

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

JANETTE LYYSKI

Kissojen lainmukaisen aseman kehittäminen – Asiantuntijatahojen näkemyksiä

LIIKETALouden TUTKINTO-OHJELMA
2021

Tekijä(t) Lyyski, Janette	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Toukokuu 2021
	Sivumäärä 69	Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Kissojen lain mukaisen aseman kehittäminen – Asiantuntijatahojen näkemyksiä		
Tutkinto-ohjelma Liiketalous AMK		
Nykyinen lainsäädäntö ei riittävästi turvaa kissojen asemaa. Lainsäädäntö ei takaa riittäviä valtuuksia reagoida vapaana ja vapaasti kulkeviin ja lisääntyviin kissakantoihin. Kissat ovat usein sisäsiittoisia ja sairaita yksilöitä tai ryhmittymiä, joita ruokitaan, mutta joille ei tarjota lämmintä kotia eikä tarpeellista lääketieteellistä hoitoa. Niin kauan, kun kissalla on joku, joka väittää sen omakseen ja lain vähimmäisedellytykset täyttyvät, ei tilanteeseen voida puuttua. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, mitkä ovat ne keinot, joilla kissojen eläinsuojelullista asemaa voitaisiin kehittää. Kissat ovat yhteiskunnassa heikossa asemassa ja ihmisten asenteet nojaavat ”vapaan ja onnellisen” kissan suuntaan. Totuus on kuitenkin karumpi, jonka vuoksi pidin aihetta tärkeänä ja ajankohtaisena. Aluehallintovirastojen läänineläinlääkärit voivat eläinsuojelulain nojalla toteuttaa tarkastuksia ja tarvittaessa määrätä kieltoja ja määräyksiä. Lievemmissä tapauksissa voidaan omistajaa ohjeistaa, neuvoa ja valistaa. Kuntien valvontaeläinlääkärit toimivat paikallisella tasolla usein yhteistyössä eläinsuojeluyhdistysten kanssa kissakantojen hillitsemiseksi. Monet yhdistykset toimivat aktiivisesti mm. kissapopulaatioiden vähentämiseksi ja pelastamiseksi. Tutkimusongelmaa lähestytään haastattelujen kautta. Haastattelukysymyksiin vastasi läänineläinlääkäreitä, valvontaeläinlääkäreitä ja eläinsuojeluyhdistyksiä. Haastattelu on toteutettu myös eläinoikeusjuristin kanssa eläinten perusoikeuksiin liittyen. Haastatteluista ilmeni neljä tärkeää teemaa: kissojen perusoikeudet ja lainsäädäntö, ihmisten asenteet sekä resurssit. Yhteiskuntaa tulisi kehittää siten, että myös kissoilla olisi laissa turvatut perusoikeudet. Lisäksi ihmisiä tulisi valistaa kissojen hyvinvoinnista ja lisätä tietoutta leikkauttamisen ja tunnistusmerkitsemisen tärkeydestä. Myös resursseja tulisi mahdollisuuksien mukaan lisätä ja tukea myös yhdistysten toimintaa paikallisesti. Keinot, jotka nyt ovat käytössä, ovat pyrkimyksiä ennalta ehkäisyyn tai haastavimpien, jo käsillä olevien tilanteiden purkamiseen.		
Asiasanat Eläinsuojelulaki, kissat, aluehallintovirastot, kunnat, eläinlääkärit, eläinsuojeluyhdistykset		

Author(s) Lyyski, Janette	Type of Publication Bachelor's thesis	Date May 2021
	Number of pages 69	Language of publication: Finnish
Title of publication Development of animal protection status for cats - The views of experts		
Degree program Business Administration		
Current legislation does not adequately safeguard the status of cats. The legislation does not guarantee sufficient authority to respond to free-passing and escalating cat populations. Cats are often inbred and sick individuals or groupings that are fed but are offered neither a warm home nor necessary medical care. As long as cat has someone claiming it as its own and the minimum requirements of the law are met, there is no way to intervene in the situation. The purpose of the study was to establish what are the means by which the animal protection status of cats could be developed. Cats are vulnerable in society and people's attitudes lean in the direction of a "free and happy" cat. But the truth is more stark, which is why I thought the subject was important and timely. Under the Animal Welfare Act, county veterinarians of regional government agencies may carry out inspections and, if necessary, impose bans and regulations. In milder cases, the owner can be instructed, advised and enlightened. Municipal supervisory veterinarians often work at a local level with animal welfare associations to curb cat stocks. Many associations are active in reducing and rescuing cat populations, among others. The research problem is approached through interviews. The interview questions were answered by county veterinarians, supervisory veterinarians and animal welfare associations. The interview has also been conducted with an animal rights lawyer in relation to the fundamental rights of animals. Four important themes emerged from the interviews: fundamental rights of cats, legislation, attitudes of people, and resources. Society should be developed in such a way that cats would also have basic rights secured by law. In addition, people should be educated about the well-being of cats and increased awareness about the importance of cutting and identifying tagging. As far as possible, resources should also be increased and associations supported locally. The means that are now in place are efforts to prevent or defuse the most challenging situations already at hand.		
<u>Key words</u> Animal Welfare Act, Cats, Regional Administrative Agencies, Municipalities, Veterinarians, Animal Welfare Associations		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 TUTKIMUSONGELMA	6
3 LÄHESTYMISTAPA	8
4 KISSOJEN YHTEISKUNNALLINEN MERKITYS.....	11
4.1 Kissojen eläinsuojellinen asema	13
4.1.1 SEY:n löytöeläintaloille ja eläinsuojeluyhdistyksille suunnattu kysely .	13
4.1.2 SEY:n eläinlääkäreille suunnattu kysely kissojen hyvinvoinnista	15
4.1.3 SEY:n kyselyiden tarkastelu rinnakkain.....	18
4.2 Lainsäädäntö	18
5 ELÄINSUOJELUVIRANOMAISET	20
5.1 Aluehallintovirastot.....	20
5.2 Kunnat	21
6 ELÄINSUOJELUYHDISTYKSET	23
7 ALUEHALLINTOVIKASTOJEN JA KUNTIEN TOIMINTA.....	26
7.1 Aluehallintovirastot ja kunnat	26
7.2 Eläinsuojeluvalvonta	26
7.3 Muut keinot eläinsuojelulain vastaisen menettelyn lopettamiseksi	28
7.4 Muu kissoja koskeva lainsäädäntö	29
7.4.1 Metsästyslaki	29
7.4.2 Valtioneuvoston asetus koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta	31
7.4.3 Eläinsuojeluasetus ja terveydensuojelulaki	31
8 ELÄINSUOJELURIKOKSET- JA RIKKOMUKSET.....	33
9 KISSOIHIN LIITTYVÄT KUSTANNUKSET.....	34
10 KISSOJA KOSKEVA KÄYTÄNTÖ	35
10.1 Kaikille tahoille yhteiset kysymykset	35
10.1.1 Kissakannat ja toimintatavat.....	37
10.1.2 Kehittämiskohteet ja yhteistyö	42
10.2 Läänin- ja kunnaneläinlääkäreille osoitetut kysymykset	47
10.3 Eläinsuojeluyhdistyksille suunnatut kysymykset.....	53
11 KISSOJEN PERUSOIKEUDET.....	57
11.1 Ehdotus eläinten oikeuksista	59
11.2 Haastattelussa Birgitta Wahlberg	59
12 YHTEENVETO JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET.....	64
12.1 Yleiset havainnot kissojen aseman kehittämisestä.....	64

12.2 Kehittämisehdotukset toimeksiantajalle.....	67
LÄHTEET	
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Kissojen hyvinvointiin on alettu viime vuosina kiinnittää yhä enemmän huomiota (Salminen 2020, 7). Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2016 Suomessa oli kissoja noin 590 000 (Tilastokeskuksen www-sivut 2020). Todellista lukumäärää on mahdoton arvioida, sillä kissojen määrää ei seurata virallisesti. Arvioidut määrät kulkevat puolesta miljoonasta muutamaa miljoonaan. (Jääskeläinen 2015, 2; Ylen www-sivut 2018.) Kissojen määrä on Suomessa kasvussa, johon myös COVID-19 on vaikuttanut (Ylen www-sivut 2020). Luonnossa elää tuhansia kissoja, jotka ovat vailla hoitoa ja huolenpitoa (Tahkokorpi 2020). Kissoja myös hylätään noin 20 000 vuodessa (Ylen www-sivut 2020). Hylätyt kissat lisääntyvät keskenään ja kissapopulaatioiden määrä jatkaa kasvuaan. Tästä syystä kissojen todellinen lukumäärä on vain arvioiden varassa. Aluehallintovirastojen ja kuntien tehtävä on huolehtia kissojen eläinsuojelullisen aseman toteutumisesta ja näihin toimiin kohdistuvia elvytystoimia ja kehittämiskohteita minun on työssäni tarkoitus tutkia lainsäädäntöä painottaen.

Opinnäytetyöongelma sai alkunsa mielenkiinnostani eläinsuojelulakia kohtaan. Olen kiinnostunut eläimiin kohdistuvasta lainsäädännöstä ja eläinten oikeuksista. Ottaessani yhteyttä Turun eläinsuojeluyhdistykseen palaset, joita olin pitkään pyöritellyt mielessäni, loksahdivat paikoilleen. Kissat ovat yleisesti ottaen huonossa asemassa elvytystoimista huolimatta. Työni tarkoitus on tuoda näitä epäkohtia esiin ja tarkastella viranomaisten, eläinsuojeluyhdistysten sekä eläinoikeusjuristin näkemyksiä kissojen aseman kehittämistarpeista.

2 TUTKIMUSONGELMA

Opinnäytetyöni keskittyy siihen, miten kissojen asemaa voitaisiin lainsäädännöllisin toimin kehittää.

Tutkimusongelman selvittämiseksi keskiössä on aluehallintovirastojen, kuntien ja eläinsuojeluyhdistysten toiminta sekä ehdotus eläinten perusoikeuksista. Tarkastelen viranomaisten tämänhetkisiä toimia nykyisen lainsäädännön valossa ja pyrin tuomaan esiin kissojen asemaa kehittäviä toimia. Tutkimusongelma rajautuu pääasiassa yhden kysymyksen ympärille: Miten kuntien ja aluehallintovirastojen toimintaa voitaisiin lainsäädännöllisesti kehittää, jotta kissojen asema olisi turvatumpi? Vastatakseni Kysymykseen olen kerännyt tietoja niin aluehallintovirastojen alaisuudessa toimivilta läänineläinlääkäreiltä, kunnan valvontaeläinlääkäreiltä, eläinsuojeluyhdistyksiltä sekä Eläinoikeusjuristit ry:n Birgitta Wahlbergilta. Tarkastelunäkökulma on kansallinen, joten kansainvälinen lainsäädäntö rajautuu työni ulkopuolelle.

Työ on toteutettu lainsäädännön, kirjallisuuden, artikkeleiden ja tutkimusten, saamienei tietojen sekä haastattelujen pohjalta. Apukysymyksinä tutkimusongelman selvittämisessä toimivat seuraavat tarkentavat kysymykset: Mitä keinoja kunnilla ja aluehallintovirastoilla on käytössä ja miten näitä toimia voisi viranomaisten, eläinsuojeluyhdistysten sekä eläinoikeusjuristin näkemysten mukaan tehostaa? Mitä eläinsuojeluyhdistykset voivat tehdä kissojen aseman kehittämiseksi? Mitä konkreettisia toimia voitaisiin tehdä, jotta kissojen asema olisi turvatumpi? Näiden kysymysten tarkoituksena on täydentää ja tukea itse tutkimusongelman selvittämistä.

Työ on toimeksiantajalle eli Turun eläinsuojeluyhdistykselle merkityksellinen. Onnistunut tutkimus tuo tietoa eläinlääkäreiden ja yhdistysten näkemyksistä alueittain. Kokemuksissa kissojen eläinsuojelulain mukaisessa asemassa on suurta vaihtelua alueesta riippuen ja työni tuloksista on nähtävissä alueellisia eroja. Turussa yhteistyö läänineläinlääkäreiden, valvontaeläinlääkäreiden ja eläinsuojeluyhdistysten välillä on aktiivista ja toimivaa. Opinnäytetyöni tulokset tuottavat tietoa myös yhteistyön asteesta muualla päin Suomea. Lisäksi haastattelukysymyksistä ilmenee, millaista apua kolmannelta sektorilta kaivataan ja miten yhteistyön toivotaan kehittyvän. Toimeksiantajani saa mahdollisesti myös kehitysideoita ja erilaista näkökulmaa omaan toimintaansa. Lisäksi yhdistys voi hyödyntää työtäni lisätessään tietoisuutta ja tiedottaessaan kissojen asemaan vaikuttavista asioista. Työ hyödyttää toimeksiantajaa monin eri tavoin.

3 LÄHESTYMISTAPA

Tieteellisyydellä tarkoitetaan ongelmanratkaisua, jonka tavoitteena on kohteena olevan ilmiön kuvaaminen, selittäminen ja ymmärtäminen (Keinänen & Väättänen 2016, 258; Kananen 2015, 119). Tutkimus voidaan jakaa teoreettiseen ja empiiriseen tutkimukseen. Teoreettisessa tutkimuksessa hyödynnetään järkipäisiä toimintoja (Keinänen & Väättänen 2016, 258), kun taas empiirisessä tutkimuksessa painopiste on kokemuseräisessä tiedossa. (Keinänen & Väättänen 2016, 258; Nieminen, Lähtenmäki & Aaltonen 2021.) Opinnäytetyöni perustuu empiiriseen tutkimukseen. Työni perusta on näin ollen havainnoissa ja havainnoista tehdyissä päätelmissä, jonka kohteena on ihmisten kokemuspiiri. Tuon työssäni esiin eläinsuojelun parissa toimivien tahojen ja henkilöiden kokemuksia ja mielipiteitä, joten tutkimustuloksiin tulee sisältymään epävarmuustekijöitä. Kyse ei ole absoluuttisesta totuudesta, vaan tietyinlaisesta kritiikille alttiista likiarvosta. (Keinänen & Väättänen 2016, 258-259; Nieminen ym. 2021.)

Empiirinen tutkimus tuottaa todellisuutta koskevaa tietoa (Keinänen & Väättänen 2016, 246). Empiiristä tutkimusta voidaan toteuttaa myös oikeustieteessä (Keinänen & Väättänen 2016, 259; Nieminen ym. 2021). Tutkimukselta vaaditaan kahden ehdon täyttymistä. Ensimmäisessä ehdossa on kyse siitä, onko tutkimuksen kohteena oikeudellinen ilmiö, kuten viranomainen tai järjestö. Toisessa ehdossa taas kyse on empiirisen tutkimuksen metodeista. Empiirisessä oikeustutkimuksessa tulee käyttää nimenomaan näitä keinoja hankittaessa ja analysoitaessa tietoa sekä päätelmiä tehdessä. Oikeustutkimuksessa olisi hyvä kuvata myös tutkimusteeman merkitystä yhteiskunnallisesti. Tutkimuksen kohteena voi näin ollen olla esimerkiksi ilmiö, jota esiintyy paljon. (Keinänen & Väättänen 2016, 249.)

Tutkimusongelman lähestymistapa on empiirinen, sillä tutkimuksen painopiste on kokemuseräisessä tiedossa (Keinänen & Väättänen 2016, 258; Nieminen ym. 2021). Tutkimus perustuu aluehallintovirastoissa työskentelevien läänineläinlääkäreiden, kuntien valvontaeläinlääkäreiden, eläinsuojelujärjestöjen sekä eläinoikeusjuristin havainnointeihin ja havainnoista tehtyihin päätelmiin.

Tutkimuksen kohteena on eläinsuojelusta vastaavien ja sen parissa toimivien tahojen kokemuspiiri (Keinänen & Väättänen 2016, 258-259; Nieminen ym. 2021). Lisäksi tutkimusongelman käsittelyn keskiössä on lainsäädäntö.

Empiriaosuus koostuu puolistrukturoiduista haastatteluista, sillä haastattelut olivat avoimia ja sisällöllisesti joustavia (Nieminen 2021; Kananen 2015, 144). Ennen haastatteluja laadin haastattelurungon ja kysymykset siten, että ne esitettiin kaikille saman tahon edustajille samanlaisina ja samassa järjestyksessä (Nieminen ym. 2021). Haastattelu sopi aineistonkeruumenetelmäksi, sillä tutkimuksen kohteena olivat viranomaisten, järjestöjen sekä eläinoikeusjuristin mielipiteet (Kananen 2015, 143). Haastattelut hoidettiin pääsääntöisesti kirjallisessa muodossa, poikkeuksina Turun läänineläinlääkärin sekä eläinoikeusjuristi Birgitta Wahlbergin haastattelut. Haastateltavien määrä tarkentui laadulliselle tutkimukselle ominaiseen tapaan vasta, kun vastauksia oli niin paljon, että ne alkoivat toistaa itseään (Kananen 2015, 146).

Haastattelut olivat selvä valinta aineistonkeruumenetelmäksi, sillä niiden avulla pystyttiin selvittämään kissojen parissa toimivien viranomaisten ja muiden tahojen ajatuksia, kokemuksia ja ideoita kissojen heikkoon asemaan liittyen (Pitkäranta 2014, 90). Haastattelurungot rakennettiin teoriaosuuden pohjalta siten, että kysymykset etenivät tiettyjen keskeisten teemojen mukaan. Keskeisten avoimien kysymysten jälkeen saattoi seurata tarkentavia kysymyksiä. Haastattelut toteutettiin teemahaastattelulle ominaiseen tapaan. (Pitkäranta 2014, 92.) Haastatteluaineistoa analysoin pääasiassa sisältöanalyysin keinoin, sillä kirjoitettu ja kuultu aineisto loi väljän teoreettisen kehyksen, jonka pohjalta havainnoin sitä teoriaan peilaten (Pitkäranta 2014, 101).

Olen siten kerännyt tietoja mahdollisimman kattavalta joukolta läänineläinlääkäreitä, kunnan valvontaeläinlääkäreitä sekä eläinsuojeluyhdistyksiä. Tarkastelen tutkimusongelmaa koko ketjun osalta. Saamiani tietoja käsittelen lainsäädännön lisäksi kirjallisuuden sekä aiheeseen liittyvien artikkeleiden pohjalta. Kaikista saamistani tiedoista olen työssäni painottanut ketjuja, joita pystyin tarkastelemaan sen kaikilla tasoilla. Näin olen kyennyt vertailemaan saamiani tietoja samaan ketjuun liittyen ja tarkastelemaan mahdollisia kehityskohteita kattavasti.

Tutkimuksessani on kyse empiirisen oikeustutkimuksen menetelmien soveltamisesta, sillä tarkastelun kohteena on ilmiö, joka keskittyy lainsäädännön ympärille ja jota esiintyy paljon. Kuvaan työssäni tutkimusteeman merkitystä myös yhteiskunnallisesti. (Keinänen & Väättänen 2016, 249; Nieminen ym. 2021.) Työni tavoite on empiiriselle oikeustutkimukselle tyypillisesti tutkia kuntien ja aluehallintovirastojen toimien vaikutusta kissojen asemaan keskittyen lainsäädännölliseen näkökulmaan (Keinänen & Väättänen 2016, 262). Empiirinen oikeustutkimus soveltuu työhöni, sillä kyse on kokemuseräisen tiedon hyödyntämisestä, jossa tutkimuksen kohteena on lisääntyneiden kissakantojen suojeleminen. Opinnäytetyössä kuvailen vallitsevan oikeudellisen tilanteen sekä kissojen suojelun yhteiskunnallisen merkityksen (Keinänen & Väättänen 2016, 249).

Empiirinen tutkimusote vastasi parhaiten kysymyksiin, joihin tutkimuksessani hain vastausta. Jotta kissojen eläinsuojelullista asemaa pystyttiin vertailemaan eri viranomaisten ja toimijoiden välillä sekä käsitellä siinä mahdollisesti esiin tulevia puutteita, tuli kissojen parissa toimivilta asiantuntijatahoilta kerätä kokemuseräistä tietoa. Empiirisen tutkimuksen keinoin saatiin selville kunkin alueen eläinsuojelulain ja sen rinnalla muiden kissojen eläinsuojelullista asemaa sääntelevien lakien käytännön soveltamisen periaatteet. Työn teoreettinen viitekehys painottuu lainsäädännön ympärille. Työ keskittyy juridiseen näkökulmaan, mutta sivuaa myös aiheen yhteiskunnallista merkitystä. Työn keskiössä on eläinsuojelulaki. Opinnäytetyössä käydään läpi lain velvoitteet kunnille ja aluehallintovirastoille sekä ne keinot, joihin lainsäädäntö eläinsuojeluviranomaiset valtuuttaa.

Eläinsuojelulain lisäksi käsitellään myös muuta kissojen asemaan vaikuttavaa lainsäädäntöä, kuten metsästyslakia, valtioneuvoston asetusta koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta, eläinsuojeluasetusta, terveydensuojelulakia sekä rikoslakia. Erilaisten kyselyiden ja selvitysten kautta selvitetään myös eläinsuojelulain toteutumista käytännössä. Empiriaosuus keskittyykin käytännön näkökulmaan haastattelujen pohjalta. Kissojen yhteiskunnalliseen asemaan liittyen käsitellään kahta Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry:n eli SEY:n toteuttamaa kyselyä. Toinen kyselyistä on suunnattu valvontaeläinlääkäreille ja eläinlääkäreille, toinen löytöeläintaloille ja eläinsuojeluyhdistyksille.

Kyselyistä ilmenee eläinsuojeluviranomaisten ja yhdistysten erilaiset näkökulmat ja lähestymistavat aiheeseen. Molemmilla on omat roolinsa kissojen eläinsuojelullisen aseman parantamisessa. Eläinsuojeluviranomaisina läänineläinlääkärit sekä kunnan valvontaeläinlääkärit keskittyvät lakisääteisten tehtävien hoitamiseen, kun taas yhdistykset tekevät enemmän kenttätöitä.

Luvussa kolme käydään läpi tarkemmin jo aikaisemmin sivuttua lainsäädäntöä. Eläinsuojelulain läpikäynnin ohella käsitellään keskeisimpien eläinsuojeluviranomaisten, eli aluehallintovirastojen ja kuntien, tehtävät ja keinot puuttua eläinsuojelullisiin ongelmiin. Luvussa neljä käsitellään vielä eläinsuojeluyhdistysten toimintaa. Seuraavaksi siirrytään lukuun viisi, jossa käydään läpi eläinsuojeluvalvontaa. Tässä kohtaa sivutaan eläinsuojelulain ohella muutakin kissojen eläinsuojelulliseen asemaan vaikuttavaa lainsäädäntöä. Ennen empiriaosuuteen siirtymistä, käsitellään hieman eläinsuojeluun liittyviä kustannuksia. Viimeiset luvut keskittyvät eläinlääkäreiltä ja eläinsuojeluyhdistyksiltä saamiini tietojen läpikäyntiin ja vertailuun sekä Suomen eläinoikeusjuristit ry:n Birgitta Wahlbergin haastatteluun.

4 KISSOJEN YHTEISKUNNALLINEN MERKITYS

Eläinten hyvinvointia mitataan kolmen tekijän kautta, jotka seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta on määritellyt. Nämä tekijät, tarkemmin sanottuna oikeudet, ovat oikeus lajinmukaiseen käyttäytymiseen ja elinympäristöön, oikeus hyvään kohteluun ja oikeus hyvään terveyteen. (Eläinten hyvinvointikeskus 2016.) Maa- ja metsätalousministeriön, Ruokaviraston sekä SEY:n vuonna 2019 eläinlääkäreille laaditun kyselyn mukaan yksi kissojen hyvinvointiin haitallisesti vaikuttava tekijä on arvostuksen puute sekä omistajien tietämättömyys. Kissojen tarpeista ja hoidosta tulisi tiedottaa enemmän, jotta tieto tavoittaisi omistajat. Keino saattaisi toimia lemmikkikissojen kohdalla, mutta populaatioiden kohdalla se ei kuitenkaan ole yhtä tehokas. (Salminen 2020, 4.) Syy moniin ongelmiin ja kissojen kokemaan kärsimykseen löytyy usein nimenomaan kissojen heikosta arvostuksesta.

Tietoa lisäämällä kissojen kokemaa kärsimystä voitaisiin vähentää ja kissapopulaatioiden syntyä ennaltaehkäistä merkittävästi. (Salminen 2020, 5.)

SEY:n löytöeläintaloille ja eläinsuojeluyhdistyksille suunnatussa selvityksessä päädyttiin samaan lopputulemaan: kissat eivät ole samanlaisessa arvossa kuin koirat. Löytöeläintaloihin tuotujen kissojen määrä on huomattavasti suurempi kuin muiden eläinten ja myös niiden palautuminen alkuperäiselle omistajalle on hyvin vähäistä. Kissoja ei kysellä samalla tavoin kuin koiria. Selvityksen mukaan 75 % kissoista jää löytöeläintalolle joko etsimään uutta kotia tai joutuu lopetettaviksi. (Kosonen 2019, 6.) Kissapopulaatioiden määrää hillitään loukuttamalla, jonka jälkeen kissa viedään löytöeläinkotiin. Löytöeläinkoti pyrkii löytämään mahdollisimman monille kissoille kodin. Mikäli kissa on sairas tai niin villiintynyt ja arka, ettei se totu ihmisiin, joudutaan kissa lopettamaan. Tällaisen kissan sosiaalistaminen aiheuttaisi kissalle vain tarpeetonta stressiä. Kaikki löytöeläinkodit eivät kuitenkaan ota vastaan villiintyneitä kissoja. (Hirsjärvi-Kallioinen 2014, 16; 5.)

Kissojen hätä ei kiinnosta ihmisiä. Yleinen harhakuva on, että kissat kuuluvat luontoon ja pärjäävät siellä omillaan. Ajatellaan, että vapaana luonnossa kulkeva kissa on onnellinen. Totuus on kuitenkin jotain aivan muuta. Tällainen ajattelutapa aiheuttaa kissoille kärsimystä. Vapaana elävät kissat lisääntyvät keskenään ja ovat sisäsiittoisia. Tämä aiheuttaa vakavia ongelmia, kuten erilaisia rakennevikoja. Voi olla sokeutta, epämuodostumia sisäelimissä tai puuttuva jalka. Kissat eivät ole onnellisia, vaan kärsivät erilaisista sairauksista, nälästä ja kylmyydestä. (Tahkokorpi 2020.)

Myös ehdotetussa uudessa eläinsuojelulaissa paistaa kissoihin kohdistuva eriarvoisuus, sillä siinä on esitetty ainoastaan koirien pakollista tunnusmerkintää ja rekisteröintiä. Löytöeläintoimijat mainitsivat lisäksi eläimen talteenotosta ja hoidosta koituvien korvausten maksamisen. Kissat jätetään mieluummin löytöeläintaloon, kun maksetaan korvaukset. Uuden kissan saa vaivattomasti ja jopa ilmaiseksi. Vuonna 2018 löytöeläintaloon päätyi yli 10 000 löytöeläintä, joista kissojen osuus oli yli puolet. (Kosonen 2019, 6.) Omistajan löydyttyä kunta ei enää maksa tällaisesta lemmikistä aiheutuvia kustannuksia, sillä vastuu on omistajalla (Ala-Hulkko 2018).

Löytöeläintalot ovat puun ja kuoren välissä, mikäli omistaja ei suostu maksamaan lemmikkinsä hoidosta aiheutuneita kustannuksia. Eläin jää löytöeläintaloon eikä kunta korvaa ylläpitoa ja hoitoa.

4.1 Kissojen eläinsuojelullinen asema

4.1.1 SEY:n löytöeläintaloille ja eläinsuojeluyhdistyksille suunnattu kysely

SEY:n kyselyssä näkökulma oli löytöeläintalojen ja eläinsuojeluyhdistysten toimintaan suuntautuva. Kyselyn tarkoituksena oli tuoda esiin kissojen tilanne edellä mainittujen toimijoiden näkökulmasta. Selvityksestä ilmenee, että löytöeläinten määrää taustoitaa ihmisten tietämättömyys ja välinpitämättömyys. Kissojen hankinta on helppoa ja jopa ilmaista. Kissa saatetaan kotiuttaa hetken mielihoiteesta ilman kunnollista harkintaa, selvitystä tai ymmärrystä eläimen tuomista kustannuksista ja hoidosta. Kissat tulisi leikkauttaa villiintyneiden kissapopulaatioiden muodostamisen ehkäisemiseksi ja mikrosiru helpottaisi löydettyjen kissojen tunnistusta. (Kosonen 2019, 6.)

SEY:n selvityksen mukaan tehokkain tapa hillitä kissojen määrää on toimia ennaltaehkäisevästi. Ihmisiä tulee valistaa kissojen leikkauttamisen ja tunnusmerkinnän tärkeydestä. Tämä ei kuitenkaan vielä riitä, vaan kissojen asemaan tulisi pyrkiä saamaan parannusta myös lainsäädännön kautta. Selvityksestä ilmenee pientä parannusta löytöeläinten määrissä viime vuosikymmenen aikana, vaikka tämä ei eläinsuojeluyhdistysten talteen otettujen eläinten määrissä näy. Kissojen keskimääräinen kokonaismäärä on kasvanut, pääosin villiintyneiden kissapopulaatioiden seurauksena. Myös huostaanottojen määrä on ihmisten huonovointisuuden vuoksi kasvussa. (Kosonen 2019, 8-9.)

Löytöeläimellä tarkoitetaan irrallaan löydettyä lemmikkieläintä. Eläin voi olla joko eksynyt tai se on voinut tulla hylätyksi. Tällaisessa tilanteessa eläin saattaa olla vaaraksi niin itselleen kuin ympäristölleen. Eläinsuojelutyö rakentuu tällaisista eläimistä huolehtimisen ympärille. (Kosonen 2019, 1.) Löytöeläintoiminta ei ole ainoa kissoihin kohdistuva toimenpide. Myös erilaisille eläinsuojelullisille toimenpiteille on tarvetta.

Poliisi ja eläinlääkäri voi mm. todeta, ettei kissan omistaja ole kykenevä hoitamaan eläintä esimerkiksi vakavasta laiminlyönnistä tai pahoinpitelystä johtuen ja ottaa kissan huostaan. Muita syitä voivat olla omistajaan kohdistuvat sosiaaliset syyt, kuten sairaus tai varattomuus, tai kodinvaihto. Kodinvaihdolla viitataan siihen, että eläin on vaihtamassa kotia, koska omistaja ei voi tai halua siitä enää huolehtia. Mikäli omistaja ei itse etsi eläimelle uutta kotia, hän voi luottaa tehtävän eläinsuojeluyhdistykselle. Näin eläin siirtyy eläinsuojeluyhdistyksen hoitoon. (Kosonen 2019, 2.)

Eläinsuojeluyhdistysten lisäksi osa löytöeläintaloista ottaa vastaan huostaanotettuja eläimiä tai kodinvaihtajia. Kodittomia ovat myös villiintyneet kissat ja populaatiot. Villiintyneellä kissalla tarkoitetaan kesyä kissaa, joka on jätetty heitteille. Villiintyneet kissat ovat siten joskus olleet kotikissoja. (Kosonen 2019, 2; SEY:n henkilökohtainen tiedonanto 4.5.2021.) Myös tällaisen kissan jälkeläistä kutsutaan villiintyneeksi. Lemmikkikissan ja villiintyneen kissan erottaminen ei ole helppoa, mutta sitä voidaan arvioida kissan ulkonäön, käyttäytymisen ja elinpiirin perusteella. (Kosonen 2019, 2.) Myös maa- ja metsätalousministeriö on todennut mietinnössään, että villiintyneen kissan voi tunnistaa ulkoisten tuntomerkkien, käyttäytymisen ja elinpiirin perusteella. Tämän määrittelyn perusteella kissa on villiintynyt, jos se hankkii ravintonsa luonnosta oman pihapiirinsä ulkopuolelta. (MmVM 7/1993, 7.) Epäselvissä tilanteissa ruokavirasto suosittelee toimittamaan kissan kunnan osoittamaan talteenottoaikkaan jatko-toimia varten. Näin voidaan mahdollisesti selvittää, onko kissa todella villiintynyt. (Ruokaviraston www-sivut 2020.)

Kissapopulaatioksi kutsutaan rajoittamattomasti ja hallitsemattomasti lisääntyviä leikkaamattomia villiintyneitä kissoja. Kissat ovat sisäsiittoisia, nälkiintyneitä ja sairaita ja niitä saattaa olla kymmeniä, jopa satoja. (Kosonen 2019, 2.) Löytöeläintaloilla ei ole velvollisuutta vastaanottaa villiintyneitä kissoja. Niiden talteenotto on pitkälti vapaaehtoisten eläinsuojelijoiden vastuulla. SEY:n toteuttaman selvityksen mukaan villiintyneisiin kissoihin kohdistuvat menettelytavat vaihtelevat suuresti kunnittain. Osa löytöeläintoimijoista ottaa vastaan kaikki kissat, osa kunnista ei ota villiintyneitä lainkaan vastaan. (Kosonen 2019, 2.) Villiintyneellä kissapopulaatiolla taas tarkoitetaan laumaa, joka asuu tietyllä reviirillä. Nämä laumat kasvavat nopeasti ja ovat sen vuoksi eläinsuojelullinen ongelma. (Jääskeläinen 2015, 20.)

4.1.2 SEY:n eläinlääkäreille suunnattu kysely kissojen hyvinvoinnista

Maa- ja metsätalousministeriö, Ruokavirasto sekä SEY laativat vuonna 2019 kyselyn kissojen hyvinvointiin liittyen. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää kissojen hyvinvointia koskevia ongelmakohtia kissojen kanssa tekemisissä olevilta eläinlääkäreiltä. (Salminen 2020, 4.) Kyselyn perusteella kissojen eläinsuojelulliseen asemaan kohdistuvina ongelmina pidettiin vapaana kulkevia ja lisääntyviä kissoja ja sen myötä kissapopulaatioita, hylätyksi tulleita kissoja sekä kotikissoja, joiden hoito on laiminlyöty (Salminen 2020, 10). Suuria kissapopulaatioita syntyy, kun yhdelle omistajalle kertyy kissoja yli hänen kykyjensä huolehtia niistä. Myös karanneet ja hylätyt kissat saattavat muodostaa populaatioita. Näiden luontoon syntyneet jälkeläiset taas jatkavat populaation kasvua ja kierre on valmis. (Jääskeläinen 2015, 20.)

Kissojen hyvinvointiin liittyvät ongelmat liittyvät pitkälti hammasongelmiin, sisäkissojen virikkeettömyyteen ja lihavuuteen sekä näistä johtuviin hyvinvointiongelmiin ja kissapopulaatioihin. (Salminen 2020, 10.) Eläinlääkärit kohtaavat kissapopulaatioihin liittyviä ongelmia muihin edellä mainittuihin ongelmiin verrattuna määrällisesti vähiten, kun taas viranomaisten, joiden tehtäviin ei kuulu eläinsuojeluvälvonta, kohtaamat kissoihin liittyvät ongelmat keskittyivät usein kissapopulaatioiden ympärille (Salminen 2020, 10). Tästä voidaan päätellä, etteivät populaatioihin liittyvät ongelmat aina tule läänineläinlääkäreiden tai kunnan valvontaeläinlääkäreiden tietoon.

Kissapopulaatioissa elävien kissojen määrää on mahdotonta arvioida. Alueelliset erot ovat valtavia. Kehitys näyttäisin kuitenkin olevan menossa parempaan suuntaan. (Salminen 2020, 4.) Tähän ei tule sokeasti luottaa. Tieto kissapopulaatioista saattaa osaltaan vääristää arviointia populaatioiden positiivisesta kehityksestä. Mikäli alueella toimii aktiivinen eläinsuojeluyhdistys, tulee huonokuntoisista kissoista tietoa enemmän kuin alueella, jossa yhdistystoimintaa ei ole tai se on vähentynyt. (Salminen 2020, 12.) Hankaluuksia kissapopulaatioiden hallinnassa aiheuttaa se, ettei tietoa saada ajoissa (Salminen 2020, 4).

Kun tietoa mahdollisista kissapopulaatioista ei saada, ei ongelmaan ehditä puuttua tai puuttuminen jo olemassa olevaan kissapopulaatioon on työlästä ja aikaavievää (Salminen 2020, 12). Tiedon saanti koetaan suurimmaksi ja haastavimmaksi kissojen hyvinvoinnin edistämistä rajoittavaksi tekijäksi. Ongelmaksi koettiin myös kissapopulaatioiden poistamisen toteuttaminen käytännössä. (Salminen 2020, 13.) Kissapopulaatiot ovat laajoja ja liikkuvia. Kun suurta määrää kissoja yritetään loukuttaa ja osa pakenee, vaihtaa populaatio-ongelma paikkaa. Populaatioiden paikantaminen on hankalaa. (Salminen 2020, 14.)

Ennaltaehkäisyssä tärkeintä olisi säätää kissan leikkauttaminen pakolliseksi. Vapaasti ulkoilevien kissojen leikkauttaminen vähentäisi kissapopulaatioiden määrää. (Salminen 2020, 24; 32-33.) Valvontaeläinlääkärit tekevät usein yhteistyötä alueensa eläinsuojelualalla toimivien vapaaehtoisten sekä poliisin kanssa. Osa on saattanut verkostoitua myös sosiaalitoimen ja muun kissaongelmia hoitavan tahon kanssa. Kyselyn mukaan valtaosa eläinlääkäreistä ja eläinsuojeluyhdistyksistä ei kuitenkaan toimi yhteistyössä kissojen leikkauttamisen edistämiseksi. Tunnusmerkintään ja rekisteröintiin kannustamisessa on eläinlääkäreiden kesken suurta hajontaa. (Salminen 2020, 4; 16-19.)

Valvontaeläinlääkärit toivat kyselyssä esiin myös eläinsuojeluyhdistysten ja löytöeläinhoitoloiden ohjeistuksen (Salminen 2020, 6). Yhteistyötä tulisi lisätä eri toimijoiden kesken. Tarkastellessamme ongelmaa laajemmassa mittakaavassa, voimme huomata kissojen hyvinvoinnin liittyvän sosiaalisiin ongelmiin. Syrjäytyminen ja köyhyys voivat vaikuttaa myös kissan hyvinvointiin ja tästä syystä yhteistyötä tulisi lisätä myös sosiaalitoimen kanssa. (Salminen 2020, 14; 25; 38.) Myös omistajien yhteistyöhaluttomuus aiheuttaa omat haasteensa (Salminen 2020, 14).

Suunnittelua voitaisiin kehittää lisäksi kunta- tai kuntayhtymätasolla. Mikäli kissojen hyvinvointiin vaikuttavat ongelmakohdat otettaisiin laajemman tarkastelun alle ja monet toimijat osallistuisivat suunnitteluun, helpottuisi myös populaatioihin puuttuminen. Suunnitteluun voisi osallistua niin eläinsuojeluviranomaiset, löytöeläinhoitolat, metsästysseurat kuin sosiaaliviranomaisetkin. Populaatioihin puuttuminen helpottuisi, jos tieto populaatioiden hävittämisestä olisi saatavilla yhdessä paikassa. Tietoa olisi sen vuoksi hyvä lisätä eri toimijoille ja heidän kotisivuilleen. (Salminen 2020, 24-25.)

Kissan hoidosta ja tarpeista keskustellaan vain ongelmien ilmetessä. Siitä huolimatta eläinlääkärit kokivat tärkeäksi jakaa tietoa ja valistaa omistajia. Eläinlääkäreitä pidetään ammattitaitonsa ja kokemuksensa perusteella luotettavina, jonka vuoksi heitä kuunnellaan. Valistukseen ja ohjeistukseen liittyen huolenaiheena esitettiin ajanpuute. Kiireisellä klinikalla ei välttämättä ole aikaa keskustella kissojen hyvinvoinnista. Pahimmat tapaukset, jotka valistusta eniten tarvitsevat, eivät välttämättä edes päädy eläinlääkəriin tai päätyy sinne vasta, kun mitään ei ole enää tehtävissä. (Salminen 2020, 5; 22.)

Tehokkaimpana ennaltaehkäisevänä toimenä pidettiin julkisia viestintäkampanjoita ensinnäkin kissapopulaatioihin liittyen ja toiseksi sisäkissojen tarpeisiin liittyen. Kampanjoinnin avulla kissojen arvostusta voidaan nostaa ja korjata käsityksiä kissoihin liittyvistä kulueristä. Myös julkinen keskustelu on tarpeen kissojen aseman parantamiseksi. Uskottavimpina tiedontuottajina toimivat viranomaiset. Heiltä kaivattiin aktiivisempaa tiedotustoimintaa. (Salminen 2020, 28-29.) Lainsäädännöltä toivotaan tiukempaa sääntelyä. Kyselystä ilmenee, että tunnistusmerkintää ja rekisteröintiä toivotaan pakolliseksi myös kissojen osalta. (Salminen 2020, 25.) Lisäksi esiin tuotiin kissojen lukumäärän rajoittaminen yhtä taloutta tai henkilöä kohti sekä vapaan ulkoilun tarkempi sääntely. Jotta ongelmiin olisi helpompi puuttua, toivottiin sääntelyn ja rangaistusten selkeyttä. (Salminen 2020, 25.)

Lainsäädännön koettiin myös rajoittavan mahdollisuuksia puuttua kissojen hyvinvointiin ajoissa (Salminen 2020, 13). Se, että kissoja lisääntyy hallitsemattomasti ei vielä riitä, vaan tarvitaan myös toinen hyvinvointiongelma, ennen kuin eläinlääkäreillä on valtuuksia puuttua tilanteeseen. Ongelmia muodostavat myös villikissat ja poliisien epäyhtenäinen esitutkintalinja populaatiotilanteissa. Näin ollen poliisien käyttämät resurssit riippuvat täysin tutkinnanjohtajasta. Asiaan ei välttämättä puututa niin tehokkaasti, kuin lainsäädäntö sallisi. (Salminen 2020, 14.) Populaatioiden hallintaan ehdotettiin myös valtionrahoitusta ja leikkauttamisen taloudellista tukemista. Kissoja ei myöskään saisi antaa ilmaiseksi vaan uusiin koteihin tulisi luovuttaa tunnistusmerkitty, madotettu ja rokotettu kissa hintaa vastaa. (Salminen 2020, 25.) Myös koulutuksen tarve kissojen hoitoa ja tarpeita koskien tuotiin esiin. Koulutus voisi käsitellä ruokintaa, rokottamista, hammashoitoa, loishäätöä ja muita kissoille tyypillisiä tarpeita. (Salminen 2020, 30.)

4.1.3 SEY:n kyselyiden tarkastelu rinnakkain

Lähtökohtaisesti ongelman juurista ollaan yhtä mieltä. Ongelman ydin on ihmisten asenteissa. Kissoja ei arvosteta, niitä hankitaan hetken mielialojhteesta eikä niiden hoitoon ja tarpeisiin perehdytä (Kosonen 2019, 6). Kissoihin liittyvästä hoidosta ja niiden tarpeista tulisi kampanjoida enemmän. Kissojen omistajien tulisi olla tietoisempia sekä lemmikkiinsä kohdistuvista tarpeista että populaatiokissojen aiheuttamista ongelmista. Näin kissoihin kohdistuvia asenteita voitaisiin pyrkiä korjaamaan. (Salminen 2020, 28.)

Tarkastelunäkökulman vaihtuessa nousee kyselyissä esiin erot populaatiokissojen suhteen. Siinä missä eläinsuojeluyhdistykset ovat päivittäin tekemisissä populaatiokissoihin liittyvien ongelmien kanssa, eläinlääkärit eivät kohta samoja ongelmia yhtä useasti. Eläinlääkärit tuovat kyselyssä esiin myös muita kissoihin liittyviä ongelmia, joita he kohtaavat työssään useammin kuin populaatio-ongelmia. (Kosonen 2019, 9; Salminen 2020, 10.) Eläinsuojeluyhdistyksiltä tehdyn kyselyn mukaan 30 % ilmoitti kissojen lukumäärän olevan kasvussa, kun taas eläinlääkäreiltä tehdyn kyselyn mukaan vain 4 % ilmoitti kasvusta (Salminen 2020, 12-13; Kosonen 2019, 5). Ero saattaa olla selitettävissä sillä, ettei tieto kissapopulaatioista ja niihin liittyvistä ongelmista välttämättä tavoita eläinlääkäreitä yhtä hyvin kuin eläinsuojeluyhdistyksiä.

4.2 Lainsäädäntö

Suomen lainsäädäntö ei tunnusta eläimille oikeuksia (Koskela & Rantaeskola 2020, 20). Oikeusteoreettisesti eläintä pidetään objektina eli esineenä. Tarkastelunäkökulma kuitenkin vaihtelee normikokonaisuudesta riippuen. Eläin voidaan määritellä esimerkiksi suojelun kohteeksi, tuntevaksi tai rauhoitetuksi olennoiksi. (Wahlberg 2018, 186.) Eläinten oikeudellista asemaa voidaan tarkastella sekä eläinsuojelun että eläinten oikeuksien näkökulmasta. Eläinsuojelulla tarkoitettulla sääntelyllä määritellään, miten ihminen saa käyttää eläintä ja miten eläintä tulee kohdella sekä eläimen hyvinvoinnin vähimmäistaso. (Wahlberg 2018, 186.) Eläinten oikeuksilla tarkoitetaan päinvastaista kuin eläinsuojelulla sillä eläintä ei pidetä objektina vaan oikeussubjektina. (Wahlberg 2018, 187.) Eläinten hyvinvointilainsäädännössä eläin nähdään kuitenkin suojelun ja hyvinvointitason kohteena (Wahlberg 2018, 189).

Tärkein eläinten asemaa sääntelevä laki on eläinsuojelulaki. Laki ei tunnusta eläimille oikeuksia, mutta lain nojalla eläimet saavat erityistä suojaa (Koskela & Rantaeskola 2020, 20). Kaikkia eläimiä tulee suojella kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta (Eläinsuojelulaki 247/1996 1 § 1 mom.; Eläinsuojelulaki 1279/2019 2 § 1 mom.). Eläimen säilyttäminen ja sitominen on kiellettyä, mikäli se aiheuttaa eläimelle tarpeetonta kärsimystä. Kiellettyä on myös hoidossa olevan eläimen hoidotta jättäminen siten, ettei eläin saa tarpeellista hoitoa, ravintoa, juomaa tai lepoa. Myös eläimen liiallinen rasittaminen ja ankara kurissapito on kiellettyä. (HE 36/1996, 4.)

Eläimen ei tulisi joutua kokemaan kärsimystä, mikäli se voidaan ennakolta välttää tai ehkäistä. Hallituksen esityksen mukaan fyysisellä kivulla ja tuskalla tarkoitetaan tässä eläimen kokemaan henkistä hätää, ahdistusta, pelkoa tai muuta vastaavaa tunnetta. Kärsimyksellä taas tarkoitetaan eläimen hyvinvointiin tai terveyteen vaikuttavaa kielteistä tuntemusta, joka on joko henkistä tai ruumiillista. Kyse on näin ollen siitä, mitä eläin kokee. (HE 36/1995, 20.) Eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua tulee myös edistää (Eläinsuojelulaki 1 § 2 mom.). Hallituksen esityksen mukaan ihmisellä on moraalinen velvollisuus kunnioittaa kaikkia eläimiä siitä huolimatta, että ihminen käyttää eläimiä eri tarkoituksiin, kuten ravinnokseen. Ihmisten tulee ottaa huomioon eläinten kyky kärsimyksen tunteeseen. (HE 36/1995, 20.) Tärkein kissojen asemaa sääntelevä laki on siten eläinsuojelulaki. Laissa on säännelty ne peruseriaatteet, jotka tulee ottaa huomioon niin eläintenpidossa kuin viranomaistoiminnassa ja valvonnassakin.

Hallituksen esityksestä Eduskunnalle oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan kohdistuvia rikoksia sekä seksuaalirikoksia koskevien säännösten uudistamiseksi ilmenee, että eläimelle aiheutettu tarpeeton kärsimys, kipu tai tuska on riippuvainen kohteena olevan eläimen lajista sekä yleisistä käsityksistä siitä, millaiset teot tuottavat eri lajeille kipua ja tuskaa. Esityksen mukaan eläinsuojelua koskevia säännöksiä sovelletaan lähinnä taloudellisessa hyötykäytössä oleviin eläimiin sekä lemmikkieläimiin, lähinnä nisäkkäisiin. Lisäksi esityksessä todetaan, että eläinsuojelullisten toimien soveltamisen edellytyksenä pidetään eläimen kykyä tuntea kärsimystä, kipua tai tuskaa. (HE 6/1997, 136.)

Nykyistä lainsäädäntöä pidetään ongelmallisena, sillä se ei takaa viranomaisille tarpeeksi keinoja puuttua kissojen huolestuttavaan tilanteeseen. Vapaana olevia kissoja elää runsaasti esimerkiksi maatiloilla ja maatilan omistaja ilmoittaa kaikkien alueellaan kulkevien kissojen kuuluvan hänelle ja vastustaa niiden poisvientiä, ei eläinsuojeluyhdistyksellä ole toimivaltaa puuttua tilanteeseen. (Tahkokorpi 2020.)

5 ELÄINSUOJELUVIRANOMAISET

5.1 Aluehallintovirastot

Eläinsuojelulain 3. luvussa on lueteltu eläinsuojeluvalvontaan velvoitetut viranomaiset. Ylimpänä viranomaisena eläinsuojelulain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja asetusten täytäntöönpanoa ja noudattamista valvoo maa- ja metsätalousministeriö (Eläinsuojelulaki 584/2013 34 §). Keskushallinnon tasolla täytäntöönpanoa ja noudattamista valvoo Ruokavirasto. Lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista virasto valvoo rajatarkastusasemilla ja poistumispaikoilla. (Eläinsuojelulaki 1279/2019 34 a § 1-3 mom.) Ruokavirastolla ei kuitenkaan ole oikeutta tarkastusten tekemiseen. Viraston toimet rajautuvat eläinsuojelulain valvontaan liittyvien tehtävien valvomiseen, kehittämiseen ja ohjaamiseen. (Ruokaviraston [www-sivut](http://www.ruokavirasto.fi) 2018.) Aluehallintovirastot valvovat lain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanoa ja noudattamista omilla alueillaan (Eläinsuojelulaki 584/2013 35 § 1 mom.). Aluehallintovirastot huolehtivat lainsäädännön toimeenpanosta, ohjaus- sekä valvontatehtävistä (Laki aluehallintovirastoista 896/2009 2 §; Kulla, 2018, 22). Virastot hoitavat tehtäviä, jotka on erikseen säädetty aluehallintovirastojen hoidettavaksi (Laki aluehallintovirastoista 4 §).

Aluehallintovirasto voi myös myöntää oikeuden suorittaa tarkastuksia eläinsuojeluvalvojana. Oikeuden myöntäminen edellyttää kuitenkin, että oikeuden vastaanottaja omaa riittävän perehtyneisyyden tarkastuksen kohteena olevaan eläinlajiin sekä sen pitoon liittyviin eläinsuojeluvaatimuksiin koulutuksen tai käytännön kokemuksen kautta.

Lisäksi tarkastusoikeuden saavalla henkilöllä tulee olla suoritettuna eläinsuojeluvalvontakurssi, jonka elintarviketurvallisuusvirasto järjestää. Tarkastusoikeus ei kuitenkaan ulotu kotirauhan piiriin. (Eläinsuojelulaki 1477/2009 38 § 1 mom.) Myönnetty tarkastusoikeus voidaan aluehallintoviraston toimesta peruuttaa, mikäli viraston määräämien ehtojen noudattaminen on eläinsuojeluvalvojan toimesta laiminlyöty tai tarkastusta koskevia velvoitteita on muutoin rikottu. Peruutus on mahdollinen myös muusta perustellusta syystä. (Eläinsuojelulaki 38 § 3 mom.)

5.2 Kunnat

Paikallistason viranomaisena kunnan tehtävänä on hoitaa sekä itsehallinnollisia että paikallistason lakisääteisiä tehtäviä kunnan alueella (Kuntalaki 410/2015 7 § 1 mom.; Kulla 2018, 23). Kunta voi ottaa vastuulleen myös muita kuin itsehallinnollisia julkisia tehtäviä (Kuntalaki 7 § 2 mom.; Harjula & Prättälä 2015, 161). Laissa säädettyt tehtävät kunta voi joko järjestää itse tai siirtää järjestämisvastuun toiselle kunnalle (Kuntalaki 8 § 1 mom.). Hallituksen esityksen mukaan kunnat voivat järjestää löytöeläintoiminnan haluamallaan tavalla. Sen tarkemmin ei ole määritelty, mikä taho on vastuussa löytöeläimiin kohdistuvista toimista ja kustannuksista. (HE 36/1995, 18.) Monet kunnat ovat kokeneet löytöeläimille järjestetyn talteenottoaikan hyväksi alueen yleisen järjestyksen ja eläinten hyvinvoinnin kannalta jo ennen nykyistä eläinsuojelulakia (MmVM 10/1995, 8). Kunta voi siten huolehtia löytöeläintalon ylläpitämisestä itse tai ulkoistaa toiminnan esimerkiksi yhdistykselle (Kosonen 2019, 1).

Kunnan alueella eläinsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten täytäntöönpanoa ja noudattamista koskevasta valvonnasta vastaa kunnaneläinlääkäri, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija ja poliisi (Eläinsuojelulaki 584/2013 36 §). Kuntien toimintaa ja taloutta seuraa valtiovarainministeriö. Kunnan toimia voi kantelun johdosta tutkia myös aluehallintovirasto. (HE 268/2014, 141.) Eläinsuojelulain 15 §:ssä on kunnille asetettu velvollisuus huolehtia alueensa irrallaan olevien tai talteenotettujen kissojen tilapäisen hoidon järjestämisestä (Eläinsuojelulaki 15 § 1 mom.).

Maa- ja metsätalousministeriön vuonna 2012 toteuttaman kyselyn mukaan pääsääntöisesti kunnan asukkaat hoitivat löytöeläinten loukuttamisen. Myös eläinten hoitopaikat ottivat eläimiä kiinni. Löytöeläinten kiinniotto ja kuljetus tapahtui kunta-laisten toimesta omakustanteisesti. Tarvittaessa eläinhoitolat ja eläinsuojeluyhdistykset huolehtivat eläimen kuljetuksesta. Poliisin toiminta taas keskittyy eläinsuojelutapausten ympärille. (Hirvisjärvi-Kallioinen 2014, 4.) Vapaaksi päässeet lemmikit saattavat muodostua eläinsuojelun kannalta ongelmallisiksi. Jo yleinen järjestys ja turvallisuuskin edellyttävät, että vapaana tavatuille pieneläimille on paikka, johon ne voidaan toimittaa turvaan ja josta niitä voidaan tiedustella. Kunta hoitaa tällaisen paikan järjestämisen joko yksin tai muiden kuntien kanssa yhdessä. (HE 36/1995, 25.)

Kunnan tulee säilyttää talteenotettu eläin vähintään 15 päivää. Mikäli mahdollinen omistaja ei tiedustele eläintä tässä ajassa, kunta on oikeutettu myymään, muutoin luovuttamaan tai lopettamaan sen. Mikäli omistaja ilmaantuu, kunta on oikeutettu perimään eläimen talteenotosta, hoidosta tai lopettamisesta aiheutuneita kustannuksia. (Eläinsuojelulaki 15 § 2-3 mom.) Kunnilla on näin ollen velvollisuus järjestää vapaana tavattujen kissojen hoito omalla alueellaan. Mikäli omistajaa ei 15 päivän jälkeen ilmaannu, kissasta tulee kunnan omaisuutta ja kunnalla on oikeus päättää kissan kohdalosta.

Vuonna 2011 tehdyssä kuntakyselyssä selvitettiin eläinhoitoloiden tasoa. Hoitoloiden taso vaihtelee suuresti kunnittain. Kunnat pyrkivät usein mahdollisimman edullisiin sopimuksiin, jonka vuoksi hoitoloiden taso on monesti melko heikkoa. (Hirsjärvi-Kallioinen 2014, 14.) Tähän liittyen valvontaviranomaiset ovat vuoden 2012 sidosryhmäkyselyssä esittäneet kunnan velvollisuudesta varmistaa hoitopaikan sopivuus eläimille (Hirsjärvi-Kallioinen 2014, 14). Kiinniotettuihin villiintyneisiin kissoihin sovelletaan metsästyslakia (HE 36/1995, 25). Metsästyslain mukaan, villiintyneisiin kissoihin sovelletaan samoja säädöksiä kuin rauhoittamattomiin eläimiin (Metsästyslaki 615/1993 5 § 3 mom.). Villiintynyt kissa tulee siten pyydystää tai tappaa siten, ettei siitä aiheudu vaaraa ihmisille tai muille eläimille (Metsästyslaki 49 § 1 mom.).

Pyydystämiseen tai tappamiseen ei saa myöskään käyttää pyyntivälineitä tai pyyntimenetelmiä (Metsästyslaki 206/2013 49 § 2 mom.), kuten myrkkyjä (Metsästyslaki 583/2015 33 § 1 mom. 2 k.).

Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta on pyrkinyt saamaan villiintyneen kissan tappamista koskevan lainkohdan pois laista. Lain kohdan ongelma on villiintyneen ja lemmikkikissan erottaminen. Lemmikkikissa tulee toimittaa eläinsuojeluyhdistykselle, eikä sitä saa tappaa. Hävittäessä suuria villikissapopulaatioita, on muistettava myös kuulla viranomaisia ennen toimiin ryhtymistä. (Latva-Teikari 2019.)

Laissa ei säädetä muuta löytöeläimiin liittyen. Etsiessään sopivaa löytöeläintoimijaa, kunta kilpailuttaa sopimukset julkisesti. Toiminnan kilpailuttaminen ei kuitenkaan takaa, että sopimuksen saisi osaavin taho. Jotta löytöeläintoiminta voidaan aloittaa, riittää kunnan hyväksymä tarjous ja aluehallintoviraston tarkastus tiloihin. Muuta toiminnan aloittamiseksi ei edellytetä, ei ammattitutkintoa tai edes kokemusta eläimistä. (Ala-Hulkko 2018.) Kunta voi siten huolehtia löytöeläintalon toiminnasta itse tai ostaa palvelun (Kuntalaki 9 § 1 mom.; Harjula & Prättälä 2015, 201; Kosonen 2019, 1). Vuonna 2010 löytöeläinten hoito oli pääsääntöisesti järjestetty hoitosopimuksella yksityisen eläinhoitolan kanssa (Hirvisjärvi-Kallioinen 2014, 5). Löytöeläinhoitola saattaa ottaa eläimiä vastaan usean eri kunnan alueelta. Näin toimitaan useasti suurimmissa kunnissa. (Kosonen 2019, 1; Hirvisjärvi-Kallioinen 2014, 5).

Johtuen standardisoimattomasta löytöeläintoiminnasta, ovat alueelliset erot toimintaan varatuissa tiloissa, toimintatavoissa ja hoitomaksuissa suuria. Toimintaa voidaan harjoittaa esimerkiksi kellarissa tai huonossa kunnossa olevassa ulkorakennuksessa. Alueen valvontaeläinlääkärin tulee tarkistaa toimintaan tarkoitetut tilat ennen toiminnan aloittamista. (Ala-Hulkko 2018.) Eniten kissapopulaatiot työllistävät nimenomaan kuntien valvontaeläinlääkäreitä. Tarvittaessa aluehallintovirastojen läänineläinlääkäreiltä saa neuvontaa ja apua. (Jääskeläinen 2015, 21).

6 ELÄINSUOJELUYHDISTYKSET

SEY eli Suomen eläinsuojelu on aloittanut toimintansa vuonna 1901. Yhdistys perustettiin vivisektion, eli eläimen elävältä leikkaamisen tieteen nimissä, vastustamiseksi.

Yhdistyksen perussääntöihin kuului lisäksi kotieläinten ja pikkulintujen suojele. Eläinsuojeluyhdistyksestä on vuosikymmenien saatossa kasvanut valtakunnallinen kattojärjestö, jonka seurauksena lähes kaikki Suomessa toimivat yhdistykset yhdistyivät liitoksi vuonna 2001. Tämän liiton nimeksi tuli SEY, joka on Suomen suurin eläinsuojelujärjestö. Järjestöön kuuluu noin 40 jäsenyhdistystä, 75 eläinsuojeluneuvojaa ja 1000 vapaaehtoista. Järjestö pyrkii ennaltaehkäisemään eläinsuojeluongelmia ja auttamaan apua tarvitsevia eläimiä. Lisäksi järjestö vaikuttaa lainsäädäntöön, viranomaistoimintaan ja ihmisten asenteisiin. (SEY:n www-sivut 2021.)

SEY:n löytöeläinselvityksen mukaan Suomessa on yli 60 eläinsuojeluyhdistystä. Yhdistysten tavoitteena on tukea ja edistää eläinten hyvinvointia omalla alueellaan. Näitä päämääriä yhdistykset toteuttavat mm. valistamalla, tiedottamalla, huolehtimalla kodittomista eläimistä, eläinten talteenotolla, erilaisilla kampanjoilla eläinten aseman parantamiseksi, eläinten hoidolla sekä tukemalla muita toimijoita. Yhdisten toiminta on pääosin vapaaehtoista. (Kosonen 2019, 2.) Eri puolilla Suomea toimivat yhdistykset tekevät yhteistyötä valvontaeläinlääkäreiden kanssa. Yhdistyksen saadessa viestin kissapopulaatiosta, myös valvontaeläinlääkäri tulee paikalle. (Tahkokorpi 2020.) Selvityksen mukaan suurin osa talteenotetuista eläimistä on nimenomaan kissoja. Mukana oli sekä villiintyneitä että kesyjä kissoja, joiden määrät vaihtelivat sen mukaan, otettiinko alueella vastaan myös villiintyneet. Kissoista huomattavan pieni määrä palautui takaisin omistajalle verrattuna esimerkiksi koiriin. Kissoista kotiin palautui 26 %, kun taas koirista 91 %. Ero on huomattava, sillä noutamatta jääneitä kissoja oli selvityksen mukaan 4819 ja koiria 331. Myös lopettamismäärissä on valtava ero: koiria lopetettiin 25 ja kissoja 1153. (Kosonen 2019, 5.)

SEY:n selvityksessä kodittomien kissojen määrää yhdistyksissä lähdettiin selvittämään lähestymällä eläinsuojeluyhdistyksiä. Erona löytöeläintalojen toimintaan eläinsuojeluyhdistysten toiminta on vapaaehtoista, eikä kunta tue toimintaa taloudellisesti. Yhdistyksiltä selvitettiin myös kissojen määrissä tapahtuneita muutoksia ja kissapopulaatioiden määrää ja niiden vastaanottamista. Selvityksen mukaan yhdistykset ottivat löytökissoja vastaan yhteensä 5046 vuonna 2018. Selvästi vähemmistö selvitykseen osallistuneista oli sitä mieltä, että kissojen määrissä on tapahtunut muutosta. Noin 30 % vastaajista arvioi kissojen tilanteen huonontuneen. Esiin nousi sekä populaatiokissojen että huostaanotettujen kissojen määrän kasvu. (Kosonen 2019, 5.)

Määrissä on kuitenkin alueellisia eroja. Esimerkiksi Pohjois-Suomessa löytökissojen määrä on melko vähäinen, sillä haja-asutusalueilla ulkokissat ovat yleisempiä, lähimmälle löytöeläintalolle saattaa olla pitkä matka tai kissat eivät selviä talven ylikovista pakkasista. (Kosonen 2019, 6.)

Suuri osa yhdistysten resursseista käytetään kissoista huolehtimiseen ja tämän, pääosin vapaaehtoistoiminnan, avulla pelastetaan tuhansia kissoja vuosittain (Kosonen 2019, 6). Kissapopulaatioita tavataan etenkin maaseudulla, jossa kissaryhmittymiin saattaa kuulua kymmeniä, jopa satoja sisäsiittoisia, sairaita ja arkoja kissoja. Näiden kissojen loukuttamiseen, hoitamiseen ja sosiaalistamiseen kuluu paljon aikaa ja rahaa. Mikäli kissat talteenotetaan ajoissa, saattaa etenkin pennut pelastua ja päästä uudelleen sijoitettaviksi. Aikuisten villiintyneiden kissojen kohtalo ei välttämättä ole yhtä ruusuinen, sillä ne saattavat olla huonokuntoisia eivätkä ole tottuneet ihmisiin. (Kosonen 2019, 6.) Tämä vaihtelee alueittain, sillä jotkut yhdistykset antavat kaikille kissoille mahdollisuuden, kun taas toiset vievät ne suoraan lopetettaviksi.

Laissa ei säännellä eläimen sirun tarkastuksesta, jonka vuoksi käytännöt vaihtelevat kunnittain. Suurin osa löytöeläintaloista kuitenkin tarkastaa tiedot yleisimmistä rekistereistä. Myöskään löydetystä eläimestä ilmoittamisesta ei laissa erikseen säännellä. Käytännössä sosiaalinen media on löytöeläintoiminnan kannalta tehokkain ilmoituskanava. (Ala-Hulkko 2018.) Uuden kodin etsintä on löytöeläinkodeille ja eläinsuojeluyhdistyksille haastavaa. Eläimiä tuodaan löytöeläinkoteihin ja yhdistykseen enemmän kuin adoptoidaan uusiin koteihin. Tässäkin on suuria alueellisia eroja, sillä osa talteenottoaikoista huolehtii ainoastaan eläimen vastaanottamisesta, kun taas osa toimii vastuullisemmin ja leikkauttaa, rokottaa ja tunnistusmerkitsee adoption menevät lemmikit. (Ala-Hulkko 2018.)

7 ALUEHALLINTOVIRASTOJEN JA KUNTIEN TOIMINTA

7.1 Aluehallintovirastot ja kunnat

Aluehallintovirastot huolehtivat lainsäädännön toimeenpanosta, ohjaus- sekä valvontatehtävistä omalla alueellaan (Laki aluehallintovirastoista 2 §; Kulla, 2018, 22). Virastot hoitavat tehtäviä, jotka on erikseen säädetty aluehallintovirastojen hoidettavaksi (Laki aluehallintovirastoista 4 §). Kunnan tehtävänä on hoitaa sekä itsehallinnollisia että paikallistason lakisääteisiä tehtäviä kunnan alueella (Kuntalaki 7 § 1 mom.; Kulla 2018, 23). Kuntalain mukaan kuntien toimintaa ja taloutta seuraa valtiovarainministeriö. Aluehallintovirasto voi kantelun perusteella tutkia kunnan toimien lainmukaisuutta. (HE 268/2014, 141.)

Aluehallintovirasto valvoo omalla alueellaan myös eläinlääkintähuoltolain sekä sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanoa ja noudattamista. Viraston tulee osallistua eläinsuojelulain mukaiseen valvontaan oma-aloitteisesti tai tilanteessa, jossa paikallinen eläinsuojeluviranomainen on pyytänyt tehtävien siirtämistä aluehallintovirastolle. (Eläinlääkintähuoltolaki 765/2009 6 §.) Kunta järjestää oman alueensa eläinlääkäripalvelut ja kunnaneläinlääkäreille säädettyjen tehtävien hoidon lain mukaisesti. Kunta voi tehdä sopimuksen kunnalle säädetyn tehtävän hoidosta toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa. Edellytyksenä on, että toimivalta kuuluu tai voidaan siirtää viranhaltijalle. Tehtävän hoito annetaan toisen kunnan tai kuntayhtymän hoidettavaksi virkavastuulla. (Eläinlääkintähuoltolaki 7 §.) Kunnaneläinlääkäreillä on koulutuksensa vuoksi paras mahdollinen paikallistason asiantuntemus eläinsuojelun alalla (HE 36/1995, 15).

7.2 Eläinsuojeluvalvonta

Eläinsuojeluvalvontaa säännellään eläinsuojelulain 4. luvussa. Tarkastuksia voidaan tehdä kolmessa tapauksessa: epäilystä eläinsuojelusäännösten rikkomisesta, tietyissä tapauksissa ilman epäilyä säännösten rikkomisesta tai tapauksissa, joissa tarkastus liittyy etukäteen suunniteltuun otantaan. (Koskela & Rantaeskola 2020, 55.)

Otanta koskevat tarkastukset rajautuvat tarkastelun ulkopuolelle, sillä ne koskevat tuotantoeläintiloja (Koskela & Rantaeskola 2020, 55).

Lain mukaan aluehallintovirastolla, kunnaneläinlääkärillä, kunnan terveydensuojeluvalvonnasta vastaavalla viranhaltijalla, poliisilla sekä eläinsuojeluvalvojalla on oikeus tarkastuksen suorittamiseen (Eläinsuojelulaki 1477/2009 39 § 1 mom.). Myös muut kunnaneläinlääkärit kuin valvontaeläinlääkärit voivat tehdä tarkastuksia (Aluehallintoviraston www-sivut 2021). Oikeus tarkastukseen edellyttää aihetta epäillä eläinsuojelulain tai sen nojalla annettujen säännösten vastaista eläinten hoitoa, kohtelua tai käyttöä (Eläinsuojelulain 39 § 1 mom.; Koskela & Rantaeskola 2020, 55). Riittävän epäilyn tasoa ei kuitenkaan ole lainsäädännössä tai muussa ohjeistuksessa määritetty. Epäilykynnyksen arviointi jää siten eläinsuojeluviranomaisen vastuulle. Lähtökohtana voidaan pitää epäilyä eläinsuojelulain vastaisesta menettelystä. (Koskela & Rantaeskola 2020, 56.)

Tarkastus voidaan toteuttaa ilman epäilystäkin tarkastuksen kohteen ollessa sirkus, eläintarha, eläinnäyttely, eläinkilpailu, tilaisuus eläimen ominaisuuksien testaamiseksi (jalostuksellista arvoa, käyttöarvoa tai muuta vastaavaa ominaisuutta), toiminta, jossa ammattimaisesti tai muutoin laajamittaisesti harjoitetaan seura- ja harrastuseläintenpitoa taikka ilmoituksenalaista eläinten lopetukseen liittyvää toimintaa (Eläinsuojelulaki 39 § 1-2 mom.; Eläinsuojelulaki 16 § 4 mom.; Eläinsuojelulaki 1477/2009 24 §; Eläinsuojelulaki 584/2013 33 c §). Tarkastuksen suorittaminen ilman epäilyä edellyttää siten tarkastuksen kohteelta laajamittaista ammatinharjoittamista (Aluehallintoviraston www-sivut 2021).

Tarkastusta suorittaessa on oikeus päästä tilaan, jossa eläintä pidetään, sekä ottaa näytteitä. Tarkastaa voidaan eläin, eläimen pitopaikka, ravinto sekä varusteet ja välineet. (Eläinsuojelulaki 39 § 3 mom.) Mikäli tarkastus kohdistuu kotirauhan piiriin, tarkastuksen suorittamiseen ja näytteen ottamiseen on oikeutettu ainoastaan viranomainen. Tällöin näytteen ottamisen tulee olla välttämätöntä ja eläimen omistajaa tai haltijaa tulee epäillä syylistymisestä eläinsuojelulain vastaiseen, rangaistavaan menettelyyn. Eläinsuojeluvalvoja voi toimia tarvittaessa viranomaisen avustajana tarkastuksessa, joka kohdistuu kotirauhan piiriin. (Eläinsuojelulaki 39 § 4 mom.)

Tarkastuksen suorittajan tulee lisäksi neuvoihin pyrkiä edistämään eläimen hyvinvointia sekä tarkastuksessa ilmenneiden epäkohtien korjaamista (Eläinsuojelulaki 40 § 1 mom.; Koskela & Rantaeskola 2020, 64). Neuvojen antaminen voi olla riittävä keino, mikäli tapauksessa ei vielä ole rikottu lain määräyksiä. Neuvoihin voidaan ohjata eläimen hyvinvoinnin edistämisessä sekä vaikuttaa eläinsuojelullisten epäkohtien korjaamiseen, mikäli ne ovat lieviä. (HE 36/1995, 32.) Lievästä epäkohdasta voi olla kyse esimerkiksi silloin, kun eläimellä ei tarkastushetkellä ole vettä saatavilla (Koskela & Rantaeskola 64). Mikäli tarkastuksen suorittaja kuitenkin havaitsee lakia rikotun, tulee havainnoista ilmoittaa joko aluehallintovirastolle, kunnaneläinlääkärille, terveydensuojeluvalvontaa hoitavalle taholle tai poliisille (Eläinsuojelulaki 584/2013 41 § 1 mom.). Säännöksen tarkoituksena on saada epäkohtien korjaamisvastuu mahdollisimman nopeasti eläinsuojeluvalvonnasta vastaavan tahon hoidettavaksi (HE 36/1995, 33).

7.3 Muut keinot eläinsuojelulain vastaisen menettelyn lopettamiseksi

Mikäli lain määräyksiä havaitaan rikotun, ruokavirastolla, aluehallintovirastolla, kunnaneläinlääkärillä, kunnan terveydensuojeluvalvonnasta vastaavalla viranhaltijalla, tarkastuseläinlääkärillä tai poliisilla on oikeus kieltää lain määräysten rikkojaa jatkamasta tai toistamasta lain vastaista menettelyä (Eläinsuojelulaki 584/2013 42 § 1 mom.). Kieltoa voidaan tehostaa uhkasakolla tai uhalla, että toimenpide teetetään laiminlyöjän lukuun (Eläinsuojelulaki 1477/2009 43 § 1 mom.). Tarkastusten lisäksi edellä mainitut tahot voivat eläinsuojelullisista syistä ryhtyä eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi välittömiin toimenpiteisiin. Näin ollen eläimelle voidaan hankkia hoitoa, hyvinvoinnin kannalta välttämättömiä aineita tai eläin voidaan lopettaa tai myydä huutokaupalla. (Eläinsuojelulaki 1279/2019 44 §.)

Ennen 42 §:n mukaista kieltopäätöstä tai 43 §:n kiellon tehostamista, eläimen omistajaa tai haltijaa on kuultava asiassa. Sen sijaan 44 §:n välittömien toimien yhteydessä tilaisuus tulla kuulluksi tulee varata vain, mikäli eläimen omistaja tai haltija on viivytyksettä tavattavissa. Päätöksestä on kuitenkin ilmoitettava eläimen omistajalle tai haltijalle. (Eläinsuojelulaki 45 §.) Viranomaisilla on oikeus myös laitteiden, välineiden tai aineiden haltuunottoon (Eläinsuojelulaki 46 § 1 mom.) sekä takavarikkoon

(Eläinsuojelulaki 843/2011 47 §). Lain 12 §:n mukaisesti eläimelle tarpeetonta kipua tai tuskaa aiheuttavien välineiden, laitteiden ja aineiden käyttö, valmistus, maahan-tuonti sekä myynti ja muu luovutus on kielletty. Maa- ja metsätalousministeriö määrää, mitkä laitteet, välineet ja aineet on luokiteltava edellä kuvatulla tavalla tarpeetonta tus-kaa tai kipua aiheuttaviksi. (Eläinsuojelulaki 12 §.)

Lisäksi elintarviketurvallisuusvirasto ja aluehallintovirasto voivat määrätä virkae-läinlääkärit selvitysten ja tutkimusten suorittamiseen. Selvityksiä ja tutkimuksia void-aan määrätä mm. elinkeinonharjoittamista koskevissa yksiköissä. Yksikön omistaja ja haltija ovat velvoitettuja avustamaan selvityksen tai tutkimuksen suorittamisessa sekä antamaan pyydetyt tiedot. (Eläinsuojelulaki 48 § 1 mom.) Kaikki lain mukaiset tar-kastukset, selvitykset ja tutkimukset tulee suorittaa eläimille, eläintenpitoyksikön omistajalle tai haltijalle sekä heidän toiminnalleen vähiten haittaa aiheuttavalla tavalla (Eläinsuojelulaki 1430/2006 49 §). Poliisin tulee tarpeen mukaan antaa virka-apua lain valvonnassa niin valvontaviranomaisille kuin eläinsuojeluvalvojallekin, mikäli heiltä estetään valvontatehtävän suorittaminen, eikä estettä voida poistaa ilman poliisin toim-ivaltuuksia. Myös kunnaneläinlääkäri on tarvittaessa annettava virka-apua poliisilai-tokselle, mikäli kyseessä on eläimeen kohdistuvan menettämisseuraamuksen täytäntöönpano. (Eläinsuojelulaki 50 §.)

7.4 Muu kissoja koskeva lainsäädäntö

7.4.1 Metsästyslaki

Metsästyslaki soveltuu kissoihin niiltä osin, kun kyse on rahoittamattomien eläinten pyydystämisestä ja tappamisesta (Metsästyslaki 206/2013 1 § 1 mom.). Villi-intyneeseen kissaan sovelletaan samoja säännöksiä kuin lain tarkoittamiin rauhoitta-mattomiin eläimiin (Metsästyslaki 555/2018 5 § 3 mom.). Oikeus rauhoittamattoman eläimen pyydystämiseen tai tappamiseen on ainoastaan alueen omistajalla tai haltijalla, rakennuksen omistajalla tai haltijalla sekä metsästysoikeuden haltijalla ja metsästyslupan saaneella (Metsästyslaki 48 § 1-2 mom.). Kenellä tahansa ei ole oikeutta villiintyneiden kissakantojen vähentämiseen. Haasteita tuo myös villiintynei-den kissojen erottaminen lemmikkikissoista (Jääskeläinen 2015, 21).

Yleisesti usko villiintyneen kissan kesyyntymiseen on huono. Mikäli asiantunteva taho tulkitsee kissan villiksi, se voidaan lain puitteissa lopettaa loukkuun. (Ala-Hulkko 2018.)

Omalla alueellaan tai rakennuksessa tavatun rauhoittamattoman eläimen voi pyydystää tai tappaa ainoastaan siten, ettei siitä aiheudu ihmisille tai muille eläimille vaaraa. Huomattava on myös, ettei villiintynyttä kissaa saa pyydystää tai tappaa millä keinolla tahansa, kuten räjähteillä tai myrkyillä. (Metsästyslaki 206/2013 49 §; Metsästyslaki 583/2015 33 §.) Näin ollen kissan saa pyydystää ainoastaan alueelta, joka on asianomaisen omistuksessa tai johon on metsästysoikeus. Kissaa ei saa pyydystää taajamissa eikä pyyntioikeutta ole kunnan omistamilla kaduilla tai puistoissa. Pyydystämistä rajoittaa myös kaupunkien järjestyssäännöt sekä ampumaseiden käyttöön liittyvät rajoitukset. (HE 300/1992, 9.)

Lisäksi laissa säädetään avuttomassa tilassa olevan eläimen kohtelusta. Mikäli tavattu eläin on sairas, vahingoittunut tai muulla tavoin avuttomassa tilassa, tulee eläintä pyrkiä auttamaan tai ilmoittamaan asiasta joko alueen omistajalle, metsästysoikeuden haltijalle tai poliisille. Löytäjä saa siinä tapauksessa lopettaa eläimen, mikäli eläimen hengissä pitäminen tuottaa sille kohtuutonta kärsimystä. Tämä siitä huolimatta, että löytäjällä ei ole lupaa kysymyksessä olevan eläimen pyydystämiseen tai tappamiseen tai eläin löydetään metsästyskauden ulkopuolella. (Metsästyslaki 84 § 1-2 mom.) Mikäli rauhoittamaton eläin löydetään kuolleena, sen saa ottaa löytäjä (Metsästyslaki 86 §). Laki kieltää myös kotieläimeksi otetun kissan heitteillejätön ja hylkäämisen (Metsästyslaki 85 §). Metsästyslain noudattamista valvoo omilla toimialueillaan poliisi, rajavartiolaitos, tulliviranomaiset sekä metsästyksenvalvojat.

Valtion omistamilla alueilla lain noudattamisvastuu on määrätyillä tai säädetyillä virkamiehillä. Lisäksi maanomistajalla ja metsästysoikeuden haltijalla on omalla alueellaan oikeus valvoa lain noudattamista. Mikäli lakiin perustuvia velvollisuuksia laiminlyödään, voi aluehallintovirasto valvontaviranomaisena määrätä, sakon uhalla tai tekemättä jätetyn toimen teettämisen uhalla (laiminlyöjän kustannuksella), laiminlyöjän täyttämään velvollisuutensa. (Metsästyslaki 88 §.)

7.4.2 Valtioneuvoston asetus koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta

Kissojen pitopaikassa kissalla tulee olla kuulo- ja näköyhteys pitopaikan ympärillä tapahtuvaan toimintaan. Lisäksi kissoilla tulee olla mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen. Myös kiipeilyyn ja kynsimiseen sopivia paikkoja sekä tarpeidentekoa varten tarvittavat hiekkalaatikat tulee löytyä. Pitopaikan lattian tulee olla kiinteä. (Valtioneuvoston asetus koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta 674/2010 15 §.)

Pidettäessä kissoja vapaana erillisessä suuressa tilassa, tulee tilaa täysikäsvuolle kissalle olla vähintään yksi neliometri siten, että kokonaispinta-ala on vähintään viisi neliometriä. Mikäli kyse on muusta kuin eläinsuojeluasetuksen 22 §:n tarkoittamasta kissan säilyttämisestä sen pitopaikaksi soveltumattomassa tilassa hyväksyttävästä syystä (Eläinsuojeluasetus 396/1996 22 §), tulee pitopaikan pinta-ala olla vähintään 1,5 neliometriä ja korkeus vähintään 1,3 metriä. Mikäli samassa pitopaikassa, kuten häkissä, on useita kissoja, tulee tilaa olla vähintään 0,7 neliometriä yhtä kissaa kohden. Löytöeläinten talteenottoaikassa tai tilassa, joka on tarkoitettu eläinten pitoon tai hoitoon, voidaan käyttää puolet edellä säädettyä pienempää tilaa, mikäli pito tai hoito on lyhytaikaista. (Valtioneuvoston asetus koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta 16 §.) Kissaa ei saa kytkeä paikalleen muutoin kuin tilapäisesti ja lyhytaikaisesti ja tällöinkin kissaa on valvottava jatkuvasti (Valtioneuvoston asetus koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta 17 §).

7.4.3 Eläinsuojeluasetus ja terveydensuojelulaki

Kissojen kannalta tärkeimmät eläinsuojeluasetuksen säännökset sääntelevät eläinten pitopaikkaa, hoitoa, kohtelua ja käsittelyä, suoritettavia toimenpiteitä sekä lopettamista. Eläimen pitopaikalta vaaditaan turvallista ja hygienistä ympäristöä. Paikan tulee olla sellainen, että eläinten hoito ja tarkastus sujuu vaikeuksitta, eikä se vahingoita tai vaaranna eläintä tai sen terveyttä. Sen tulee olla riittävän tilava kysymyksessä olevalle eläinlajille. Lisäksi eläimen tulee voida liikkua ja nousta vaivattomasti. (Eläinsuojeluasetus 396/1996 1 §.)

Ilmanvaihdesta tulee huolehtia, ettei eläimen terveys vaarannu haitallisista kaasuista, pölystä, vedosta tai kosteudesta. Eläimelle tulee antaa rauha, eikä jatkuva melu saa häiritä eläintä tai aiheuttaa sille haittaa. Myös valaistuksesta (Eläinsuojeluasetus 2 §) ja eläimen pitopaikan siisteydestä tulee huolehtia (Eläinsuojeluasetus 4 § 1 mom.) Eläimen terveydestä ja hyvinvoinnista (Eläinsuojeluasetus 8 §), sekä oikeanlaisesta ruokinnasta on huolehdittava (Eläinsuojeluasetus 9 § 1 mom.). Eläimen hyvinvointia ja kuntoa on seurattava vähintään kerran päivässä, mikäli eläin on ihmisen välittömässä valvonnassa (Eläinsuojeluasetus 10 §). Sairastuneille tai vahingoittuneille eläimille on annettava tai hankittava hoitoa viipymättä. Eläin on lopetettava, mikäli sairaus tai vamma sitä edellyttää. (Eläinsuojeluasetus 11 §.)

Eläintä on kohdeltava rauhallisesti, aiheuttamatta sille tarpeetonta pelkoa. Kaikki eläimen vahingoittaminen on kiellettyä. (Eläinsuojeluasetus 12 §.) Eläimelle ei saa aiheuttaa mitään tarpeetonta kärsimystä, kipua ja tuskaa (Eläinsuojeluasetus 14 §). Eläimen saa lopettaa vain osaava henkilö ja lopettamisessa eläin on säästettävä kaikelta vältettävissä olevalta kivulta. Eläimelle ei siten saa aiheuttaa tarpeetonta kipua, tuskaa tai kärsimystä. Ennen eläimen hävittämistä on varmistettava, että eläin on kuollut. (Eläinsuojeluasetus 30 §.) Eläimen hukuttaminen tai tukehduuttaminen on kielletty (Eläinsuojeluasetus 31 §). Pienikokoiset seura- tai harrastuseläimet saadaan lopettaa ainoastaan eläinlääkärin toimesta tai ampumalla aivoihin tai kaasua käyttämällä. Kaasun tulee aiheuttaa välitön tajunnan menetys ja kuolema. Mikäli kyseessä on alle kolmen päivän ikäinen pentu, saadaan eläin lopettaa voimakkaalla päähän kohdistuvalla iskulla siten, että eläin menettää välittömästi henkensä. Lopettaminen voidaan suorittaa muullakin tavalla, mikäli toimea valvoo eläinlääkäri. (Eläinsuojeluasetus 32 §.) Hätätapauksessa eläin voidaan lopettaa myös muulla tavoin, mikäli edellä mainittujen keinojen käyttäminen ei ole mahdollista. Tällöinkin tulee ottaa huomioon tarpeettoman kärsimyksen aiheuttamisen kieltö. (Eläinsuojeluasetus 34 §.)

Edellä mainittujen lakien lisäksi on syytä tarkastella myös terveydensuojelulakia. Kissa- ja koiralaumat, jotka liikkuvat luonnossa vapaasti, vailla hoitoa ja huolenpitoa, saattavat aiheuttaa myös hygieniaoireita (Jääskeläinen 2015, 20).

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi ja on velvollinen velvoittamaan toimenpiteisiin vahinkoeläimen hävittämiseksi, mikäli vahinkoeläimen katsotaan levittävän tauteja tai aiheuttavan terveyshaittaa. Toimenpiteisiin on velvollinen ryhtymään kiinteistön tai alueen omistaja tai haltija. (Terveydensuojelulaki 763/1994 31 §.)

8 ELÄINSUOJELURIKOKSET- JA RIKKOMUKSET

Eläinsuojelurikoksesta on kyse, jos eläimelle tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta aiheutetaan tarpeetonta kipua, tuskaa tai kärsimystä. Eläinsuojelurikos on jaettu rikoslaissa kolmeen asteeseen. Asteet jakautuvat eläinsuojelurikokseen, törkeään eläinsuojelurikokseen ja lievään eläinsuojelurikokseen. (Koskela & Rantaeskola 2020, 22.) Eläinsuojelurikkomuksesta on kyse, jos eläintä kohdellaan eläinsuojelulain vastaisesti, eläimelle ilmeisesti aiheutetaan kipua ja tuskaa välinettä käyttäen tai eläimelle suoritetaan tarpeeton, kipua aiheuttava toimenpide (Eläinsuojelulaki 584/2013 54 §; Koskela & Rantaeskola 2020, 152).

Eläinsuojelurikokseen syyllistyy se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta eläinsuojelulain tai muun eläimen suojaamiseksi säädetyn lain vastaisesti kohtelee eläintä julmasti. Kyse voi olla pahoinpitelystä, liiallisesta rasittamisesta, hoidotta tai ravinnotta jättämisestä tai muusta vastaavasta toiminnasta. (Rikoslaki 585/2013 17 luku 14 § 1 mom.) Rikos muuttuu törkeäksi, mikäli teko on ollut erityisen julma tai raaka, rikoksen kohteena on suuri määrä eläimiä tai sillä tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä (Rikoslaki 14/2011 17 luku 14 a § 1 mom.). Lievästä rikoksesta on kysymys silloin, kun rikos on kokonaisuutena arvostellen vähäinen. Tällöin otetaan huomioon eläimelle aiheutetun kärsimyksen, kivun ja tuskan vähäisyys sekä muut tekoon liittyvät seikat. (Rikoslaki 14/2011 17 luku 15 §.) Tieto kaltaoinkohdellusta eläimestä saavuttaa ensin joko eläinsuojeluviranomaisen tai esitutkintaviranomaisen. Viranomaiselle ilmoitetaan epäilyistä kaltoinkohtelusta tai se tulee esiin viranomaisen omien toimien yhteydessä. Hallintomenettely- ja prosessi eroavat rikosprosessista. (Koskela & Rantaeskola 2020, 31.) Hallintomenettelyllä tarkoitetaan hallintoasian käsittelyä viranomaisessa (Hallintomenettelylaki 598/1982 1 § 2 mom.).

Hallintomenettelystä on kyse eläinsuojeluviranomaisen suorittaessa eläinsuojelutarkastusta (Koskela & Rantaeskola 2020, 31). Eläinsuojelutarkastuksia suoritetaan vuosittain huomattavia määriä. Tarkastuksia suoritetaan tietoon tulleiden epäilyjen perusteella. (Koskela & Rantaeskola 2020, 45). Tarkastuksesta tehdään tarkastuskertomus. Tarkastuksen johtaessa toimenpiteisiin, voidaan tehdä valituskelpoinen hallintopäätös. Hallintoprosessista on kyse silloin, kun eläinsuojeluasiassa tehdyssä hallinto-oikeuden päätöksestä valitetaan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Poliisin aloittaessa esitutkinnan ilmoituksen perusteella, kyse on rikosprosessista. (Koskela & Rantaeskola 2020, 31-32.)

9 KISSOIHIN LIITTYVÄT KUSTANNUKSET

Eläinsuojeluyhdistykset toimivat pääosin vapaaehtoisten voimin, eivätkä kaikki kunnat tue toimintaa taloudellisesti (Kosonen 2019, 5). Kissojen kiinniotosta ja hoidosta koituvien kustannusten jaossa on siten suuria alueellisia eroja. Löytöeläinten nykytilanteeseen liittyneestä vuonna 2011 teetetyistä kyselyistä käy ilmi, että suurin osa kunnista (27) korvaa eläinten kuljetuksesta aiheutuvia kustannuksia. Osassa kunnissa (10) korvattiin myös kiinniottokustannuksia ja muita kuin ensiavusta ja lopetuksesta johtuvia eläinlääkärikuluja. Viidessä kyselyyn vastanneessa kunnassa korvattiin myös eläinten hoidosta aiheutuneita kuluja. Kuntia, joissa ei korvattu mitään edellä mainituista, oli 38 % kaikista vastanneista. Näistä kunnista (17) noin puolet olivat asukasluvultaan pieniä. Kahdessa vastanneessa kunnassa korvattiin kaikki edellä mainitut kustannukset. (Hirsjärvi-Kallioinen 2014, 9-10.)

Kuntien valvontaeläinlääkäreiden palkasta vastaa valtio. Näin ollen työajalla hoidettavien kissapopulaatiotapausten kustannukset jäävät valtion maksettavaksi. Nämä kustannukset vaihtelevat käytetyn työajan, populaation suuruuden ja sen mukaan, kuka kenttätyöt hoitaa, kuten loukutuksen ja mahdollisen eläimen lopetuksen. Mikäli kissojen omistaja ei ole yhteistyöhaluinen ja tarvitaan viranomaistyötä sekä -päätöksiä, kustannukset nousevat.

Kustannuksiin sisältyy kissojen leikkauttamiset, lopetukset ja raatojen hävittämiset. Mikäli omistaja on aktiivinen ongelman vähentämisen suhteen, saatetaan edellä mainittuja töitä tehdä sopimushintaan. (Jääskeläinen 2015, 21.)

Myös metsästäjiä käytetään kissojen lopettamisessa. Loukkuun ampuminen on edullisempaa kuin lääkeaineilla lopettaminen. Mikäli kissojen omistaja on tiedossa ja virainomainen joutuu turvautumaan kiiretoimenpiteisiin, kuten hoidon tai eläimen kannalta välttämättömien aineiden hankkimiseen tai lopetukseen (Eläinsuojelulaki 44 §), pyritään kulut pitämään omistajan vastuulla (Eläinsuojelulaki 15 § 3 mom.). Näin ollen aluehallintovirastot hoitavat laskutuksen. Mikäli kustannuksia ei saada perittyä omistajalta, ne korvataan valtion varoista. (Jääskeläinen 2015, 21.) Kissapopulaatioiden hoidossa käytetään apuna myös vapaaehtoisia. Osa kyselyyn vastanneista ohjaa yhteydenotot suoraan eläinsuojeluyhdistyksille. Myös metsästysseuroissa toimii vapaaehtoisia, jotka hoitavat kissojen loukutuksia ja lopetuksia.

Kuntien vastuuta rajoittaa eläinsuojelulainsäädäntö, jonka mukaan villiintyneistä kissoista ei tarvitse huolehtia. Villiintyneet kissat eivät siten ole kenenkään vastuulla eivätkä kaikki kunnat korvaa näiden hoitoon ja loukutukseen liittyviä kustannuksia. (Jääskeläinen 2015, 21.)

10 KISSOJA KOSKEVA KÄYTÄNTÖ

10.1 Kaikille tahoille yhteiset kysymykset

Tutkimuksen onnistumiseksi laadin haastattelukysymykset läänineläinlääkäreille ja valvontaeläinlääkäreille sekä eläinsuojeluyhdistyksille. Haastattelun saateviesti (LIITE 1), jälkikäteen lähetetty tietosuojailmoitus (LIITE 6) saatteineen (LIITE 5) ovat liitteenä työn lopussa. Tietosuojailmoitus jäi haastattelujen yhteydessä kokonaan lähettämättä, joten välitin sen haastateltaville jälkikäteen. Laadittuani kysymykset teorian pohjalta, kävimme ne vielä läpi toimeksiantajani kanssa. Näin kysymykset saatiin muotoiltua ja kohdennettua kullekin taholle sopiviksi.

Lähetin kysymykset kirjallisessa muodossa ympäri Suomen siten, että arvokasta ja vertailukelpoista käytännön tietoa saatiin mahdollisimman laajalta alueelta. Osan kanssa toteutimme haastattelun puhelimitse. Valitsin haastateltavat alueittain siten, että haastatteluketju läänineläinlääkäreiden, valvontaeläinlääkäreiden ja eläinsuojeluyhdistysten välillä toteutuisi. Empiriaosuus on koottu ympäri Suomen saaduista vastauksista. Lähetin kysymykset 20 eri taholle, joista 15:ltä sain vastaukset. Vastavien tahojen joukossa oli aluehallintovirastojen läänineläinlääkäreitä viideltä eri alueelta, viisi kunnan valvontaeläinlääkäriä sekä viisi eläinsuojeluyhdistystä.

Pohtiessani haastattelukysymyksiä, laadin ensin suuntaa antavan haastattelurungon, jonka viimeistelin Turun eläinsuojeluyhdistyksen kanssa yhdessä tehdyn läpikäynnin pohjalta. Sain yhdistykseltä hyviä kommentteja ja tarkennuksia kysymyksiin, joita en itse ollut osannut ajatella. Puhuimme mm. siitä, kuinka villiintyneet kissapopulaatiot eivät ole ainoa ongelma vaan myös vapaana kulkevat leikkaamattomat lemmikkikissat aiheuttavat populaatio-ongelmia. Tarkensin kysymyksiä myös sen pohjalta, miten eri tavalla ihmiset suhtautuvat kissojen ja koirien katoamisiin. Myös käsitteisiin villiintynyt kissa ja villikissa sain hyviä tarkennuksia. Villikissoja, jotka ovat syntyneet ja eläneet täysin villeinä, tulee harvemmin vastaan. Sen sijaan omille teilleen lähteneitä villiintyneitä kissoja tapaa useammin. Näiden kahden ero on siinä, että villikissoilla on usein todella pienet mahdollisuudet kesyyntymiseen, sillä ne eivät ole tottuneet ihmisiin. Kesyyntyminen on mahdollista, jos pennut saadaan emolta alle 10 viikkoisina. (Turun eläinsuojeluyhdistyksen henkilökohtainen tiedonanto 16.3.2021.)

Kysymykset on pyritty laatimaan lyhyiksi ja helposti ymmärrettäviksi (Hirsjärvi & Hurme 2008, 105). Osa kysymyksistä on mielipidekysymyksiä, sillä vastaukset perustuvat haastateltavien omiin kokemuksiin ja mielipiteisiin. Osa kysymyksistä on tosiasiakysymyksiä, joiden tarkoituksena on selvittää tosiasioita kissojen eläinsuojelullisesta asemasta. Kyse on myös tietokysymyksistä, jotka käsittelevät haastateltavien tietoa asiasta. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 106.) Kysymykset alkavat avauskysymyksillä, jotka johdattelevat aiheeseen. Tämän jälkeen siirrytään tarkempiin ja yksityiskohtaisempiin kysymyksiin. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 107.) Tarkennus tapahtuu vastaavan tahon mukaan.

10.1.1 Kissakannat ja toimintatavat

Eläinlääkäreille suunnatut kysymykset käsittelevät tarkemmin eläinsuojelullisia toimia (LIITE 2), kun taas yhdistyksille osoitetut kysymykset keskittyvät heidän toimintansa ympärille (LIITE 3). Osa kysymyksistä on osoitettu eläinlääkäreille, osa yhdistyksille ja osa molemmille.

Kaikille tahoille osoitetut yhteiset kysymykset:

1. Miten teillä toimitaan lisääntyvien kantojen suhteen?
 - Tarkentava lisäkysymys: Kuinka suuri ongelma lisääntyvät kissakannat ovat alueellanne?
2. Mihin mahdollisiin kehittämiskohteisiin olette itse törmänneet? Miten toimintaa voisi kehittää?
3. Miten yhteistyö eläinsuojeluyhdistysten sekä läänineläinlääkäreiden ja kunnan valvontaeläinlääkäreiden välillä sujuu? Tehdäänkö yhteistyötä ylipäätään ja jos tehdään, niin minkälaista?

Molemmille tahoille esitettävä ensimmäinen kysymys liittyy toimintaan lisääntyvien kissakantojen suhteen. Löytöeläintaloille tuotujen kissojen määrä on huomattavasti suurempi kuin muiden eläinten (Kosonen 2019, 6). Lähtökohtaisesti kissakantojen määrää ja kissapopulaatioita pyritään hillitsemään loukuttamalla (Hirsjärvi-Kallioinen 2014, 11). Loukutettu kissa toimitetaan löytöeläintalolle. Mikäli mahdollinen omistaja ei kysele kissaa määrätyn ajan kuluessa (Turussa aika vaihtelee 7 tai 16 vuorokauden välillä), se luovutetaan eläinsuojeluyhdistykselle. Yhdistyksessä alkaa kissan uuden kodin etsintä ja adoptioprosessi. Kissa, joka ei osoita minkäänlaista mielenkiintoa ihmisiin, on arka ja paniikissa ihmisen läheisyydessä tai vakavasti sairas, joudutaan lopettamaan. (Hirsjärvi-Kallioinen 2014, 16; Turun eläinsuojeluyhdistys ry henkilökohmainen tiedonanto 15.4.2021.) Kaikki löytöeläinkodit eivät vastaanota villiintyneitä kissoja lainkaan (Hirsjärvi-Kallioinen 2014, 5; Kosonen 2019, 2).

Kissapopulaatio-ongelma on huomattava (Salminen 2020, 10). Populaatioiden määrää on mahdoton arvioida ja alueelliset erot ovat valtavia (Salminen 2020, 4). Alueelliset erot vaihtelevat myös sen mukaan, toimiiko kyseisellä alueella aktiivinen eläinsuojeluyhdistys.

Tällaisilla alueilla kissapopulaatiot tulevat myös herkemmin tietoon. (Salminen 2020, 12.) Kysymyksen tarkoituksena oli selvittää ajantasainen tilanne. Vastausten perusteella saatiin vertailukelpoista, alueellista tietoa, jonka perusteella päästiin selvittämään kissojen aseman parantamiseksi tehtävien toimien riittävyttä ja mahdollisia puutteita asiantuntijatahojen näkökulmasta.

Läänineläinlääkäreiden vastauksista on havaittavissa, että lisääntyviin kissakantoihin liittyvät ongelmat keskittyvät maaseuduille ja asutusalueille. Asutusalueilta ilmoitettua vapaana kulkevista kissoista tulee useammin kuin harvaan asutuilta kaukaisemmilta alueilta. Saamieni vastauksien perusteella voidaan päätellä, että Lapin alueella ongelma ei ole niin suuri kuin esimerkiksi Etelä-Suomessa (Kouvolan Seudun Eläinsuojeluyhdistys ry:n eli KSEY:n mukaan ongelma on merkittävä) tai Lounais-Suomessa (Kouvolan Seudun Eläinsuojeluyhdistys ry:n henkilökohtainen tiedonanto 21.3.2021; Lounais-Suomen läänineläinlääkäriin henkilökohtainen tiedonanto 15.4.2021). Länsi- ja Sisä-Suomessa ongelman laajuus vaihtelee toimialueittain, esimerkiksi Tampereen valvontaeläinlääkäriin mukaan ongelma on merkittävä ja saman vahvasti Pirkanmaan Eläinsuojeluyhdistys PESU ry (Tampereen kaupungin valvontaeläinlääkäriin henkilökohtainen tiedonanto 19.4.2021; Pirkanmaan eläinsuojeluyhdistys PESU ry:n henkilökohtainen tiedonanto 15.4.2021).

Kuntien valvontaeläinlääkärit sekä eläinsuojeluyhdistykset ovat tietoisempia vapaana kulkeviin ja lisääntyviin kissakantoihin liittyvistä ongelmista kuin läänineläinlääkärit. Läänineläinlääkärit ovat enemmän valvovassa ja ohjaavassa roolissa, kun taas valvontaeläinlääkärit ja eläinsuojeluyhdistykset toimivat konkreettisemmalla tasolla paikallisesti. Kyselystä käy selkeästi ilmi, että ongelman laajuus pienenee mitä pohjoisemmaksi mennään. Esimerkiksi Oulun ja Rovaniemen valvontaeläinlääkärit pystyivät tarkemmin arvioimaan kissapopulaatioiden määriä verrattuna muihin alueisiin (Oulun valvontaeläinlääkäriin henkilökohtainen tiedonanto 31.3.2021; Rovaniemen valvontaeläinlääkäriin henkilökohtainen tiedonanto 21.4.2021). Savon Eläinsuojelu ry:n mukaan havaittavissa on jopa kissakantojen vähenemistä (Savon Eläinsuojelu ry:n henkilökohtainen tiedonanto 15.4.2021).

Kaikista vastauksista kävi kuitenkin ilmi, että vapaana kulkevien ja lisääntyvien kissojen todellista lukumäärää on mahdoton arvioida, sillä jokaisesta ei ilmoiteta eikä niitä useasti onnistuta loukuttamaan yhdellä kertaa. Tällöin ne uusivat lukumääränsä taas seuraavalle vuodelle. Vapaana kulkeviin kissoihin ja populaatiokissoihin liittyvät ongelmat ovat niin suuria, etteivät resurssit riitä. Populaatioita ilmaantuu enemmän kuin niitä ehditään hoitaa. Lisääntyvien kissakantojen hoito on työllistävää ja aikaa vievää. Kissat ovat usein huonokuntoisia ja hoitamattomia ja niiden loukutukseen menee huomattavasti aikaa. Lisäongelmia aiheutuu, mikäli asianosainen, jonka pihapiirissä kissat kulkevat, ei ole halukas yhteistyöhön eläinlääkäreiden ja yhdistysten kanssa.

Toimintatavat ongelman vähentämiseksi ja poistamiseksi keskittyvät loukuttamisen ympärille. Alueelliset erot ovat tässäkin huomattavia. Esimerkiksi Lapin läänineläinlääkärit eivät koe kissakantojen olevan suuri ongelma, mutta niihin pyritään puuttumaan loukuttamalla kissoja eläinsuojeluyhdistyksen avulla tai lopettamalla kissat, jotka ovat niin villiintyneitä, etteivät ne sovi sijoitettaviksi (Lapin läänineläinlääkäriin henkilökohtainen tiedonanto 14.4.2021). Valvontaeläinlääkäriin tiedossa taas oli kolme kissapopulaatiota. Vapaaehtoiset hoitavat kissojen loukuttamisen eli joko paikalliset asukkaat tai eläinsuojeluyhdistykset. (Rovaniemen valvontaeläinlääkäriin henkilökohtainen tiedonanto 21.4.2021.) Rovaniemen eläinsuojeluyhdistys ROIESY ei kuitenkaan osannut arvioida populaatioiden määrää ja toi esiin, etteivät he itse hoida populaatioiden loukuttamista vaan tarjoavat siihen apua esimerkiksi loukujen lainaamisen muodossa (Rovaniemen Seudun Eläinsuojeluyhdistys ry:n henkilökohtainen tiedonanto 14.4.2021).

Lounais-Suomen läänineläinlääkäriin haastattelussa korostettiin, että he eivät itse henkilökohtaisesti osallistu konkreettisiin toimiin kissakantojen hillitsemiseksi. Läänineläinlääkäreiden toiminta keskittyy ilmoituksien vastaanottamiseen ja toimenpiteiden jakamiseen kuntien valvontaeläinlääkäreille. Toiminta keskittyy aluehallintovirastojen tapaan ohjauksen ja neuvonnan ympärille. Hän kuitenkin näkee kissakantojen olevan kohtalainen ongelma alueellaan. (Lounais-Suomen läänineläinlääkäriin henkilökohtainen tiedonanto 15.4.2021.) Kissakannat eivät olekaan suuri ongelma Turun alueella.

Alueella on muutama tiedossa oleva populaatio ja niiden hävittäminen on kiinteistön omistajan vastuulla. (Turun valvontaeläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 22.3.2021.)

Omistajan vastuuta korostettiin myös muissa vastauksissa. (Etelä-Suomen läänineläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 14.4.2021; Tampereen valvontaeläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 19.4.2021). Pirkanmaan yhdistys PESU ry pyrkii puuttumaan kissakantojen lisääntymiseen ja hyvinvointiin mahdollisuuksien mukaan. Kissapopulaatio-ongelma on hyvin suurta heidän toimialueellaan, eivätkä resurssit riitä puuttumaan kaikkiin tietoon tulleisiin populaatioihin. PESU:n tavoitteena on tyhjentää kissapopulaatio kaikista kissoista, jotta ongelma ei pääsisi uusiutumaan. (Pirkanmaan Eläinsuojeluyhdistys ry:n henkilökohtainen tiedonanto 15.4.2021.)

Oulun ja Tampereen mukaisesti myös Siilinjärven vastauksessa painotetaan kiinteistön omistajan vastuuta. Mikäli asianosainen ei itse ala toimiin kissakannan hoitamiseksi, voi valvontaeläinlääkärit tilanteesta riippuen aloittaa eläinsuojelulain 44 §:n mukaiseen lopettamiseen, huostaanottoon ja uudelleensijoittamiseen liittyvät toimenpiteet. Kissapopulaatioita on lähes mahdoton hoitaa, mikäli kissojen omistaja ei ole yhteistyökykyinen. (Siilinjärven valvontaeläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 14.4.2021.) Savon Eläinsuojelu ry toi ainoana vastaajana esiin myös erilaiset kissojen leikkauttamiseen ja sirutukseen liittyvät kampanjat, joita he järjestävät 1-2 kertaa vuodessa. He myös avustavat kissojen sijaiskoteja taloudellisesti. (Savon Eläinsuojelu ry:n henkilökohtainen tiedonanto 15.4.2021.)

Monista vastauksista käy ilmi, että tarkkaa määrää vapaana kulkevista ja lisääntyvistä kissoista on vaikea antaa. Kuntien valvontaeläinlääkärit sekä eläinsuojeluyhdistykset ovat niistä kuitenkin tietoisempia kuin läänineläinlääkärit, sillä he usein yhteistyössä hoitavat mm. kissapopulaatio-ongelmia. Oulun valvontaeläinlääkäriltä saadusta haastattelusta ilmenee alueella olevan työn alla kaksi kohdetta ja muutama kohde, joista tulee ilmoituksia aika-ajoin ja joista omistajalle on tarkastuskäyntien jälkeen annettu määräyksiä. Näiden toteuttamiseksi omistajalle on annettu määräaika, jonka aikana (eläinsuojelulain minimivaatimusten täytyessä) ei viranomaistahon puolesta ole mitään tehtävissä.

Kissapopulaatiot tulevat esiin joko jonkun muun käynnin yhteydessä tai siten, että valvontaeläinlääkäreille on ilmaistu huoli kissojen hyvinvoinnista. (Oulun valvontaeläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 11.2.2021.)

Valvontaeläinlääkäri toi vastauksessaan myös esiin sen ongelman, että pelkästään kissojen vapaasti lisääntymiseen ei vielä voida puuttua vaan ongelman on oltava eläinsuojelullinen. Mikäli eläinsuojelullisia ongelmia ilmenee, voidaan eläinsuojelulain 42 §:n nojalla antaa määräyksiä tai kieltoja omistajalle, jolla on tietty määräaika niiden toteuttamiseksi. Eläinsuojelulain 44 §:n mukaisesti välittömiin kiiretoimenpiteisiin voidaan ryhtyä vasta, jos kissojen tilanne on riittävän vakava. Ainoana vastanneena tahona Oulun valvontaeläinlääkäri kertoi heillä olevan käytössä myös ns. paimenkirje, jonka tarkoituksena on muistuttaa vapaana kulkevia kissoja koskevista riskeistä. Kirje annetaan omistajalle lievissä tapauksissa, joissa ei ole tarve eläinsuojelulain mukaisille kielloille tai määräyksille. (Oulun valvontaeläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 11.2.2021.)

Oulun eläinsuojeluyhdistyksen vastauksesta ilmenee, että he pyrkivät puuttumaan kissakantaongelmiin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa yhteistyössä viranomaisten kanssa. He pyrkivät myös tukemaan kissojen leikkauttamista tilanteissa, joissa omistajan käsillä oleva populaatio-ongelma on vielä suhteellisen pieni ja hallittavissa. (Oulun Seudun Eläinsuojeluyhdistys ry:n henkilökohtainen tiedonanto 23.3.2021.) Länsi- ja Sisä-Suomen läänineläinlääkärin vastauksesta ilmenivät käsitteet domestikoitu ja predomestikoitu. Kissakantojen olosuhteet määrittävät sovellettavan lainsäädännön, sillä domestikoituihin eli ihmisen jatkuvasti hoitamiin ja predomestikoituihin eli ihmisen osittain hoitamiin kissoihin sovelletaan ensisijaisesti eläinsuojelulakia ja toissijaisesti terveydensuojelulakia. Luonnonvaraisiin kissoihin sovellettava ensisijainen lainsäädäntö on usein metsästyslaki ja toissijaisesti eläinsuojelulaki tai terveydensuojelulaki. (Länsi- ja Sisäsuomen läänineläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 22.3.2021.)

Kissoihin liittyvät toimet vaihtelevat viimekädessä kunnista ja aluehallintovirastoista riippuen. Esimerkiksi Rovaniemen eläinsuojeluyhdistyksen vastauksesta ilmenee, että lain määräyksistä poiketen Lapin alueella on ainakin yksi taho, jolla ei ainakaan haastattelun hetkellä ollut löytöeläimiä vastaanottavaa tahoja, vaikka se kunnan sivuilta virheellisesti ilmeneekin. Todellisuudessa sopimusta kunnan kanssa ei kuitenkaan ole tehty. Lisäksi yhdistyksen tietojen mukaan kahdella kunnalla ei ole talteen ottavaa tahoja lainkaan. (Rovaniemen Seudun Eläinsuojeluyhdistys ry:n henkilökohtainen tiedonanto 23.1.2021.)

10.1.2 Kehittämiskohteet ja yhteistyö

Toinen molemmille tahoille esitettävä kysymys liittyy eläinlääkäreiden ja eläinsuojeluyhdistysten omiin havaintoihin. Tarkoituksena oli selvittää, mitä mahdollisia puutteita toimijat ovat toiminnassaan kohdanneet. Eläinsuojeluviranomaisilla sekä eläinsuojeluyhdistyksillä on erityistä kokemusperäistä ja asiantuntemukseen perustuvaa vertailukelpoista tietoa. Lisäksi tarkoituksena on tuoda esiin mahdollisia kehittämiskohteita. Syy moniin kissapopulaatio-ongelmiin löytyy ihmisten asenteista ja tietämättömyydestä (Salminen 2020, 5; Kosonen 2019, 6).

Jotta kissapopulaatioiden määrää saataisiin hillittyä, tulisi toimia ennaltaehkäisevästi (Kosonen 2019, 8-9). Ennaltaehkäiseviä toimia voisivat olla mm. kissojen leikkauttamisen säätäminen pakolliseksi ja kampanjointi (Salminen 2020, 24; 28; 32-33). Pelkästään ennaltaehkäisevät toimet eivät kuitenkaan vielä riitä, vaan ongelma on myös lainsäädäntölähtöinen. Lainsäädäntö ei takaa riittäviä toimia puuttua kissojen eläinsuojelulliseen asemaan. (Kosonen 2019, 8-9; Salminen 2020, 25; Tahkokorpi 2020.) Lisäksi ongelmana pidetään tiedonkulkua. Tieto kissapopulaatioista ei saavuta eläinlääkäreitä tai tieto tulee liian myöhään, jolloin ongelmaan on vaikea puuttua. (Salminen 2020, 13.)

Jotta kissojen eläinsuojelullista asemaa voisi kehittää, tulisi kehittää myös yhteistyötä eri toimijoiden kesken, kuten eläinsuojeluyhdistysten, löytöeläintoimijoiden ja eläinlääkäreiden välillä (Salminen 2020, 14). Yhteistyötä voisi kehittää myös kunta- ja kuntayhtymätasolla (Salminen 2020, 24).

Tärkeää olisi myös valtionrahoitus ja kissojen leikkauttamisen taloudellinen tukeminen (Salminen 2020, 25). Kysymyksen tarkoituksena oli siten selvittää, miten eläinlääkärit sekä eläinsuojeluyhdistykset ovat omassa toiminnassaan kokeneet mahdolliset kehittämiskohteet ja puutteet. He seuraavat kissojen eläinsuojelullisen aseman kehittymistä etulinjassa, joten heiltä saatavat tiedot olivat kullan arvoisia tutkimuskysymystä selvittäessä. Kuten jo edellä toin esiin, yhteistyön aste läänineläinlääkäreiden, kunnan valvontaeläinlääkäreiden sekä eläinsuojeluyhdistysten kanssa vaihtelee alueittain (Salminen 2020, 14). Tämänhetkistä tilannetta ja kehitystä selvittääkseni kolmas molemmille tahoille osoitettu kysymys koski nimenomaan tätä yhteistyötä. Milloin yhteistyö on tiivistä ja tietoja vaihdellaan aktiivisesti ja milloin taas yhteistyössä on kehittämisen varaa. Näitä kysymyksiä oli tarkoitus selvittää eri tahoilta.

Lapin alueen vastauksista ilmenee kolme kehittämiskohdetta: toimintamallien selkeyttäminen, järeämpi lainsäädäntö sekä valvonnan ja vaatimusten tärkeys. Läänineläinlääkärin näkökulmasta toimintamalleja olisi syytä selkeyttää kunnan eläinlääkäreiden ja eläinsuojeluyhdistysten välillä (Lapin läänineläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 14.4.2021). Rovaniemen valvontaeläinlääkäri taas painottaa järeämpää lainsäädäntöä. Lisäksi esiin nousee organisoivan tahon järjestäminen, joka huolehtisi tuntematonta alkuperää olevien populaatiokissojen hallinnasta. Tämä taho voisi toimia vapaaehtoisia kokoavana tahona kissojen loukuttamista varten. Valvontaeläinlääkäritkin voisivat tätä tehdä, jos resurssit olisivat paremmat. (Rovaniemen valvontaeläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 21.4.2021.)

Rovaniemen eläinsuojeluyhdistys tuo esiin paremman valvonnan ja vaatimukset kissakantojen suhteen. Halvin vaihtoehto ei aina riitä kattamaan lain vähimmäisvaatimuksia ja useissa kunnissa vähimmäisvaatimukset jäävät täyttymättä. (Rovaniemen Seudun Eläinsuojeluyhdistys ry:n henkilökohtainen tiedonanto 14.4.2021.)

Kouvolan eläinsuojeluyhdistys toi ilmi, että alueella on vain yksi valvontaeläinlääkäri. Tämä on liian vähän, sillä resurssit eivät riitä tarkistamaan kaikkia kohteita tai niiden jälkiseuranta rakoilee. Osa käynneistä viivästyy tai niitä ei tehdä ollenkaan ja valvontaeläinlääkäri joutuu tekemään tarkastukset yksin, jolloin eläinlääkäri voi käynnillään joutua vaikeaan tai vaaralliseen tilanteeseen. Lisäksi esiin nousee puutteellinen lainsäädäntö. Lain nojalla ei voida tehokkaasti puuttua vaikeisiin tapauksiin ja eläimen kärsimys jatkuu. (Kouvolan Seudun Eläinsuojeluyhdistys ry:n henkilökohtainen tiedonanto 21.3.2021.)

Etelä-Suomen läänineläinlääkärin mukaan yhteistyö eläinlääkäreiden ja eläinsuojeluyhdistysten kanssa sujuu siellä, missä yhdistysaktiiveja on riittävästi. Paljon on myös tilanteita, joihin ei viranomaisia tarvita, sillä kissojen omistajat ovat valmiita yhteistyöhön yhdistyksen kanssa. Valvontaeläinlääkärin kanssa tehdään yhteistyötä, jos kohteessa on yli viisi kissaa. Tällöin eläinlääkäri tarkistaa paikan ja ohjaa tarvittaessa kissojen luovutuksia eläinsuojeluyhdistykselle. (Etelä-Suomen läänineläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 14.4.2021.)

Monella alueella tuli ilmi sama toimintatapa kissojen loukuttamisen suhteen ja samaa linjaa noudatti myös Kouvolan eläinsuojeluyhdistys. Kissoista huolehtiminen ja niiden loukuttaminen on siten pääsääntöisesti kiinteistön omistajan vastuulla. Sellaisilla alueilla, joissa kissoja on niin paljon, ettei niiden tarkkaa lukumäärää tiedetä, pyritään loukuttamaan kaikki kissat ja sopimuksen mukaisesti luovutetaan omistajalle tietty määrä kissoja takaisin leikkautettuina ja rokotettuina. Omistaja myös yleensä osallistuu leikkaus- ja rokotuskuluihin. Kun kissat on loukuttettu ja tulee aika luovuttaa osa kissoista uusiin koteihin, tehdään aina ensin sopimus kissojen omistajan kanssa. Mikäli omistaja ei suostu yhteistyöhön, pyrkii yhdistys tarjoamaan vähintään maksuttomia leikkauslahjakortteja sekä auttamaan tarpeen vaatiessa kuljetuksissa.

Mikäli tilanne on sellainen, ettei kissoille löydy selkeää omistajaa, kissoista ilmoittava naapuri tai erillinen loukutustiimi loukuttaa kissat ja kuljettaa ne kaupungin talteenottopaikkaan. (Kouvolan Seudun Eläinsuojeluyhdistys ry:n henkilökohtainen tiedonanto 21.3.2021.)

Lounais-Suomen läänineläinlääkäri toi haastattelussa esiin kissojen merkitsemisen tärkeyden. Villiintyneitä kissoja on usein vaikea tunnistaa ja määritellä, joten siru auttaisi tunnistuksessa. (Lounais-Suomen läänineläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 15.4.2021.) Turun valvontaeläinlääkäri taas painotti selkeitä kansallisia ohjeita (Turun valvontaeläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 22.3.2021). Valvontaeläinlääkärit ovat pääsääntöisesti yhteydessä yhdistyksiin ja tarvitsevat heidän apua, mutta yhteistyö on tarpeen vaatiessa moninaista ja siihen saattaa osallistua niin poliisit kuin metsästäjätkin (Lounais-Suomen läänineläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 15.4.2021). Valvontaeläinlääkärin mukaan yhteistyö sujuu hyvin, yhdistys osallistuu kotien etsintään ja myös eläinpelastusauto osallistuu yhteistyöhön (Turun valvontaeläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 22.3.2021).

Pohjois-Suomen läänineläinlääkärin vastauksessa painopiste oli lainsäädännön kehittämisessä. Lainsäädäntö ei tunne käsitettä populaatiokissa ja tämä hankaloittaa puuttumista kissapopulaatioihin, sillä lainsäädännöllisesti kissat ovat koti- ja seuraeläimiä, vaikka villiintyneillä ja lisääntyvillä populaatiokissoilla ei omistajaa tai haltijaa olekaan. Eläinlääkäri toi myös vastauksessaan ilmi, ettei hän ole itse omassa työssään osallistunut juurikaan yhteistyöhön vaan yhteistyö painottuu valvontaeläinlääkäreiden ja yhdistysten välille. (Pohjois-Suomen läänineläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 1.4.2021.) Oulun valvontaeläinlääkärin mukaan yhteistyötä tehdäänkin paljon eläinsuojeluyhdistysten kanssa, joilla on myös hyvä verkosto kissojen mahdollisia uudelleensijoittamisia ajatellen (Oulun valvontaeläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 11.2.2021).

Länsi- ja Sisä-Suomen läänineläinlääkäri lähestyi kehittämiskohteita erilaisesta näkökulmasta. Vastauksessa painottui kansalaisten valistaminen ja tiedottaminen. Huomiota olisi kiinnitettävä etenkin siihen, että viranomaiset ja eläinten hyvinvointia nimellisesti edistävät yksityiset ihmiset tai tahot eivät toimisi vastakkain vaan yhteistyössä kissojen hyvinvoinnin edistämiseksi. Yksityisten kissojen asemaa edistävien tahojen tulisi tarkastella eläinten kärsimystä laajemmin, sillä joskus lopettaminen on esimerkiksi villiintyneen ja kesyyntymättömän kissan kohdalla vähiten kärsimystä aiheuttava vaihtoehto. Läänineläinlääkärin käsityksen mukaan yhteistyö vaihtelee alueittain.

Kuitenkin ilman eläinsuojeluyhdistysten apua kaikki kiinniotetut kissat lopetettaisiin, sillä viranomaisten resurssit ja tilat eivät riitä huolehtimaan kissoista ja etsimään niille uusia koteja. (Länsi- ja Sisä-Suomen läänineläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 22.3.2021.)

Tampereen valvontaeläinlääkäri toi suurimpana ongelmana esiin lainsäädännön viivästymisen. Uuden eläinten hyvinvointilain alkuperäisessä luonnoksessa on ehdotettu pykälää, joka kieltäisi kotieläinten kontrolloimattoman lisääntymisen. Eläinlääkäri pitää pykälää tarpeellisena kissojen suojelutyötä ajatellen, jotta mahdollisia määräyksiä ei tarvitsisi kiertää muiden pykälien kautta. Yhteistyö Pirkanmaan eläinsuojeluyhdistyksen kanssa sujuu oikein hyvin ja tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden yhdistysten kanssa. (Tampereen valvontaeläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 19.4.2021).

Pirkanmaan eläinsuojeluyhdistyksen saaman vaikutelman mukaan läheskään kaikki yhdistykset eivät pysty tai halua tehdä populaatiokissatyötä. Työ on haastavaa ja aikaavievää ja kuntien tulisi ottaa enemmän vastuuta alueensa populaatioista ainakin rahallisesti. Yhdistyksen mukaan ei ole oikein, että kissapopulaatiotyön rahoittaminen on lähes kokonaisuudessaan vapaaehtoisorganisaatioiden vastuulla. Yhteistyö vaihtelee alueittain, mutta sujuu pääsääntöisesti hyvin. Yhteistyö pelaa eläinlääkäreiden suunnasta yhdistykseen ja päinvastoin. Yhdistys pyrkii myös muistuttamaan valvontaeläinlääkäreitä olemassaolostaan, jotta he olisivat tietoisia yhdistyksen kissoihin kohdistuvasta avusta. Niukat resurssit kuitenkin rajoittavat yhteistyötä, mutta asia vaatisi laajempaa yhteiskunnallista keskustelua sekä resursointia kuntien taholta. (Pirkanmaan Eläinsuojeluyhdistys ry:n henkilökohtainen tiedonanto 15.4.2021.)

Siilinjärven valvontaeläinlääkärin mukaan viranomaisen toimia ei voi käytännössä tehostaa. Sen sijaan kissojen asemaa konkreettisesti edistäisi kissojen neuteroinnin (kastraation ja sterilisaation) ja siruttamisen säätäminen pakolliseksi. (Siilinjärven valvontaeläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 14.4.2021.) Savon eläinsuojelu painottaa ihmisten valistamisen tärkeyttä kissojen leikkauttamisessa, kiinnipidossa sekä muissa populaatio-ongelmia vähentävissä toiminnaissa. Yhdistys pyrkii tuomaan edellä mainittuja asioita esiin erilaisissa tapahtumissaan.

Lisäksi he pyrkivät luomaan alueelleen erilaisia kissaryhmiä, joiden toiminta painottuu loukuttamisen ja ihmisten valistamisen ympärille. Rajoittavana tekijänä toiminnan kehittämiseksi toimii kuitenkin resurssien rajallisuus. Rahoitus ei ole nykyisessä mitakaavassaan ollut ongelma, vaan ongelma piilee motivoituneiden, sitoutuneiden ja osaavien ihmisten saamisessa toimintaan mukaan. (Savon Eläinsuojelu ry:n henkilökohtainen tiedonanto 15.4.2021).

Ainoana haastattelukysymyksiin vastanneena tahona Savon eläinsuojeluyhdistys toi esiin myös uuden kehittämis ehdotuksen, nimittäin liikkuvien leikkauksien sekä information keskukset. Kyseessä voisi olla esimerkiksi ajoneuvo, joka mahdollistaisi leikkaukset ja sirutukset liukuvasti ja vaivattomasti. Samalla voitaisiin jakaa tietoa kissojen hoidosta. Yhdistys ei itse suoraan tee yhteistyötä eläinlääkäreiden kanssa, vaan yhteistyö painottuu eläinsuojeluneuvojen ja eläinlöntöläiden pitäjien sekä eläinlääkäreiden välille. (Savon Eläinsuojelu ry:n henkilökohtainen tiedonanto 15.4.2021.)

10.2 Läänin- ja kunnaneläinlääkäreille osoitetut kysymykset

Molemmille tahoille osoitettujen kysymysten lisäksi kysymykset jakautuivat sen mukaan, osoitettiinko ne eläinlääkäreille vai yhdistyksille. Eläinlääkäreille osoitettu ensimmäinen kysymys liittyy eläinsuojelullisiin toimiin, joita eläinlääkäreillä on käytössä ja etenkin tarkastusten edellytyksiin. Aluehallintovirastoilla on lainsäädännön toimeenpano, ohjaus- sekä valvontatehtäviä omalla alueellaan (Laki aluehallintovirastoista 2 §; Kulla 2018, 22). Kunnat taas hoitavat itsehallinnollisia ja paikallistason lakisääteisiä tehtäviä kunnan alueella (Kuntalaki 7 § 1 mom.; Kulla 2018, 23). Eläinsuojelulaissa säädetään eläinsuojeluvalvontaan liittyvistä toimista, joita aluehallintovirastojen läänineläinlääkäreillä ja kunnaneläinlääkäreillä on käytössään. Tärkeimpänä keinona toimivat tarkastukset. (Eläinsuojelulaki 1477/2009 38 § 1 mom.)

Tarkastusten lisäksi eläinsuojeluviranomaisilla on oikeus kieltää lainvastainen toiminta (Eläinsuojelulaki 583/2013 42 § 1 mom.). Myös välittömiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä, mikäli se on tarpeellista eläimen hyvinvoinnin kannalta (Eläinsuojelulaki 1279/2019 44 §).

Lisäksi viranomaisilla on oikeus takavarikoida tai ottaa haltuun laitteet, välineet tai aineet, joilla aiheutetaan eläimelle tarpeetonta kipua tai tuskaa (Eläinsuojelulaki 46 § 1 mom.; 47 §; 12 §). Aluehallintovirasto voi myös määrätä virkaeläinlääkärit erilaisten selvitysten ja tutkimusten suorittamiseen (Eläinsuojelulaki 48 § 1 mom.). Näitä toimia oli kysymyksen perusteella tarkoitus tarkastella alueellisesti. Toimet painottuivat ja jakautuivat alueittain ja kysymyksen tarkoituksena oli selvittää näitä eroja sekä sitä, miten eläinsuojelulakia toteutetaan käytännössä. Tarkastuksen tekeminen edellyttää epäilyä lain vastaisesta eläinten hoidosta, kohtelusta tai käytöstä (Eläinsuojelulaki 39 § 1 mom.). Epäilyn tasoa ei kuitenkaan ole erikseen määritelty, joten harkinta on eläinsuojeluviranomaisen vastuulla (Koskela & Rantaeskola 2020, 56).

Toisen kysymyksen tarkoituksena oli selvittää, miten kriteerit, joiden täyttyessä kissapopulaatioihin ja vapaana kulkeviin kissoihin puututaan, vaihtelevat alueittain. Onko eläinlääkäreillä sama linja vai vaihteleeko harkintavallan laajuus? Kysymys on mielenkiintoinen, sillä sen perusteella ilmenee, ovatko käytännöt samat niin alueellisesti kuin paikallisestikin. Kolmatta kysymystä tarkastelimme yhdessä toimeksiantajan kanssa. Tarkoitukseni oli käydä läpi kissoihin kohdistuvia eläinsuojelurikoksia, mutta koska tapaukset kissojen kohdalla harvemmin johtavat rangaistuksiin rikoksien osalta, muutettiin kysymys koskemaan eläinsuojelurikkomuksia (Turun eläinsuojeluyhdistys 16.3.2021).

Eläinsuojelurikokseen syyllistyy se, joka aiheuttaa eläimelle tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta aiheutonta kipua, tuskaa tai kärsimystä. Eläinsuojelurikos jakautuu asteittain lievään eläinsuojelurikokseen, eläinsuojelurikokseen ja törkeään eläinsuojelurikokseen. (Koskela & Rantaeskola 2020, 22.) Eläinsuojelurikkomuksesta on kyse, jos eläintä kohdellaan eläinsuojelulain vastaisesti, eläimelle aiheutetaan kipua ja tuskaa välinettä käyttäen tai eläimelle suoritetaan tarpeeton, kipua aiheuttava toimenpide (Eläinsuojelulaki 584/2013 54 §; Koskela & Rantaeskola 2020, 152). Kysymyksen tarkoituksena oli selvittää, kuinka usein läänineläinlääkärit tai kunnan eläinlääkärit joutuvat työssään kohtaamaan kissoihin kohdistuvia eläinsuojelurikkomuksia. Ovatko rikkomukset arkipäivää vai tuleeeko niitä vastaan harvemmin? Miten vakavia ne ovat? Miten niihin puututaan?

Läänineläinlääkäreille ja valvontaeläinlääkäreille osoitetut kysymykset:

1. Mitä kissoihin kohdistuvia eläinsuojelullisia toimia teillä on käytössä?
2. Mitkä ovat kriteerit, joilla kissapopulaatioihin ja vapaana ulkoileviin kissoihin puututaan?
3. Miten usein joudutte puuttumaan kissoihin kohdistuviin eläinsuojelurikkomuksiin?
 - Ovatko rikkomukset arkipäivää vai tuleeeko niitä vastaan harvemmin?
 - Miten vakavia rikkomukset ovat? Miten niihin puututaan?

Vastauksista ilmeni, että läänineläinlääkäreillä käytössä olevat kissoja koskevat toimet keskittyvät samojen eläinsuojelulain mukaisten toimien ympärille kuin muidenkin eläinten. Mikäli on ilmeistä, että kissojen määrä lisääntyy hallitsemattomasti, voidaan tilanteeseen puuttua populaation synnyn ehkäisemiseksi. Kissalauman kasvaessa on vaarana, ettei niitä pysty jokaista yksilöllisesti tarkastamaan eivätkä ne välttämättä saa tarpeeksi ravintoa. Kissat myös villiintyvät nopeasti, jonka vuoksi niitä voi olla hankala käsitellä. Lapin läänineläinlääkärin mukaan eläinsuojelulain vastaisiin toimiin ja laiminlyönteihin puututaan tarvittaessa, mutta laiminlyöntien määrää ei ole tilastoitu. Myös laiminlyöntien aste vaihtelee. Lievät tapaukset voivat olla sellaisia, joissa kyse on omistajan tietämättömyydestä, kun taas kiiretoimiin ryhdytään esimerkiksi eläinten ollessa vailla hoitoa omistajan jouduttua sairaalaan. (Lapin läänineläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 14.4.2021.)

Rovaniemen kaupunki on hankkinut kissaloukkuja, joita kuntalaiset voivat tarvittaessa lainata. Löytöeläinten hoitopaikkoja, jotka ottavat kissoja vastaan, on yhteistoiminta-alueella neljä ja he ottavat vastaan kissoja myös löytöeläinstatuksella. Mikäli kissan tilanne on terveydellisesti epävarma tai kyseessä on villiintynyt yksilö, on eutanasian kynnys matala. Erityisiä kriteerejä kissakantoihin puuttumiselle ei kuitenkaan ole vaan ne arvioidaan tapauskohtaisesti. Yksittäisiin ilmoituksiin ei yleensä puututa, mikäli ilmoituksen perusteella on pääteltävissä, että kissalla on koti. Poikkeuksena kuitenkin tilanteet, joissa kissa liikkuu vaarallisella alueella. (Rovaniemen valvontaeläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 21.4.2021.)

Mikäli tietoon tulee hallitsemattomasti lisääntyvä populaatio, jonka omistaja on tiedossa, otetaan asia aina käsittelyyn. Näin toimitaan valvontaeläinlääkäriin mukaan myös tilanteissa, joissa epäily keskittyy hoidon puutteeseen. Mikäli omistaja ei ole tiedossa, kannustetaan vapaaehtoisia tahoja loukutukseen, sillä viranomaisten resurssit eivät riitä loukutusten toteuttamiseen. Ilmoituksia tulee koirista enemmän, mutta myös kissoihin kohdistuvia laiminlyöntejä käsitellään säännöllisesti. Vuoden 2021 aikana Rovaniemellä ilmoituksia on tullut yhdeksän, joista yksi oli vastaushetkellä johtanut määräyksien antamiseen. Monesti tarkastuksen yhteydessä todetaan ainoastaan lieviä puutteita, jotka johtavat neuvojen antamiseen. Tämä johtuu myös siitä, että laiminlyöntejä ei aina voida todistaa epäilystä huolimatta eikä määräyksiä tästä syystä voida antaa. (Rovaniemen valvontaeläinlääkäriin henkilökohtainen tiedonanto 21.4.2021.)

Etelä-Suomessa taas aluehallintovirasto joutuu puuttumaan erittäin harvoin kissoihin kohdistuviin eläinsuojelurikkomuksiin (Etelä-Suomen läänineläinlääkäriin henkilökohtainen tiedonanto 14.4.2021). Lounais-Suomen läänineläinlääkäriin mukaan eläinsuojelulain mukaisia pakkokeinoja, kuten teettämishukkaa ja uhkasakkoa ei ole kissojen kohdalla käytetty. Tämä johtuu tarkoituksenmukaisuuden punninnasta, sillä toimenpiteet ovat kalliita ja yleensä lievemmat keinot johtavat tuloksiin. Tarvittaessa tehdään myös tutkintapyyntöjä poliisille, jonka kautta asia etenee syyttäjälle ja lopulta tuomioistuimen käsiteltäväksi. Kuten Lapin aluehallintovirasto toi ilmi, myös Lounais-Suomessa kriteerinä kissakantoihin puuttumisessa toimii hallitsematon lisääntyminen, mutta myös kissojen aiheuttama häiriö. Mikäli kissoista tulee ilmoitus, kynnys tilanteen tarkastamiseen on pieni. (Lounais-Suomen läänineläinlääkäriin henkilökohtainen tiedonanto 15.4.2021.)

Vastoin Lapin tilannetta, Lounais-Suomessa kissoihin kohdistuviin rikkomuksiin joudutaan puuttumaan usein, mutta ilmoituksia tulee myös kohteista, jotka eivät johda toimenpiteisiin. Kissapopulaatioihin kohdistuvat ilmoitukset eivät itsessään ole yleisiä alueella, mutta yleensä kissoihin liittyvät ovat. Kissapopulaatioita tulee vastaan kuukausittain, mutta niiden todentaminen on vaikeaa, sillä kissojen määrää voi olla vaikea arvioida tarkastuksen yhteydessä. Vain pieni osa rikkomuksista on kuitenkin vakavia. Teko voi olla hyvin pieni, esimerkiksi hoidotta jättäminen, mutta seuraus suuri, sillä vaikka ihmisen tarkoitus ei olisi paha, eläinsuojelullinen merkitys on kissan näkökulmasta suuri.

Hoidotta jättäminen voi tuntua tekona pieneltä, mutta se aiheuttaa kissalle kärsimystä. (Lounais-Suomen läänineläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 15.4.2021.)

Pohjois-Suomen läänineläinlääkärin mukaan yhtä yleistä linjaa ei ole kissakantoihin puuttumisessa, sillä kriteerit vaihtelevat tapauksittain ja valvontaeläinlääkäreittäin. Myöskään tietoa kissoihin kohdistuvista rikkomuksista eikä niiden vakavuudesta ollut. (Pohjois-Suomen läänineläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 1.4.2021.) Länsi- ja Sisä-Suomessa taas kissakantoihin puututaan sen mukaan, aiheuttavatko ne haittaa terveydensuojelulain mukaiselle ihmisten terveydelle, metsästyslain mukaiselle metsästysoikeuden haltijalle, lain vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnan mukaisille muille eliöille tai eläinsuojelulain mukaiselle kissojen omalle hyvinvoinnille. Kissoihin kohdistuvia eläinsuojelurikkomuksia tulee läänineläinlääkärin tietoon suoraan hyvin vähän, sillä tapaukset hoidetaan paikallisella tasolla valvontaeläinlääkäreiden toimesta. Aluehallintovirasto toimii korkeintaan ohjaavassa roolissa. Tarkkaa lukumäärää ei kuitenkaan ole heilläkään saatavilla, mutta läänineläinlääkäri arvioi niitä olevan noin muutamia satoja. (Länsi- ja Sisä-Suomen läänineläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 22.3.2021.)

Myös Tampereen valvontaeläinlääkärin vastauksesta ilmenee, että kissojen pidon lakisääteisten vaatimusten täyttyminen arvioidaan tapauskohtaisesti. Yleisimmät rikkomukset keskittyvät kissojen päivittäisen tarkastuksen laiminlyönnin, asianmukaisen terveydenhuollon järjestämisen ja lämpimän pitopaikan puuttumisen ympärille. Valvontaeläinlääkäri pystyi myös antamaan esimerkkejä perusteluista, joita he ovat käyttäneet tilanteissa, joissa on annettu määräyksiä kissapopulaatioiden suhteen. Perustelut pohjautuvat eläinsuojelulain säännöksiin. Perusteluista ilmenee mm. seuraavaa: villiintyneet tai puolivillit kissat on vaikea tarkastaa, sillä ne eivät ole tottuneet käsitteilyyn. Tästä syystä tarvittavan hoidon hankkiminen on hankalaa. Lisäksi jatkuva ja hallitsematon lisääntyminen rasittaa kissaemoja ja samalla sisäsiirtoisuus aiheuttaa kärsimystä, sairauksia ja epämuodostumia. Myös tartuntataudit leviävät isoissa hoitamattomissa populaatioissa tehokkaasti. Sairaudet aiheuttavat kissoille kipua ja niiden hoitaminen on vaikeaa. Mitä pidemmälle tilanne etenee, sitä pahemmaksi se muuttuu. (Tampereen valvontaeläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 19.4.2021.)

Vaikka lainsäädäntö ei suoraan edellytä kissojen leikkauttamiseen, se on käytännössä ainoa toimenpide, jolla populaatioiden kasvua pystytään hillitsemään. Kotikissat eivät kuulu luontoon ja vaikka ne selviäisivät kylmän talven yli, ei tämä ole riittävä kriteeri hyväksyttävälle eläintenpidolle. Ihan ehdottomana lämpötilan vähimmäistasona kissoille pidetään viittä astetta, mutta vähimmäissuositus on 15 astetta. Tampereella tehdyn linjauksen mukaan ei lähtökohtaisesti puututa taajama-alueella vapaasti liikkuviin kissoihin, ellei alue ole erityisen vaarallinen. Resurssit ovat rajalliset ja johonkin raja on vedettävä. (Tampereen valvontaeläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 19.4.2021.)

Valvontaeläinlääkäreiden työn ydin on eläinsuojelulainsäädännön valvomisessa. Tästä syystä heille tulee tietoon myös kissoihin kohdistuvia rikkomuksia. Tampereella vuonna 2020 tehtiin 109 eläinsuojeluilmoitusta, jotka tilastojen mukaan koskivat kissoja. Tämä on 42 % kaikista ilmoituksista. Kaikista eläinsuojeluilmoituksista (joissa kohteena olivat kaikki lajit, eivät pelkästään kissat) suositusten ja neuvojen osuus oli noin 40 %, määräyksien noin 12 %, suullisten kehotusten noin 4 % ja kiiretoimenpiteiden 5 % tapauksista. Tämä tarkoittaa, että eläinsuojelulainsäädännön selvän rikkomisen osuus oli yhteensä 21 % kaikista tapauksista. Rikkomuksien vakavuus vaihtelee tapauksittain ja lemmikkikissojen kohdalla ongelmat keskittyvät tarvittavan hoidon hankkimisen ja kissan hiekkalaatikoiden siivoamisen laiminlyönteihin sekä tapauksiin, joissa kissoja jätetään kotiin esimerkiksi viikonlopun ajaksi ilman tarvittavaa hoitoa ja huolenpitoa. Tahallinen kaltoinkohtelu on kuitenkin harvinaista. (Tampereen valvontaeläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 19.4.2021.)

Myös Siilinjärven valvontaeläinlääkärin vastauksesta ilmeni, että tarvittaessa puututaan myös yksittäisiin vapaana kulkeviin kissoihin, mikäli kissalle aiheutuu selkeää vaaraa tai se aiheuttaa häiriötä. Lähtökohtaisesti kaikkiin populaatioihin tai omistuksessa oleviin hoitamattomiin kissoihin puututaan ja puuttumisia tapahtuukin usein ja ne ovat arkipäivää. (Siilinjärven valvontaeläinlääkärin henkilökohtainen tiedonanto 14.4.2021.)

10.3 Eläinsuojeluyhdistyksille suunnatut kysymykset

Ensimmäinen eläinsuojeluyhdistyksille osoitettu lisäkysymys koski kissojen eläinsuojelluksen aseman kehittämiseen liittyviä kustannuksia. Kaikki kunnat eivät tue eläinsuojeluyhdistysten toimintaa taloudellisesti (Kosonen 2019, 5). Vuonna 2011 tehdystä kyselystä ilmenee, että osa kyselyyn vastanneista kunnista korvasi erilaisia eläinten kuljetuksiin, kiinniottoon, ensiapuun, lopetukseen ja hoitoon liittyviä kustannuksia (Hirsjärvi-Kallioinen 2014, 9-10). Kunnilla ei ole velvollisuutta ottaa vastaan villiintyneitä kissoja, eivätkä kaikki kunnat korvaa näihin kohdistuvia kuluja. Kysymyksen tarkoituksena oli selvittää ajantasaista tietoa yhdistysten toiminnan taloudellisesta tukemisesta sekä siitä, ottavatko kunnat vastaan myös villiintyneitä kissoja.

Toisen kysymyksen tarkoituksena oli selvittää, löytyykö kaikille loukutetuille kissoille koti, miten pitkään uuden kodin löytämisessä menee ja millaiset tilat kissoille on yhdistyksessä varattu. Kissoista huomattavan suuri määrä jää yhdistyksille eikä palaudu takaisin omistajilleen. Huostaanotettujen sekä populaatiokissojen määrä on ollut kasvussa. (Kosonen 2019, 5.) Tuhansia kissoja pelastetaan vuosittain. Mikäli kissat saadaan talteen ajoissa, saattavat etenkin pennut pelastua ja päästä uuteen kotiin. Aikuisien villiintyneiden kissojen kohdalla tilanne on usein haastavampi. (Kosonen 2019, 6.) Tämä vaihtelee alueittain, jotkut yhdistykset antavat kaikille kissoille mahdollisuuden, kun toiset taas vievät villiintyneet suoraan lopetettaviksi. Uuden kodin etsintä on haastavaa, sillä löytöeläinkoteihin ja yhdistyksiin tuodaan enemmän kissoja kuin niitä adoptoidaan. (Ala-Hulkko 2018.) Kysymyksen tarkoituksena oli selvittää alueellisia eroja kissojen loukuttamisessa ja kotiuttamisessa.

Kissojen pitopaikasta ja elinoloista säädetään valtioneuvoston asetuksessa koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta sekä eläinsuojeluasetuksessa. Kissoilla tulee mm. olla mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen, kiipeilyyn ja tarpeiden tekoon (Valtioneuvoston asetus koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta 674/2010 15 §). Myös pitopaikan koosta ja pinta-alasta on säädetty tarkemmin asetuksessa (Valtioneuvoston asetus koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta 16 §).

Myös eläinsuojeluasetuksessa säännellään eläinten pitopaikasta, hoidosta, kohtelusta, käsittelystä, suoritettavista toimenpiteistä sekä lopettamisesta (Eläinsuojeluasetus 369/1996 1 §). Kysymyksen perusteella selvitettiin siten myös kissojen elinoloja ja sitä, miten ne vaihtelevat alueittain.

Kolmannen kysymyksen tarkoituksena oli selvittää niitä toimenpiteitä, joita yhdistykset teetättävät kissoille ennen niiden luovuttamista uuteen kotiin. Alueellinen hajonta on suurta, sillä osa talteenottoaikoista ottaa ainoastaan eläimen vastaan, kun taas toiset toimivat vastuullisemmin ja leikkauttavat, rokottavat ja siruttavat lemmikit ennen niiden luovuttamista uuteen kotiin (Ala-Hulkko 2018). Kysymystä neljä pohdimme yhdessä toimeksiantajan kanssa. Tarkoitus oli ottaa selvää siitä, miten ihmisten suhtautuminen lemmikin katoamiseen eroaa kissojen ja koirien välillä. Kissoja ei pidetä samassa arvossa kuin koiria eikä kadonneita lemmikkikissoja myöskään etsitä samalla tavalla. Tästä syystä iso osa kadonneista ja kiinniotetuista kissoista jää löytöeläintaloille joko etsimään uutta kotia tai lopettaviksi. (Kosonen 2019, 6.) Ajatellaan, että kissa pärjää luonnossa paremmin kuin koira. Totuus on kuitenkin toisenlainen. (Tahkokorpi 2020.) Kysymyksen tarkoituksena oli saada selville eri alueiden eläinsuojeluyhdistysten käsityksiä aiheesta. Erityisen mielenkiintoista oli selvittää yhdistysten kokemusten vastaavuus ja mielipiteiden alueellinen jakautuvuus.

Eläinsuojeluyhdistyksille osoitetut kysymykset:

1. Miten rahoitatte kissojen loukuttamiseen, eläinlääkärikuluihin ja hoitoon menevät kustannukset?
 - Miten paljon satsaatte rahaa ja työtä kissojen eläinsuojelullisen aseman parantamiseen (mm. loukuttamiseen ja sosiaalistamiseen)?
2. Löydetäänkö kaikille loukutuille kissoille uusi koti?
 - Miten pitkään loukutatut kissat ovat hoidossanne keskimäärin?
 - Miten toimitte villikissojen ja villiintyneiden kissojen kohdalla?
 - Millaiset tilat ja elinolot kissoille on yhdistyksessänne varattu?
3. Mitä terveydellisiä toimenpiteitä kissoille tehdään ennen niiden luovuttamista uuteen kotiin?
4. Miten ihmisten suhtautuminen lemmikin katoamiseen eroaa kissojen ja koirien välillä?

Vastauksista ilmeni, että kuluja pyritään kattamaan pääosin lahjoitusvaroin, ruoka- ja tarvikelahjoituksin, jäsenmaksuin, rahankeräysluvan turvin, pääjärjestö SEY:n tuin ja myyntituottein. Pääosa vastanneista yhdistyksistä myös huolehtii, että adoptioon annettavat kissat ovat leikattuja, tunnistusmerkittyjä, madotettuja, eläinlääkärin tarkastamia ja niille on tehty tarvittavat hoito- tai selvitystoimenpiteet (Rovaniemen Seudun Eläinsuojeluyhdistys ry:n henkilökohtainen tiedonanto 14.4.2021; Pirkanmaan eläinsuojeluyhdistys ry:n henkilökohtainen tiedonanto 15.4.2021). Rovaniemellä myös pennut luovutetaan ehdolla, että ne leikkautetaan sopivan ikäisinä (Rovaniemen Seudun Eläinsuojeluyhdistys ry:n henkilökohtainen tiedonanto 14.4.2021).

Rovaniemen Seudun Eläinsuojeluyhdistys ry:llä ei ole omaa eläinkotia vaan kissat hoidetaan sijaiskodeissa. Suhtautuminen kissoihin eroaa koirista siinä, että kissojen pidemmät reissut katsotaan kuuluvan asiaan eikä kissojen etsintään uhrata yhtä paljon aikaa ja rahaa kuin koirien etsintään. Edelleen myös luullaan kissan olevan lainsuojaton kotialueensa ulkopuolella. (Rovaniemen Seudun Eläinsuojeluyhdistys ry:n henkilökohtainen tiedonanto 14.4.2021.) Pirkanmaan Eläinsuojeluyhdistys ry:n vastauksesta ilmenee että pääsääntöisten rahoitusmenetelmien lisäksi he järjestävät erilaista toimintaa, jossa kerätään esimerkiksi ruoka- ja tavaralahjoituksia. Rahoitus koostuu osittain myös kotiutettavien kissojen luovutusmaksuista. Myös Pirkanmaan kunnalta saadaan pieniä harkinnanvaraisia avustuksia. Lisäksi myös aktiivit itse osallistuvat omatoimisesti kuluihin, vaikka yhdistys ei tähän velvoita. Kissojen hoito vie paljon resursseja niin ajallisesti kuin rahallisestikin, mutta kaikille kissoille löydetään koti, ennemmin tai myöhemmin. Yhdistys ei koskaan lopeta kissoja pelkästään sen vuoksi, ettei niille löydy kotia. Hoitoaika vaihtelee suuresti, lyhimmillään kyse voi olla kuukaudesta, kun taas pisimmillään jopa 4-5 vuodesta. (Pirkanmaan Eläinsuojeluyhdistys ry:n henkilökohtainen tiedonanto 15.4.2021.)

Villiintyneiden kissojen saattaminen uudelleensijoituskuntoon on pitkä prosessi. Se saattaa viedä jopa vuosia ja yhdistys pyrkiikin varmistamaan yksilöllisen kodinvalinnan avulla jokaiselle sopivan kodin. Alkuperältään villiintyneiden kissojen tausta ja historia tulee ymmärtää uudessa kodissa. Yhdistys huomautti myös tärkeästä termillisestä seikasta, sillä villiintynyt kissa on ihmisen heitteille jättämä kissa, kun taas täysin villikissalajeja on Suomessa vain yksi ja se on ilves.

Myöskään PESU ry:llä ei ole omaa kissataloa, vaan kodittomat kissat hoidetaan tilapäiskodeissa, käytännössä yhdistyksen aktiivijäsenten luona. (Pirkanmaan eläinsuojeluyhdistys ry:n henkilökohtainen tiedonanto 15.4.2021.)

Edellä mainittujen toimien lisäksi kissat usein tehosterokotetaan ennen luovuttamista uuteen kotiin. Kissat myös testataan verikokein kahden kissojen tarttuvan virustaudin (FIV eli immuunikatovirus sekä FELV eli leukemiavirus) varalta. Nämä toimenpiteet tehdään kaikille kissoille, poikkeuksena harvat jo ennen yhdistykselle tuloa leikautut tai rokotetut yksilöt. Kiireellistä hoitoa vaativat sairaudet, kuten virtsatulehdukset, allergiat, ripulit, muut ruoansulatusvaivat ja hammasongelmat hoidetaan ennen luovutusta uuteen kotiin. Harvinaisemmat hoitoa vaativat sairaudet, kuten kasvaimet, sydänsairaudet, tuki- ja liikuntaelinten vaivat ja hengitysteiden ongelmat hoidetaan myös. (Pirkanmaan eläinsuojeluyhdistys ry:n henkilökohtainen tiedonanto 15.4.2021.) Suhtautuminen koirien ja kissojen välillä eroaa yhdistyksen mukaan siinä, että koiria tunnuserkittään huomattavasti aktiivisemmin. Yhdistys ei ota suoraan vastaan löytöeläimiä, mutta kommentoi yleisellä tasolla, että hyvin harva löytöeläintalolle päätenyt kissa pääsee takaisin kotiinsa, kun taas koiria kysellään ja etsitään intensiivisemmin. Myös yhteiskunnallisessa asemassa on eroja, sillä koiraa pidetään arvostetumpana lemmikkinä kuin kissaa. (Pirkanmaan eläinsuojeluyhdistys ry:n henkilökohtainen tiedonanto 15.4.2021.)

Myös Kouvolan Seudun Eläinsuojeluyhdistys ry KSEY rahoittaa toimintaansa pääosin lahjoitusvaroin, mutta osa kustannuksista menee kaupungin budjetista talteenoton nimissä. Vuonna 2020 yhdistykselle tuotiin 74 kissaa ja yhden kissan hoito luovutuskuntoon maksaa noin 300 euroa. Popoolaatioista tulleet kissat ovat kuitenkin lähestulkoon aina sairaita ja niiden hoito voi helposti maksaa 1000-2000 euroa. Myös loukut ovat kalliita ja yhden rakennuttaminen kustantaa 120 euroa. Kissoja hoidetaan eläintalolla ja sijaiskodeissa pitkään, jopa vuosia ja yhdistys maksaa kaikki kissoihin menevät kulut tältä ajalta. (Kouvolan Seudun Eläinsuojeluyhdistys ry henkilökohtainen tiedonanto 21.3.2021.)

Kissoille löydetään uusia koteja lähestulkoon aina. Joskus kissa on niin sairas, ettei sitä voida enää auttaa. Pääsääntöisesti kissat kuitenkin saadaan luovutusvalmiiksi ja uusiin koteihin.

Arat kissat voivat kuitenkin tarvita sijaiskodin pidemmäksi aikaa ennen luovutusta loppuelämän kotiin, mutta terveet ja kesyt kissat löytävät yleensä aina kodin. Yhdistys painottaa arkojen ja kipeiden kissojen kohdalla, että vaikka nämä yksilöt vaativatkin enemmän resursseja ja heidän polkunsu uuteen kotiin voi olla pitkä ja kivinen, on se kaiken vaivan arvoista, jos lopputuloksena kissa saa uuden tilaisuuden ja pääsee ymmärtävään ja rakastavaan kotiin. Kissojen yhdistyksessä oloaika vaihtelee reilusta kuukaudesta muutamiin kuukausiin. Yhdistyksen mukaan kissalla kestää noin kuukausi tottua arkeen ja ihmisiin. Kissojen todellinen luonne alkaa paljastua ja nähdään, onko kissasta uudelleensijoitukseen. (Kouvolan Seudun Eläinsuojeluyhdistys ry henkilökohtainen tiedonanto 21.3.2021.)

Oulun Seudun Eläinsuojeluyhdistys ry mainitsi edellä mainittujen rahoitusmuotojen lisäksi eläinten haudausmaan tuotot. Oulussa kaikille kissoille ei löydetä kotia vaan osa joudutaan lopettamaan eläinsuojelullisista syistä. Tarvittaessa ja resurssien riittäessä kissoja sijoitetaan sijaiskoteihin. Terveystieteellisinä toimenpiteinä ennen luovutusta tuotiin esiin edellä esitettyjen mukaisesti leikkaukset, rokotukset, tunnistusmerkinnät ja PESU ry:n tapaan myös FIV- ja FELV-testit. Yhdistyksessä ei ole löytöeläimiä, mutta yleisen käsityksen mukaan koirien katoamiseen reagoidaan nopeammin kuin kissojen katoamiseen. (Oulun Seudun Eläinsuojeluyhdistys ry henkilökohtainen tiedonanto 23.3.2021.) Savon Eläinsuojelu ry toi edellä mainituista poiketen esiin rahoituksen keräämisen keräyslippailla liikkeissä sekä rahankeräyskampanjat netissä (Savon Eläinsuojelu ry henkilökohtainen tiedonanto 15.4.2021).

11 KISSOJEN PERUSOIKEUDET

Eläinten perusoikeudet ovat isossa roolissa, jotta kissojen asemaan voitaisiin saada konkreettisia muutoksia. Eläinoikeudella tarkoitetaan oikeustieteeseen lukeutuvaa alaa, ”joka tutkii ihmisen ja muiden kuin homo sapiens- lajiin kuuluvien eläinten oikeudellista suhdetta” (Wahlberg 2015, 72). Tutkimuskohdetta tutkitaan siten eläimen näkökulmasta (Eläintenvuoro www-sivut 2021). Suomen eläinoikeusjuristit ry on järjestö, joka on perustettu ajamaan eläintenoikeuksia Suomen perustuslakiin.

Kyseessä on vuonna 2018 perustettu voittoa tavoittelematon järjestö, joka koostuu juristeista ja oikeustieteilijöistä. Järjestö on luonut ainutlaatuisen ehdotuksen eläinten perusoikeuksien kirjaamisesta Suomen lainsäädäntöön. Lakiehdotuksen tarkoituksena on eläinten tunnustaminen tuntevina yksilöinä, joiden perusoikeuksia ja hyvinvointia ihmisten tulee kunnioittaa. (Eläintenvuoro [www-sivut](http://www.elaintenvuoro.fi) 2021.)

Suomen eläinoikeusjuristien hallituksen puheenjohtajan, Suomen eläinoikeusjuristit ry:n perustajajäsenen ja perustuslakimuutosehdotuksen laatimisen aloitteentekijän Birgitta Wahlbergin mukaan eläimet eivät ole tasa-arvoisessa asemassa. Lainsäädännöllä suojataan paremmin lemmikkieläintä kivulta ja tuskalta verrattuna esimerkiksi koe-eläimiin. Eläimillä ei siten itsessään ole arvoa tuntevina olentoina. Vaikka eläinsuojelulaki kieltää tarpeettoman kärsimyksen aiheuttamisen, ei tällä välttämättä ole vaikutusta eläimen hyvinvointiin käytännössä. (Wahlberg 2015, 72.) Jotta eläinsuojelulaki olisi tehokas, tulisi eläimiä käsitellä oikeussubjekteina, joilla on lakiin perustuvat oikeudet. Näiden oikeuksien tulisi perustua eläinten itseisarvon kunnioittamiseen. (Wahlberg 2015, 73.)

Eläinten oikeuksilla pyritään siten kehittämään eläinten oikeudellista asemaa yhteiskunnassa parempaan suuntaan, suojelemaan ihmisten käytöltä ja kaltoin kohtelulta ja edistämään yhteiseloja ihmisten ja eläinten välillä (Wahlberg 2015, 73). Eläinten oikeuksilla tavoitellaan voimassa olevaa lainsäädäntöä vahvempaa eläinten oikeudellista asemaa. Nykyinen lainsäädäntö ei takaa eläinten oikeuksia ja nämä oikeudet ovat kiinni ihmisten intresseissä. Eläinten oikeudet toisivat muutoksen tähän huomattavaan epäkohtaan ja ihmisten intressien lisäksi tulisi ottaa huomioon myös eläinten intressit. (Wahlberg 2015, 74.) Nykyinen lainsäädäntö ei takaa kovinkaan vahvaa eläinsuojelun tasoa. Tämä ongelma tarvii muutoksen eläinten oikeuksien tunnustamisessa. Tästä syystä eläimet tulisi tunnustaa laissa oikeushenkilöiksi, jotta lainsäädäntö todella takaisi vakuuttavan ja tehokkaan eläinsuojelun tason, ei pelkästään teoriassa vaan myös käytännössä. (Wahlberg 2015, 74-75.)

11.1 Ehdotus eläinten oikeuksista

Suomen eläinoikeusjuristit ovat luoneet ehdotuksen eläinten oikeuksien kirjaamisesta perustuslakiin. Ehdotuksen 1 § mukaan “eläimet ovat yksilöitä, joiden perusoikeuksia ja hyvinvoinnin vaatimuksia ihmisen on täysimääräisesti kunnioitettava.” Lisäksi kaikki eläimet on oletettava tuntemiskykyisiksi ja ihmisten intressien lisäksi tulisi ottaa huomioon myös eläinten intressit. Eläimet ovat myös asianosaiskelpoisia. Ehdotuksen 2 §:n mukaan myös yhteiskuntaa on kehitettävä tavalla, joka ottaa huomioon eläinten perusoikeudet. Näitä perusoikeuksia voidaan rajoittaa samasta syystä kuin ihmistenkin kohdalla, vain silloin, kun se on välttämätöntä perusoikeuksien turvaamiseksi. (Eläintenvuoro [www-sivut 2021.](#)) Sisältö olisi siten perustuslain 22 §:ä vastaava, jonka mukaan julkisella vallalla on velvollisuus turvata perus- ja ihmisoikeudet (Perustuslaki 731/1999 22 §).

Ehdotuksessa säädetään erikseen myös luonnonvaraisten eläinten oikeuksista, jotka elävät luonnossa ihmisestä riippumattomina. Pykälän perustelujen mukaan luonnonvaraisilla eläimillä on oikeus mm. elämään luonnollisessa elinympäristössään. Ehdotuksen 4 § sisältää ihmisten hoidosta riippuvaisten eläinten perusoikeudet. Se turvaisi mm. eläimen oikeuden elämään, suojeluun, kivuttomaan elämään sekä asianmukaiseen ravintoon, elinympäristöön ja hoitoon. Pykälän perusteluista käy ilmi, että ihminen ei vapaudu edellä mainituista velvollisuuksistaan pelkästään päästämällä eläimen luontoon. Vastuu hoidosta lakkaa vasta, kun eläin ei enää ole riippuvainen ihmisen hoidosta. Esimerkiksi vastuu kissan hoidosta ei lakkaa päästämällä eläin luontoon, sillä kissa ei pärjää Suomen luonnossa ilman hoitoa. Pelkästään eläimen fysiologisten tarpeiden täyttäminen ei ole riittävää, vaan eläimelle tulee taata myös psyykkisellä tasolla hyvä elämä. (Eläintenvuoro [www-sivut 2021.](#))

11.2 Haastattelussa Birgitta Wahlberg

Käydessäni läpi kissojen eläinsuojelulain mukaista asemaa ja kehittämiskohteita Turun eläinsuojeluyhdistyksen kanssa, puheeksi tulivat eläinten perusoikeudet. Jotta eläinsuojelulaki voisi konkreettisesti taata kissoille tehokkaan eläinsuojelullisen aseman, tulisi eläinten oikeudet kirjata perustuslakiin.

Tämän vuoksi pyysin Suomen eläinoikeusjuristit ry:n hallituksen puheenjohtajalta ja perustajajäseneltä Birgitta Wahlbergilta haastattelua. Haastattelu käytiin Teams -palvelun kautta. Ennen haastattelua laadin tietosuojailmoituksen (LIITE 7) ja haastattelurungon (LIITE 4), jotka löytyvät liitteistä työn lopusta.

Eläinten oikeuksia ei ole Suomessa aikaisemmin tunnustettu. Mikäli Suomen eläinoikeusjuristien ehdotus menee läpi, takaisi se eläimille asianosaisaseman (Eläintenvuoro [www-sivut](#) 2021). Ensimmäinen haastattelukysymykseni liittyi nime-nomaan eläinten asianosaiskelpoisuuteen. Miten asianosaisasema vaikuttaisi käytännössä erityisesti vapaana kulkeviin ja villiintyneisiin kissoihin? Ehdotuksen 2 §:n mukaan yhteiskuntaa kehitettäessä tulisi ottaa huomioon myös eläinten perusoikeudet (Eläintenvuoro [www-sivut](#) 2021). Toinen kysymykseni liittyi siihen, miten Wahlberg uskoo tämän näkyvän käytännössä. Mitä muutoksia tämä toisi julkisen vallan toimintaan kissojen kohdalla?

Wahlberg otti eläinten asianosaisasemaan liittyen esiin Tarja Koskelan artikkelin Me ja muut eläimet. Kyseisessä artikkelissa Koskela on pohtinut paljon eläinten asianosaisasemaa, johon hän on esittänyt kolme pääskenaariota. Ensimmäisen skenaarion mukaan eläimen edustajana voisi toimia jokin viranomainen, joka ajaisi eläimen asiaa viranomaisessa ja tuomioistuimessa. Tämän Koskela kuitenkin tyrmäsi. Toisen skenaarion mukaan eläimillä voisi olla oma asiamies ja kolmannen skenaarion mukaan eläimiin kohdistuvissa asioissa olisi niin sanotusti omat valitusviranomaiset. Lopputulemana Koskelan artikkelissa on kuitenkin edellä esitettyjen yhteinen malli, jossa eläimillä olisi oma edustaja ja jossa olisi mukana organisaatioita ja yhdistyksiä, joilla on tietyt edellytykset, kuten koulutus, pätevyys ja kokemus eläinten hoidosta. (Aaltola & Wahlberg 2020, 274-278; 281-282; Wahlberg henkilökohtainen tiedonanto 6.4.2021.)

Koskela on myös esittänyt mallin yhdestä henkilöstä, asiamiehestä, jonka lisäksi olisi organisaatioita pitkin Suomea tai oikeusministeriö nimeäisi henkilöitä eri puolilta Suomea, joilla olisi oikeus esimerkiksi alueellisen toimivallan piirissä toimia eläinten asianajajina. (Aaltola & Wahlberg 2020, 274-278; 281-282; Wahlberg henkilökohtainen tiedonanto 6.4.2021.) Wahlbergin mielipide nojaa yhteen henkilöön oikeusministeriössä, jonka vastuulla olisi ympäri Suomen nimetyt eläinten asianajajat.

Tällöin vastuu ankkuroituisi oikeusministeriöön ja lainsäätäjään, kun taas kontrolli ja valvonta alueellisiin toimijoihin. (Wahlberg henkilökohtainen tiedonanto 6.4.2021.)

Nykyinenkin lainsäädäntö antaa mahdollisuudet hoitaa lisääntyviä kissakantoja hoitamalla kissat pois luonnosta. Nykyinen eläinsuojelulaki ei kuitenkaan suojaa kissan oikeuksia. Mikäli Suomen eläinoikeusjuristien ehdotus menisi sellaisena läpi, herättäisi ehdotus kissojen osalta monia kysymyksiä ja tulkinnanvaraisuuksia. Wahlberg otti esiin mm. kissojen intressin ylittääkään elää ja asua ihmisten kanssa sisätiloissa ja ulkoilla valjaissa tai muutoin rajatussa tilassa. Ovatko ihmiset oikeutettuja pitämään kissoja lemmikkeinä ja seuraläiminä, kun tarkastellaan kissojen intressiä? Kissojen perusoikeudet vievät nopeasti todella vaikeiden kysymysten äärelle. Punnittavaksi tulisi välttämättömyysperiaatteen mukaisesti kissan omat intressit sekä ihmisten intressit pitää kissaa lemmikkinä. (Wahlberg henkilökohtainen tiedonanto 6.4.2021.) Välttämättömyysperiaatteella tarkoitetaan, että eläinten perusoikeuksia voidaan ryhtyä rajoittamaan ainoastaan, jos se on välttämätöntä ihmisten tai eläinten selviytymisen kannalta (Eläintenvuoro www-sivut 2021).

Wahlberg ei näe mahdottomana lopputulemana myöskään sitä, että tulevaisuudessa meillä ei olisi ollenkaan kissoja. Kissat eivät kuulu Suomen luontoon eikä ihmisten intressi kissoista lemmikkeinä voisi enää ohittaa kissojen intressiä vapaana kulkevinä saalistajina. Näin ollen varovaisuusperiaate yhdessä välttämättömyysperiaatteen kanssa luo vahvan tulkinnan perustan. Wahlberg myös korosti, että vaikka he ovat yhdessä Suomen eläinoikeusjuristien kanssa ehdotuksen eläinten oikeuksista laatineetkin, eivät he tiedä mitään eläimistä. Ehdotus on laadittu oikeuden näkökulmasta pohdittua sitä, mikä heidän ymmärryksensä mukaan olisi parasta eläimille tällä hetkellä. Eläinten perusoikeuksien tunnustaminen pakottaisi myös henkilöt, joilla ei ole kykyä tai halua muuttaa toimintaansa eläinten intressit huomioivampaan suuntaan, noudattamaan eläinten oikeuksia. (Wahlberg henkilökohtainen tiedonanto 6.4.2021.)

Julkisen vallan toimintaan liittyen Wahlberg toi esiin viranomaisten perustelupakon, tuomioistuimet mukaan lukien. Kissojen perustuslakiin kirjatut oikeudet toisivat lisää pohdintaa päätöksentekoon. Pohdintaan täytyisi ottaa mukaan eläinten perusoikeudet, perustuslaintasoinen argumentaatio kun eroaa lain tasoisesta argumentaatiosta. Tällä hetkellä kissoilla on sekundaarinen asema ihmisten asemaan verrattuna.

Eläinsuojelulainsäädännöllä on merkitystä vain rikosoikeudellisesti. Rikosoikeudelliset seuraamukset eivät kuitenkaan ole kissan intressissä vaan se, millainen sen elämä on. Nykyinen lainsäädäntö antaa ihmisille valtuudet käyttää eläimiä haluamallaan tavalla, kunhan toiminta on eläinsuojelulain rajoissa. Kissojen aseman ajaminen oikeudellisesti olisi tällä hetkellä ontuvaa, sillä ihmisten oikeudet menevät kissojen hyvinvoinnin edelle. Perustuslakiehdotus kutsuu ennen kaikkea oman ajattelun haastamiseen ja ajattelumallien muuttamiseen. (Wahlberg henkilökohtainen tiedonanto 6.4.2021.)

Ehdotuksen 3 § turvaa luonnonvaraisten eläinten oikeuden elämään luonnollisessa ympäristössään (Eläintenvuoro [www-sivut](http://www.elaintenvuoro.fi) 2021). Ehdotuksen 4 §:n mukaan vastuu eläimen hoidosta lakkaa vasta, kun kun eläin ei enää ole riippuvainen ihmisen hoidosta. Esimerkiksi vastuu kissan hoidosta ei lakkaa päästämällä eläin luontoon, sillä kissa ei pärjää Suomen luonnossa ilman hoitoa. Kolmas kysymykseni koski tähän liittyvää tarkennusta siitä, voidaanko luonnossa syntyneet villikissat katsoa luonnonvaraisiksi eläimiksi, vai katsotaanko kissan aina olevan riippuvainen ihmisen hoidosta siitä riippumatta, onko kissa villikissa? Seuraava kysymys koski Wahlbergin näkemystä siitä, kuinka merkittävää eläinten perusoikeuksien turvaaminen on kissojen aseman kannalta ja viimeisenä kysyin vielä, mitä muuta Wahlberg haluaisi kissojen perusoikeuksista tuoda esiin

Wahlberg korjasi, ettei Suomessa ole villikissoja, sillä kissat eivät pärjää luonnossa. Kissoja voi elää villiintyneinä, mutta ne eivät ole villejä luonnostaan ja luonnossa. Tästä syystä luonnossa elävät yksittäiset tai kissapopulaatiot kuuluvat ehdotuksen 4 §:n mukaiseen määrittelyyn ihmisen hoidosta riippuvaisiin eläimiin, ei 3 §:n mukaisiin luonnonvaraisiin eläimiin. (Wahlberg henkilökohtainen tiedonanto 6.4.2021.) Kysyessäni eläinten perusoikeuksien tärkeyttä, Wahlberg toi esiin nykyisen vinoutuneen eläinsuojelulainsäädännön. Muutokset eläinsuojelulakiin voi auttaa yksittäistä eläintä ja edistää joitain asioita, kuten kissojen tunnistusmerkintää. Argumentaatio ei kuitenkaan ole validia, sillä laki sallii eläinten käyttämisen. Tästä syystä eläinten oikeuksien on oltava lähtökohtaisesti saman arvoisia oikeudellisessa punninnassa. Ihmisten oikeudet eivät voi aina ajaa eläinten oikeuksien yli. Eläinsuojelulaki muuttuisi aineellisesti, sillä se ei voi olla ristiriidassa perusoikeuksien kanssa. (Wahlberg henkilökohtainen tiedonanto 6.4.2021.)

Perustuslain 106 §:n mukaan ristiriitatilanteissa etusija on annettava perustuslain säännökselle (Suomen perustuslaki 731/1999 106 §). Näin ollen eläinsuojelulain sisältö muuttuisi. Lain soveltaminen päätöksiä tehdessä edellyttäisi aina eläinten ja eläinten oikeuksien kannalta oikean ratkaisun punnintaa. Nykyisen lainsäädännön puitteissa päätös tarkoittaa kissojen lopettamista, jollei eläinsuojeluyhdistykset ehdi väliin. Kissan arvon on niin mitätön, ettei yksikään kunta lähde pelastamaan populaatioita ja maksamaan toimintaa. Vastuu on pitkälti eläinsuojeluyhdistyksillä. (Wahlberg henkilökohtainen tiedonanto 6.4.2021.)

Wahlberg näkee ainoana järkevänä lopputuloksena kissojen jalostuksen sekä seura-eläimenä pidon lopetuksen nykyisessä mittakaavassa. Tämä lopputulos nostaisi kissojen arvoa. Kissojen arvo on toisaalta kaksijakoista: osittain kissoja pidetään täysin arvottomina ja toisaalta pitkälle jalostetuista lemmikkikissoista maksetaan suuria summia. Perusoikeudet toisivat haasteita myös kissojen näyttelyille. Asianajajat voisivat alkaa ajamaan asiaa näyttelyiden ja jalostuksen lopettamisesta. Näin ollen todistustaakka siitä, etteivät näyttelyt olisi kissojen käyttäytymistä vastaan ja etteivät kissat stressaannu näyttelytilanteista sekä siitä, että näyttelyt olisivat kissojen intressien mukaisia, olisi vastapuolella. (Wahlberg henkilökohtainen tiedonanto 6.4.2021.) Todistustaakalla tarkoitetaan velvollisuutta riittävän selvityksen esittämiseen asian kannalta relevanteista seikoista (Tarkka 2015, 513).

Eläinten oikeudet muuttaisivat kaikkea eläimiin liittyvää. Kaikkea toimintaa, joka vaikuttaa kissojen, kuin myös muiden eläinten, elinmahdollisuuksiin ja elinpiiriin tulisi pohtia kissojen intressien valossa. Perusoikeudet voisivat vaikuttaa eniten kissoihin, jotka ovat tällä hetkellä huonossa asemassa yhteiskunnassa. Kissojen aseman ajaminen edellyttäisi käytännön toimijoita. Viranomaiset ja tuomioistuimet ovat sitoutuneita lakisidonnaisuuteen, joten perustuslakia ja lainsäädäntöä on pakko noudattaa. Harkintavaltaa eläinten oikeuksista ei siten jäisi, sillä eläinten oikeuksia ei perustuslakiin kuuluvina oikeuksina voitaisi ohittaa. (Wahlberg henkilökohtainen tiedonanto 6.4.2021.)

12 YHTEENVETO JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

12.1 Yleiset havainnot kissojen aseman kehittämisestä

Kissojen asemaa säännellään mm. eläinsuojelulaissa, valtioneuvoston asetuksessa koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta, eläinsuojeluasetuksessa ja terveydensuojelulaissa. Voimassa olevilla säännöksillä pyritään turvaamaan kissojen hyvinvointi ja suojellaan tarpeettomalta kivulta ja tuskalta. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten kissojen lain mukaista asemaa voitaisiin eri tahojen näkemysten mukaan kehittää ja riittävätkö nykyisen lainsäädännön takaamat toimet turvaamaan kissojen hyvinvoinnin. Tutkimus on toteutettu empiirisenä oikeustutkimuksena peilaamalla teoriaa eri kissojen parissa toimivien tahojen kokemuseräiseen tietoon. Tutkimus tuotti todellisuutta koskevaa tietoa.

Tutkimuksessa esiin nousi neljä avainasemassa olevaa tekijää: asenteet, perusoikeudet, resurssit ja lainsäädäntö. Kissojen yhteiskunnallisesti heikko asema juontaa juurensa kaukaa historiasta (Keinänen & Nyman 2012, 36; Pietiläinen 2016, 199.) Ihmisten asenteet ovat suuressa roolissa, kun pohditaan syitä kissojen asemalle. Niin läänin- kuin valvontaeläinlääkäritkin pyrkivät mahdollisuuksien mukaan tarkastuskäynneillään tuomaan omistajan tietoon kissojen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä. Myös yhdistykset järjestävät erilaisia kampanjoita ja tilaisuuksia. Monesti ajatellaan, että vapaana kulkeva kissa on onnellinen, vaikka totuus tuon ajatuksen takana on huomattavasti karumpi.

Kissojen aseman kehittämiseksi täytyisi turvata eläinten perusoikeudet. Nykyinen lainsäädäntö ei riittävästi turvaa kissojen oikeutta hyvään elämään eikä takaa riittäviä mahdollisuuksia puuttua kissojen hyvinvointia uhkaaviin tekijöihin. Sen sijaan, että nykyinen lainsäädäntö keskittyisi turvaamaan eläinten oikeudet ja tunnustaisi eläimet tuntevina yksilöinä, lainsäädännöllä pyritään säilyttämään ihmisten oikeudet eläinten käyttöön ja hyödyntämiseen. Kissojen perusoikeuksien tunnustaminen pakottaisi ottamaan huomioon myös kissojen intressin. Oikeuksien tunnustaminen takaisi kissoille asianosaisaseman ja aluehallintovirastojen läänineläinlääkäreiden, kuntien valvontaeläinlääkäreiden ja yhdistysten olisi helpompi puuttua eläinsuojelullisiin ongelmiin.

Näin ollen kissojen hyvinvointiin voitaisiin puuttua kevyemmin perustein ja niiden heikkoa asemaa voisi yksittäisissä tapauksissa ajaa esimerkiksi kissojen oma edustaja. Nykyinen lainsäädäntö ei takaa viranomaisille oikeuksia puuttua kissan hyvinvointia vaarantaviin tekijöihin niin kauan kuin lain vähimmäisedellytykset täyttyvät ja kissalle löytyy omistaja, joka ei ole halukas yhteistyöhön viranomaisten kanssa. Mikäli kissoille tunnustettaisiin perusoikeudet, ei omistajan yhteistyöhaluttomuudella olisi merkitystä. Kissojen aseman kehittämiseksi ja turvaamiseksi myös aluehallintovirastojen ja kuntien toimintaa tulisi tukea kattavammin. Lainsäädännön tulisi velvoittaa kunnat huolehtimaan myös villiintyneistä kissoista ja kissapopulaatioista tai vähintäänkin kissojen pakollinen tunnistusmerkintä tulisi säätää pakolliseksi.

Monet kissoja uhkaavat vaarat poistuisivat jo sillä, että omistajat olisivat niistä tietoisempia. Mikäli jokainen kissa leikkautettaisiin ja sirutettaisiin, ei kissakannat jatkaisi holtittomasti kasvuaan ja jokainen vapaana kulkeva kissa osattaisiin yhdistää omistajaansa. Näin helpottuisi myös lemmikkikissojen ja villiintyneiden kissojen erottaminen toisistaan. Kissat välttyisivät myös monilta sairauksilta ja rakennevioilta, sillä monet kissakannat ja -populaatiot ovat sisäsiittoisia. Kissan omistajat eivät aina ole tietoisia kaikesta siitä, mitä vapaana kulkevat ja leikkauttamattomat kissat voivat saada aikaan. Kissat joutuvat usein kohtaamaan kohtuutonta kipua ja kärsimystä, sillä ne eivät kuulu Suomen luontoon eivätkä selviä ilman tarpeellista hoitoa ja huolenpitoa.

Yksi suurimmista tekijöistä on resurssien riittävyys. Vastauksista ilmeni, etteivät resurssit ole riittävät puuttumaan lisääntyviin kissakantoihin. Kissapopulaatioitakin tiedetään olevan, mutta niiden loukuttaminen ja hoito jää parhaimmassa tapauksessa eläinsuojeluyhdistysten vastuulle. Kaikilla yhdistyksillä resurssit eivät kuitenkaan tähän riitä ja loukuttaminen saatta tällöin olla kiinni kuntalaisten aktiivisuudesta. Lisäksi on ongelmallista, ettei kaikilla kunnilla ole omaa löytöeläintaloa, johon loukuttetut kissat voisi toimittaa. Muita tutkimuksessa esiin nousseita teemoja ovat viranomaisten ja eläinsuojeluyhdistysten yhteistyö, selkeät toimintamallit, eläinten löytöpaikkojen uupuminen sekä aktiiviset ja motivoituneet toimijat. Haastatteluista ilmeni alueelliset eroavaisuudet, sillä esiin nousseet teemat vaihtelivat alueittain.

Kissojen eläinsuojelullisen aseman kehittämisen eteen tehdään jo nyt paljon, mutta toimet eivät täysin riitä kattamaan kissojen hyvinvointia.

Tutkimuksen perusteella yhteistyö viranomaisten ja yhdistysten välillä toimii pääsääntöisesti hyvin, mutta kehittämisen varaa löytyy. Esimerkiksi Lapin alueella käsitykset yhdistyksen toiminnasta vaihtelevat. Tässä täytyy kuitenkin huomioida, että myös kissakannat ja populaatioit ovat pienempi ongelma alueella. Kissojen asemaa voisi kehittää myös erilaisin koulutuksin ja tiedottamistilaisuuksin. Toimintaan tarvitaan mukaan aktiivisia, osaavia, kouluttautuneita ja kokemusta keränneitä toimijoita, jotka ymmärtävät kissojen eläinsuojelulliset tarpeet ja osaavat toimia kehittävästi.

Tutkimukseni oli mielestäni pääosin onnistunut. Aiheesta olisi saanut huomattavasti laajemman ja mitä enemmän tietoa etsin, sitä hankalemmaksi raja- ja muodostui. Aihe oli erittäin mielenkiintoinen ja ajankohtainen ja olin positiivisesti yllättynyt siitä, kuinka moni taho halusi ottaa osaa tutkimukseen. Mikäli omat resurssini olisivat riittäneet, olisin voinut pohtia aihetta kattavammin ja haastatella suurempaa viranomaisten ja yhdistysten joukkoa. Haastateltavien määrä oli kuitenkin jo nykyisellään laaja ja vastausten läpikäynti ja koostaminen työlästä ja aikaavievää. Tutkimuskysymykset sen sijaan olisivat vaatineet vielä tarkempaa kohdennusta ja pohdintaa, sillä läänineläinlääkäreiden toiminta jäi haastatteluissa hieman taka-alalle.

Haastattelujen perusteella en täysin saanut vastausta siihen, täyttyvätkö vaatimukset eläinsuojeluasetuksen ja valtioneuvoston asetuksen koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta kissojen pitopaikkoihin liittyen yhdistyksissä. Sen sijaan vastauksista ilmeni löytöeläintalojen puute. Lisäksi läänineläinlääkäreille osoitetut kysymykset olisi tullut kohdistaa paremmin valvonta- ja neuvontatehtäviin. Vastausten mukaan läänineläinlääkärit eivät osallistu aktiivisesti kissoja koskeviin toimiin. Tätä en ollut osannut ottaa kysymyksissä huomioon. Tutkimusta voisi tämän pohjalta vielä jatkokehittää ja laajentaa. Paljon arvokasta tietoa sain jo nyt ja näen tässä mahdollisuuden vielä laajempaan ja kattavampaan tutkimukseen.

Lopputulemana totean, että kissojen aseman kehittäminen on monisyinen asia, johon ei voida antaa yhtä oikeaa ja selkeää ratkaisua. Kissojen aseman kehittäminen vaatii aikaa, osaavia ja aktiivisia toimijoita, omien asenteiden kyseenalaistamista ja pohdimista, tietoisia valintoja sekä huomattavia resursseja. Kissojen eteen tehdään töitä pääosin vapaaehtoisvoimin ja kuntien tulisikin tukea toimintaa aktiivisemmin. Kissojen hyvinvoinnista huolehtiminen on kaikkien vastuulla.

12.2 Kehittämisehdotukset toimeksiantajalle

Olen opinnäytetyöprojektini aikana useaan otteeseen keskustellut toimeksiantajani kanssa Turun eläinsuojeluyhdistyksen toiminnasta ja vierailut heidän tiloissaan. He ovat kiireistään huolimatta osallistuneet aktiivisesti opinnäytetyöni läpikäyntiin ja ohjaamiseen sekä esittäneet kehitysehdotuksia ja omia toiveitaan. Vaikka virallista haastattelua emme kyenneet järjestämään, olen saanut kattavan kuvan heidän toiminnastaan. Turussa on oma löytöeläintalo ja sen lisäksi yhdistyksellä on erillinen kissatalo, johon kissat toimitetaan sen jälkeen, kun ne ovat olleet eläinsuojelulain 15 §:n säätämän määräajan kunnan hallussa eikä mahdollinen omistaja ole ilmaantunut. Turussa Eläinsuojeluasetuksen säännökset kissojen pitopaikasta toteutuvat. Yhdistyksen työntekijät ja vapaaehtoiset suhtautuvat vakavasti kissojen aseman kehittämiseen ja pyrkivät resurssien rajoissa tarjoamaan niin monille kissoille uuden elämän kuin mahdollista. Vaikka haastattelu ei yhdistyksen kanssa toteutunutkaan, tuon kootusti esiin mahdollisia kehittämistoimia tutkimuksen pohjalta.

Tutkimuksessani tuli ilmi toimintatapoja ja kehityskohteita, joita myös Turun eläinsuojeluyhdistys voi toiminnassaan hyödyntää. Nykyisessä lainsäädännössä ei säädetä kuntien velvollisuudesta osallistua villiintyneisiin kissoihin liittyviin kustannuksiin. Minulla ei ole tarkkaa tietoa toimeksiantajan toiminnan rahoittamisesta, mutta muiden yhdistysten kanssa toteutuneista haastatteluista kuitenkin ilmenee, etteivät kunnat pääsääntöisesti osallistu villiintyneiden- ja populaatiokissojen loukutuksiin ja hoi-toihin liittyviin kustannuksiin. Tämän asian muuttamiseksi myös Turun eläinsuojeluyhdistys voi tehdä töitä omalta osaltaan. Ellei muutosta vaadita ja sen eteen tehdä töitä, ei muutosta myöskään tapahdu.

Pakollisesta tunnistumerkinnästä ei säädetä nykyisessä lainsäädännössä. Koirien osalta maa- ja metsätalousministeriön asetuksen on määrä astua voimaan vuodesta 2023, vuoden siirtymäajalla (Maa- ja metsätalousministeriön [www-sivut 2020](#); Animalia median [www-sivut 2021](#)). Asetuksen tarkoitus on velvoittaa omistajat koirien tunnistusmerkintään ja rekisteröintiin. Lisäksi ajantasaiset rekisteritiedot vähentäisivät myös löytöeläinten hoidosta kunnille aiheutuvia kustannuksia. (Maa- ja metsätalousministeriön [www-sivut 2020](#); LA 47/2020.) Vastaavaa kissoille ei laintasoisesti ole vielä kaavailtu.

Yhdistys ei yksittäisenä toimijana voi suoraan vaikuttaa lainsäädäntöön, mutta se voi omalla toiminnallaan kampanjoida asian puolesta. Lisäksi yhdistys voi pyrkiä toiminnallaan muuttamaan ihmisten vääristyneitä käsityksiä ja asenteita.

Käsitykseni mukaan Turun eläinsuojeluyhdistys tuokin melko aktiivisesti kissoihin liittyviä ongelmakohtia esiin. Kampanjointia voi kuitenkin aina tehostaa, sillä lainsäädännöllisten muutostarpeiden lisäksi on tärkeä saada ihmiset kyseenalaistamaan omia ajattelutapojaan. Tämä vaatii pitkäjänteistä työtä, sillä ajatukset vapaista ja onnellisista kissoista juontuvat kaukaa historiasta. Helsingin Sanomista ilmeneekin, että myös kissojen tunnistusmerkintää koskeva lakialoite on siirtynyt eduskunnan käsittelyyn (Helsingin Sanomien [www-sivut](http://www.sanomien.fi) 2021). Jotta myös vapaana kulkevien kissojen leikkauttamisesta saataisiin laintasoista sääntelyä, tulisi leikkauttamisen puolesta kampanjoida aktiivisesti. Yhdistys voisi lähteä omalta osaltaan kehittämään Savon eläinsuojeluyhdistyksen ehdotusta liikkuvista leikkauksista ja informaation keskuksista. Näin kissojen omistajien kynnys leikkauttaa kissansa madaltuisi. Kaikki tämä vaatii yhdistykseltä aktiivisia toimia tärkeän asian puolesta, sillä laintasoinen sääntely tarvitsee tuekseen myös asian puolesta toimivia aktiivisia kansalaisia.

Eläinsuojelulain kehittämisen lisäksi myös Suomen eläinoikeusjuristit ry:n lakialoite eläinten perusoikeuksien kirjaamiseksi perustuslakiin on siirtynyt käsiteltäväksi. Mikäli ehdotus menee sellaisenaan läpi, olisi myös yhdistysten helpompi puuttua kissojen puutteellisiin elinoloihin ja kaltoinkohteluun eikä omistajan yhteistyöhaluttomuudella olisi merkitystä. Nykyisen lainsäädännön pohjalta painotetaan ihmisen intressiä kissojen intressin ohella. Perusoikeuksien tunnustaminen merkitsisi sitä, että painopiste siirtyisi kissojen omaan intressiin. Näin kuntavaalien alla yhdistys voisi luoda painetta myös äänestäjiin kampanjoimalla kissojen tunnistusmerkinnän puolesta, resurssien lisäämisestä sekä tuomalla esiin sääntelyn kissojen perusoikeuksista. Lisäksi olisi tärkeää lisätä tietoisuutta kissojen huonosta yhteiskunnallisesta asemasta, kissojen hoidosta ja kissanomistajan lain mukaisesta vastuusta.

Haastatteluissa kävi ilmi, että alueelliset erot yhdistysten toimintatapojen välillä vaihtelevat laajalti. Viimeisenä konkreettisena kehitysehdotuksena tuonkin esiin yhteistyön kehittämisen.

Toimeksiantajan kanssa käytyjen keskustelujen perusteella yhteistyö Lounais-Suomen läänineläinlääkäriin ja Turun eläinlääkäriin kanssa on aktiivista, mutta yhteistyötä olisi hyvä tehdä myös muiden toimijoiden kanssa yli aluerajojen. Näin hyväksi todetut menetelmät välittyisivät myös muille yhdistyksille ja panostaa voisi myös laajempiin yhteisiin kampanjoihin. Tieto välittyisi nopeammin ja tehokkaammin niin yhdistysten ja eläinlääkäreiden välillä kuin kansalaistenkin välillä.

LÄHTEET

Aaltola, E. & Wahlberg, B. 2020. Me & muut eläimet. Tampere: Vastapaino.

Ala-Hulkko, R. 2018. Löytöeläin voi jäädä lainsuojattomaksi. SEY Suomen eläinsuojelun verkkolehti. Viitattu 29.1.2021. <https://www.elaintenystava.fi/>

Aluehallintoviraston www-sivut. 2021. Eläinsuojelu. Viitattu 5.2.2021. <https://avi.fi/asioi>

Animalia media www-sivut. 2021. Viitattu 23.5.2021. <https://animaliamedia.fi/>

Eläinlääkintähuoltolaki 16.10.2009/765 muutoksineen.

Eläinsuojelulaki 4.4.1996/247 muutoksineen.

Eläinsuojeluasetus 7.6.1996/396 muutoksineen.

Eläinten hyvinvointikeskus. 2016. Eläinten hyvinvointi Suomessa. Kansallinen eläinten hyvinvointiraportti II. Viitattu 7.2.2020. [Eläinten hyvinvointi Suomessa.pdf \(elaintieto.fi\)](https://elaintieto.fi/Eläinten_hyvinvointi_Suomessa.pdf)

Eläintenvuoro www-sivut 2021. Viitattu 4.4.2021. www.elaintenvuoro.fi

Etelä-Suomen läänineläinlääkäri 2021. Henkilökohtainen tiedonanto 14.4.2021.

Hallintomenettelylaki 7.1.1982/598.

Harjula, H. & Prättälä, K. 2015. Kuntalaki: Tausta ja tulkinnat. 9., uud. p. Helsinki: Talentum.

HE 268/2024 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle kuntalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 300/1992. Hallituksen esitys Eduskunnalle metsästyslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 36/1995. Hallituksen esitys eduskunnalle eläinsuojelulaiksi.

HE 6/1997 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan kohdistuvia rikoksia sekä seksuaalirikoksia koskevien säännösten uudistamiseksi.

Helsingin Sanomien www-sivut. 2021. Viitattu 23.5.2021. www.hs.fi/paakirjoitukset

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press. Viitattu 14.5.2021. Adobe Digital Editions-sovellus puhelimessa.

Hirsjärvi-Kallioinen, P. 2014. Löytöeläimet – kartoitus nykytilanteesta. Viitattu 27.1.2021. <https://mmm.fi/documents/>

Jääskeläinen, T. 2015. Selvitys koirien ja kissojen pakollisesta tunnusmerkinnästä. Helsingin yliopisto: Eläinten hyvinvointikeskus. Viitattu 29.1.2021. <https://www.elaintieto.fi/wp-content/uploads/>

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas: näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 23.5.2021. Adobe Digital Editions-sovellus puhelimessa.

Keinänen, A. & Vääänen, U. 2016. Empiirinen oikeustutkimus – mitä ja milloin? Oikeustieteellinen opinnäyte – artikkeleita oikeustieteellisten opinnäytteiden vaatimuksista, metodista ja arvostelusta, 246-271. Viitattu 15.2.2021. <https://www-edilex-fi>

Keinänen, M. & Nyman, H. Kissojen Suomi: Katit historian poluilla. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Kouvola Seudun Eläinsuojeluyhdistys ry 2021. Henkilökohtainen tiedonanto 21.3.2021.

Koskela, T. & Rantaeskola, E. 2020. Eläin rikoksen kohteena. Sastamala: Warelia.

Kosonen, K. 2019. KODITTOMAT ELÄIMET 2018 – Katsaus Suomen löytöeläintalojen toimintaan ja eläinsuojeluyhdistysten kissatilanteeseen. Helsinki: SEY Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto ry. Viitattu 28.1.2021. <https://sey.fi/>

Kulla, H. 2018. Hallintomenettelyn perusteet. 10. uud. p. Helsinki: Alma Talent Oy. <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.lillukka.samk.fi/teos/>

Kuntalaki 10.4.2015/410.

LA 47/2020. Lakialoite laiksi koirien tunnistamisesta ja rekisteröinnistä.

Laki aluehallintovirastoista 20.11.2009/896 muutoksineen.

Lapin läänineläinlääkäri 2021. Henkilökohtainen tiedonanto 14.4.2021.

Lounais-Suomen läänineläinlääkäri 2021. Henkilökohtainen tiedonanto 15.4.2021.

Länsi- ja Sisä-Suomen läänineläinlääkäri 2021. Henkilökohtainen tiedonanto 22.3.2021.

Latva-Teikari, K. 2019. Turkistarhoilla ammutut lähes tuhat kissaa hämmästyttävät: “Kuulostaa silmittömältä räiskimiseltä”. Viitattu 7.2.2021. <https://yle.fi/>

Metsästyslaki 28.6.1993/615 muutoksineen.

Maa- ja metsätalousministeriön www-sivut. 2020. Viitattu 23.5.2021. <https://mmm.fi/>

MmVM 7/1993. Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksestä metsästyslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

MmVM 10/1995. Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö Hallituksen esityksestä eläinsuojelulaiksi.

Nieminen, K., Lähteenmäki, N. & Aaltonen O-P. 2021. Empiirinen oikeustutkimus. Helsinki: Gaudeamus. Viitattu 23.5.2021. <https://www.ellibslibrary.com/>

Oulun Seudun Eläinsuojeluyhdistys ry 2021. Henkilökohtainen tiedonanto 23.3.2021.

Oulun valvontaeläinlääkäri 2021. Henkilökohtainen tiedonanto 11.2.2021.

Oulun valvontaeläinlääkäri 2021. Henkilökohtainen tiedonanto 31.3.2021.

Pirkanmaan Eläinsuojeluyhdistys ry 2021. Henkilökohtainen tiedonanto 15.4.2021.

Pitkäranta, A. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä : työkirja ammattikorkeakouluun. Jokioinen: e-Oppi. Viitattu 24.5.2021. Adobe Digital Editions-sovellus puhelimesta.

Pohjois-Suomen läänineläinlääkäri 2021. Henkilökohtainen tiedonanto 1.4.2021.

Rikoslaki 19.12.1889/39 muutoksineen.

Rovaniemen Seudun Eläinsuojeluyhdistys ry 2021. Henkilökohtainen tiedonanto 23.1.2021.

Rovaniemen Seudun Eläinsuojeluyhdistys ry 2021. Henkilökohtainen tiedonanto 14.4.2021.

Rovaniemen valvontaeläinlääkäri 2021. Henkilökohtainen tiedonanto 21.4.2021.

Ruokaviraston www-sivut. 2018. Eläinsuojeluviranomaiset Suomessa. Viitattu 12.1.2021. <https://www.ruokavirasto.fi/>

Ruokaviraston www-sivut. 2020. Usein kysyttyä eläinsuojelusta. Viitattu 5.2.2021. <https://www.ruokavirasto.fi/>

Salminen, S. 2020. Kissojen hyvinvointi Suomessa 2019. Raportti kissojen hyvinvointia koskevan kyselyn tuloksista. Viitattu 2.2.2020. <https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/>

Savon Eläinsuojelu ry 2021. Henkilökohtainen tiedonanto 15.4.2021.

Siilinjärven valvontaeläinlääkäri 2021. Henkilökohtainen tiedonanto 14.4.2021.

Suomen Eläinsuojelun www-sivut 2021. Viitattu 3.2.2021. <https://sey.fi/sey/tarinamme/>

Suomen Eläinsuojelun www-sivut 2021. Viitattu 7.2.2021. <https://sey.fi/sey/liitto/>

Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto 2021. Henkilökohtainen tiedonanto 4.5.2021.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731 muutoksineen.

Tahkokorpi, M. 2020. Paheneva kissakriisi synnytti järkyttävän ilmiön – luonnosta löytynyt tassuttomia, sokeita ja jopa kaksinenäisiä kissoja. <https://yle.fi/uutiset/>

Tampereen kaupungin valvontaeläinlääkäri 2021. Henkilökohtainen tiedonanto 19.4.2021.

Tampereen valvontaeläinlääkäri 2021. Henkilökohtainen tiedonanto 19.4.2021.

Tarkka, A-S. 2015. Selvitysvelvollisuus ja todistustaakka – vertailevia näkökohtia hallinto- ja siviiliprosessissa. Lakimies 3-4, 508-532. Viitattu 30.4.2021. <https://www.lakimiesyhdistys.fi/>

Terveysturvallisuuslaki. 19.8.1994/763 muutoksineen.

Tilastokeskuksen www-sivut 2020. Viitattu 10.1.2021. <https://www.stat.fi/til>

Turun eläinsuojeluyhdistys ry 2021. Turku. Henkilökohtainen tiedonanto 16.03.2021.

Turun eläinsuojeluyhdistys ry 2021. Turku. Henkilökohtainen tiedonanto 15.4.2021.

Turun valvontaeläinlääkäri 2021. Henkilökohtainen tiedonanto 22.3.2021.

Ylen www-sivut 2018. Viitattu 28.1.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-10480651>

Ylen www-sivut 2020. Viitattu 10.1.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-11507054>

Valtioneuvoston asetus koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta 8.7.2010/674.

Wahlberg, B. 2015. Eläinoikeus – eläinten oikeuksista ja oikeudellisesta asemasta. Niin & Näin filosofinen aikakauslehti 2, 72-75. Viitattu 4.4.2021. <https://netn.fi/sites>

Wahlberg, B. 2018. Eläinoikeus: Katsaus nykytilaan ja tulevaisuuteen. Oikeus 2, 179-198. Viitattu 5.2.2021. <https://www.edilex-fi>

Wahlberg, B. 2021. Suomen eläinoikeusjuristit ry. Turku. Henkilökohtainen tiedonanto 6.4.2021.

Haastattelun saate läänin- ja valvontaeläinlääkäreille sekä eläinsuojeluyhdistyksille

Kissojen eläinsuojelulain mukaisen aseman kehittäminen

Heippa!

Kirjoitan opinnäytetyötä otsikkoasiassa ja kerään empiriaosuutta varten tietoja eri puolilta Suomea. Olen teorian pohjalta pohtinut ja viimeistellyt kysymykset valmiiksi, jotka löytyvät ohesta. Kiitän jo etukäteen, mikäli ehditte vastaamaan.

Mikäli kirjallisesti vastaaminen ei onnistu, voimme myös sopia ajan puhelinhaastattelulle. Haastattelu veisi teiltä vähemmän aikaa ja voisin kirjata vastaukset itselleni ylös.

Onnistuisiko haastattelu mahdollisesti paremmin tällä tavoin?

Ystävällisin terveisin,

Janette Lyyski
1900094
ALT19KH
Oikeustradenomi
janette.e.lyyski@student.samk.fi
Satakunnan ammattikorkeakoulu

Haastattelukysymykset läänineläinlääkäreille ja kuntien valvontaeläinlääkäreille

1 ELÄINLÄÄKÄREILLE JA YHDISTYKSILLE SUUNNATUT YHTEISET KYSYMYKSET:

1. Miten teillä toimitaan mahdollisesti lisääntyvien kantojen suhteen?
→ Tarkentava lisäkysymys: Kuinka suuri ongelma lisääntyvät kissakannat ovat alueellanne?
2. Mihin mahdollisiin kehittämiskohteisiin olette itse törmänneet? Miten toimintaa voisi mahdollisesti kehittää?
3. Miten yhteistyö eläinsuojeluyhdistysten sekä läänineläinlääkäreiden ja kunnan valvontaeläinlääkäreiden välillä sujuu? Tehdäänkö yhteistyötä ylipäättään ja jos tehdään, niin minkälaista?

ELÄINLÄÄKÄREILLE KOHDISTETUT LISÄKYSYMYKSET:

4. Mitä kissoihin kohdistuvia eläinsuojelullisia toimia teillä on käytössä?
5. Mitkä ovat kriteerit, joilla kissapopulaatioihin ja vapaana ulkoileviin kissoihin puututaan?
6. Miten usein joudutte puuttumaan kissoihin kohdistuviin eläinsuojelurikkomuksiin?
→ Ovatko rikkomukset arkipäivää vai tuleeko niitä vastaan harvemmin?
→ Miten vakavia rikkomukset ovat? Miten niihin puututaan?

Haastattelukysymykset eläinsuojeluyhdistyksille

1 ELÄINLÄÄKÄREILLE JA YHDISTYKSILLE SUUNNATUT YHTEISET KYSYMYKSET:

1. Miten teillä toimitaan mahdollisesti lisääntyvien kantojen suhteen?
→ Tarkentava lisäkysymys: Kuinka suuri ongelma lisääntyvät kissakannat ovat alueellanne?
2. Mihin mahdollisiin kehittämiskohteisiin olette itse törmänneet? Miten toimintaa voisi mahdollisesti kehittää?
3. Miten yhteistyö eläinsuojeluyhdistysten sekä läänineläinlääkäreiden ja kunnan valvontaeläinlääkäreiden välillä sujuu? Tehdäänkö yhteistyötä ylipäätään ja jos tehdään, niin minkälaista?

2 ELÄINSUOJELUYHDISTYKSILLE KOHDISTETUT LISÄKYSYMYKSET:

4. Miten rahoitatte kissojen loukuttamiseen, eläinlääkärikuluihin ja hoitoon menevät kustannukset?
→ Miten paljon satsaatte rahaa ja työtä kissojen eläinsuojelullisen aseman parantamiseen (mm. loukuttamiseen ja sosiaalistamiseen)?
5. Löydetäänkö kaikille loukutuille kissoille uusi koti?
→ Miten pitkään loukutetut kissat ovat hoidossanne keskimäärin?
→ Miten toimitte villikissojen ja villiintyneiden kissojen kohdalla?
→ Millaiset tilat ja elinolot kissoille on yhdistyksessänne varattu?
6. Mitä terveydellisiä toimenpiteitä kissoille tehdään ennen niiden luovuttamista uuteen kotiin?

Haastattelurunko eläinoikeusjuristi Birgitta Wahlbergille

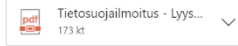
Haastattelurunko

1. Miten asianosaisasema vaikuttaisi käytännössä erityisesti vapaana kulkeviin, heitteille jätettyihin ja villiintyneisiin kissoihin?
2. Miten uskot tämän näkyvän käytännössä. Mitä muutoksia tämä toisi julkisen vallan toimintaan kissojen kohdalla?
3. Voidaanko luonnossa syntyneet villikissat tai villiintyneet omistajiltaan kadonneet kissat katsoa luonnonvaraisiksi eläimiksi, vai katsotaanko kissan aina olevan riippuvainen ihmisen hoidosta siitä riippumatta, vaikka kissa olisi villikissa?
4. Kuinka tärkeänä pidät kissojen perusoikeuksia?
5. Mitä muuta kissojen oikeuksiin liittyen haluaisit vielä sanoa?

LIITE 5

Tietosuojailmoituksen saate läänineläinlääkäreille, valvontaeläinlääkäreille ja eläinsuojeluyhdistyksille

Tietosuojalomake opinnäytetyöhön liittyen

Hei,

tietosuojalomake jäi haastattelun yhteydessä uupumaan, joten se vielä ohessa.

Tiivistettynä: käsittelin henkilötietoja ainoastaan työstäessäni empiriaosuutta, eikä henkilötietoja tuoda opinnäytetyössä esiin. Opinnäytetyössä tulee ilmi ainoastaan haastateltavan virka-asema tai yhdistyksen nimi.

Tämä teille vielä tiedoksi.

Ystävällisin terveisin,
Janette Lyyski
1900094
ALT19KH
Oikeustradenomi
janette.e.lyyski@student.samk.fi
Satakunnan ammattikorkeakoulu

Tietosuojailmoitus läänin- ja valvontaeläinlääkäreille sekä eläinsuojeluyhdistyksille

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Tietosuojaseloste

Tietoa tutkimukseen osallistuvalle

Olet osallistumassa Satakunnan ammattikorkeakoulun tekemään tutkimukseen.

Tämä seloste kuvaa, miten henkilötietojasi käsitellään tutkimuksessa.

Tähän tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Voit myös halutessasi keskeyttää osallistumisesi tutkimukseen. Jos keskeytät osallistumisesi, ennen keskeytystä kerättyä aineistoa voidaan kuitenkin käyttää tutkimuksessa. Tässä tietosuojaselosteessa kerrotaan tarkemmin, mitä oikeuksia sinulla on ja miten voit vaikuttaa tietojesi käsittelyyn.

1. Tutkimuksen, kehittämistoiminnan tai opinnäytetyön rekisterinpitäjä

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Osoite: Satakunnankatu 23, 28101 Pori

2. Kuvaus tutkimuksesta tai muusta selvityksestä ja henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Henkilötietoja käytetään opinnäytetyössä, jonka tarkoituksena on selvittää kissojen eläinsuojelulain mukaisen asemaan liittyviä kehittämiskohteita ja mahdollisia puutteita. Tietoja käsitellään kissoja koskeva käytäntö -kappaleen työstämisvaiheen yhteydessä.

3. Opinnäytetyön tekijä

Nimi: Janette Lyyski

Puhelinnumero: -

Sähköpostiosoite: janette.e.lyyski@student.samk.fi

4. Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Satakunnan ammattikorkeakoulun tietosuojavastaava on Osmo Santavirta. Häneen saa yhteyden sähköpostiosoitteesta tietosuojavastaava@samk.fi

Satakunnan ammattikorkeakoulu

TIETOSUOJAILMOITUS

5. Opinnäytetyön aihe ja kesto

Opinnäytetyön nimi: Kissojen eläinsuojelulain mukaisen aseman kehittäminen – Asiantuntijatahojen näkemyksiä.

Kertatutkimus ☒

Henkilötietojen käsittelyn kesto: Työ on tarkoitus saada valmiiksi kevään 2021 aikana.

6. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisella perusteella:

tutkittavan suostumus

7. Mitä tietoja keräämme ja tallennamme

Keräämme ja tallennamme ainoastaan haastateltavan nimen ja aseman.

8. Tietojen siirto tai luovuttaminen muille

Henkilötietoja ei luovuteta muille eivätkä ne tule näkyviin Theseus tietokantaan osana opinnäyteyötä. Vastaajien nimet pysyvät ainoastaan opinnäytetyön tekijän tiedossa empiriaosuuden työstämisvaiheessa.

9. Automatisoitu päätöksenteko

Automattisia päätöksiä ei tehdä.

10. Henkilötietojen käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

- ☐ Tutkimusrekisteri tai muu rekisteri hävitetään
- ☒ Tutkimusrekisteri tai muu rekisteri arkistoidaan:
- ☒ ilman tunnistetietoja
 - ☐ tunnistetiedoin

Mihin aineisto arkistoidaan: Opinnäytetöiden tietokantaan www.Theseus.fi

11. Mitä oikeuksia sinulla tutkittavana on ja oikeuksista poikkeaminen

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa, johon voi ottaa yhteyttä on Satakunnan ammattikorkeakoulu

Suostumuksen peruuttaminen (tietosuoja-asetuksen 7 artikla)

Sinulla on oikeus peruuttaa antamasi suostumus, mikäli henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta suostumuksen perusteella ennen sen peruuttamista suoritettun käsittelyn lainmukaisuuteen.

Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla)

Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi hankkeessa ja mitä henkilötietojasi hankkeessa käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista.

Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuoja-asetuksen 16 artikla)

Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.

Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetuksen 17 artikla)

Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojesi poistamista seuraavissa tapauksissa:

- a) henkilötietoja ei enää tarvita niihin tarkoituksiin, joita varten ne kerättiin tai joita varten niitä muutoin käsiteltiin
- b) peruutat suostumuksen, johon käsittely on perustunut, eikä käsittelyyn ole muuta laillista perustetta
- c) vastustat käsittelyä (kuvaus vastustamisoikeudesta on alempana) eikä käsittelyyn ole olemassa perusteltua syytä
- d) henkilötietoja on käsitelty lainvastaisesti; tai
- e) henkilötiedot on poistettava unionin oikeuteen tai jäsenvaltion lainsäädäntöön perustuvan rekisterinpitäjään sovellettavan lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi Oikeutta tietojen poistamiseen ei kuitenkaan ole, jos tietojen poistaminen estää tai vaikeuttaa suuresti käsittelyn tarkoituksen toteutumista tieteellisessä tutkimuksessa.

Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuoja-asetuksen 18 artikla)

Sinulla on oikeus henkilötietojesi käsittelyn rajoittamiseen, jos kyseessä on jokin seuraavista olosuhteista:

- a) kiistät henkilötietojen paikkansapitävyyden, jolloin käsittelyä rajoitetaan ajaksi, jonka kuluessa yliopisto voi varmistaa niiden paikkansapitävyyden Satakunnan ammattikorkeakoulu Tietosuojaseloste Satakunnan ammattikorkeakoulu TIETOSUOJAILMOITUS
- b) käsittely on lainvastaista ja vastustat henkilötietojen poistamista ja vaadit sen sijaan niiden käytön rajoittamista
- c) yliopisto ei enää tarvitse kyseisiä henkilötietoja käsittelyn tarkoituksiin, mutta sinä tarvitset
- d) niitä oikeudellisen vaateen laatumiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi

- e) olet vastustanut henkilötietojen käsittelyä (ks. tarkemmin alla) odotettaessa sen todentamista, syrjäyttävätkö rekisterinpitäjän oikeutetut perusteet rekisteröidyn perusteet.

Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen (tietosuoja-asetuksen 20 artikla)

Sinulla on oikeus saada yliopistolle toimittamasi henkilötiedot jäsennellyssä, yleisesti käytetyssä ja koncellisesti luettavassa muodossa, ja oikeus siirtää kyseiset tiedot toiselle rekisterinpitäjälle yliopiston estämättä, jos käsittelyn oikeusperuste on suostumus tai sopimus, ja käsittely suoritetaan automaattisesti. Kun käytät oikeuttasi siirtää tiedot järjestelmästä toiseen, sinulla on oikeus saada henkilötiedot siirrettyä suoraan rekisterinpitäjältä toiselle, jos se on teknisesti mahdollista.

Vastustamisoikeus (tietosuoja-asetuksen 21 artikla)

Sinulla on oikeus vastustaa henkilötietojesi käsittelyä, jos käsittely perustuu yleiseen etuun tai oikeutettuun etuun. Tällöin yliopisto ei voi käsitellä henkilötietojasi, paitsi jos se voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää rekisteröidyn edut, oikeudet ja vapaudet tai jos se on tarpeen oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi. Yliopisto voi jatkaa henkilötietojesi käsittelyä myös silloin, kun sen on tarpeellista yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi.

Oikeuksista poikkeaminen

Tässä kohdassa kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuoja-asetuksessa ja Suomen tietosuoja-laissa säädetyillä perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Valitusoikeus

Sinulla on oikeus tehdä valitus tietosuojavaikuttetun toimistoon, mikäli katsot, että henkilötietojesi käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Yhteystiedot:

Tietosuojavaikuttetun toimisto

Käyntiosoite: Ratapihantie 9, 6. krs, 00520 Helsinki

Postiosoite: PL 800, 00521 Helsinki

Vaihe: 029 56 66700

Faksi: 029 56 66735

Sähköposti: tietosuoja@om.fi

Tietosuojaseloste eläinoikeusjuristi Wahlbergille

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Tietosuojaseloste

Tietoa tutkimukseen osallistuvalla

Olet osallistumassa Satakunnan ammattikorkeakoulun tekemään tutkimukseen.

Tämä seloste kuvaa, miten henkilötietojasi käsitellään tutkimuksessa.

Tähän tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Voit myös halutessasi keskeyttää osallistumisesi tutkimukseen. Jos keskeytät osallistumisesi, ennen keskeytystä kerättyä aineistoa voidaan kuitenkin käyttää tutkimuksessa. Tässä tietosuojaselosteessa kerrotaan tarkemmin, mitä oikeuksia sinulla on ja miten voit vaikuttaa tietojesi käsittelyyn.

1. Tutkimuksen, kehittämistoiminnan tai opinnäytetyön rekisterinpitäjä

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Osoite: Satakunnankatu 23, 28101 Pori

2. Kuvaus tutkimuksesta tai muusta selvityksestä ja henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Henkilötietoja käytetään opinnäytetyössä, jonka tarkoituksena on selvittää kissojen eläinsuojelulain mukaisen asemaan liittyviä kehittämiskohteita ja mahdollisia puutteita. Tietoja käsitellään eläinten perusoikeuksia koskevan kappaleen yhteydessä.

3. Opinnäytetyön tekijä

Nimi: Janette Lyyski

Puhelinnumero. :

Sähköpostiosoite: janette.e.lyyski@student.samk.fi

4. Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Satakunnan ammattikorkeakoulun tietosuojavastaava on Osmo Santavirta. Häneen saa yhteyden sähköpostiosoitteesta tietosuojavastaava@samk.fi

Satakunnan ammattikorkeakoulu

TIETOSUOJAILMOITUS

5. Opinnäytetyön aihe ja kesto

Opinnäytetyön nimi: Kissojen eläinsuojelulain mukaisen aseman kehittäminen

Kertatutkimus ☒

Henkilötietojen käsittelyn kesto: Työ on tarkoitus saada valmiiksi kevään 2021 aikana.

6. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla yleisen tietosuojasäätelyn 6 artiklan 1 kohdan mukaisella perusteella:

- ☒ tutkittavan suostumus
- ☐ rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattaminen
- ☐ yleistä etua koskeva tehtävä/rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttö:
 - ☐ tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastointi
 - ☐ tutkimusaineistojen arkistointi
- ☐ rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttaminen
 - mikä oikeutettu etu on kyseessä:

7. Mitä tietoja keräämme ja tallennamme

Keräämme ja tallennamme ainoastaan haastateltavan nimen ja aseman.

8. Tietojen siirto tai luovuttaminen muille

Henkilötietoja ei luovuteta muille, mutta ne säilyvät kaikkien näkyvillä Theseus tietokannassa osana opinnäyteyötä.

9. Automatisoitu päätöksenteko

Automaattisia päätöksiä ei tehdä.

10. Henkilötietojen käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

- ☐ Tutkimusrekisteri tai muu rekisteri hävitetään
- ☒ Tutkimusrekisteri tai muu rekisteri arkistoidaan:
- ☐ ilman tunnistetietoja
 - ☒ tunnistetiedoin

Mihin aineisto arkistoidaan: Opinnäytetöiden tietokantaan www.Theseus.fi

11. Mitä oikeuksia sinulla tutkittavana on ja oikeuksista poikkeaminen

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa, johon voi ottaa yhteyttä on

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Suostumuksen peruuttaminen (tietosuoja-asetuksen 7 artikla)

Sinulla on oikeus peruuttaa antamasi suostumus, mikäli henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta suostumuksen perusteella ennen sen peruuttamista suoritettun käsittelyn lainmukaisuuteen.

Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla)

Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi hankkeessa ja mitä henkilötietoja hankkeessa käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista.

Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuoja-asetuksen 16 artikla)

Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.

Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetuksen 17 artikla)

Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojesi poistamista seuraavissa tapauksissa:

- a) henkilötietoja ei enää tarvita niihin tarkoituksiin, joita varten ne kerättiin tai joita varten niitä muutoin käsiteltiin
- b) peruutat suostumuksen, johon käsittely on perustunut, eikä käsittelyyn ole muuta laillista perustetta
- c) vastustat käsittelyä (kuvaus vastustamisoikeudesta on alempana) eikä käsittelyyn ole olemassa perusteltua syytä
- d) henkilötietoja on käsitelty lainvastaisesti; tai
- e) henkilötiedot on poistettava unionin oikeuteen tai jäsenvaltion lainsäädäntöön

perustuvan rekisterinpitäjään sovellettavan lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi

Oikeutta tietojen poistamiseen ei kuitenkaan ole, jos tietojen poistaminen estää tai vaikeuttaa suuresti käsittelyn tarkoituksen toteutumista tieteellisessä tutkimuksessa.

Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuoja-asetuksen 18 artikla)

Sinulla on oikeus henkilötietojesi käsittelyn rajoittamiseen, jos kyseessä on jokin seuraavista olosuhteista:

- a) kiistät henkilötietojen paikkansapitävyyden, jolloin käsittelyä rajoitetaan ajaksi, jonka kuluessa yliopisto voi varmistaa niiden paikkansapitävyyden

- b) käsittely on lainvastaista ja vastustat henkilötietojen poistamista ja vaadit sen sijaan niiden käytön rajoittamista
- c) yliopisto ei enää tarvitse kyseisiä henkilötietoja käsittelyn tarkoituksiin, mutta sinä tarvitset niitä oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi
- d) olet vastustanut henkilötietojen käsittelyä (ks. tarkemmin alla) odotettaessa sen todentamista, syrjäyttävätkö rekisterinpitäjän oikeutetut perusteet rekisteröidyn perusteet.

Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen (tietosuoja-asetuksen 20 artikla)

Sinulla on oikeus saada yliopistolle toimittamasi henkilötiedot jäsennellyssä, yleisesti käytetyssä ja koneellisesti luettavassa muodossa, ja oikeus siirtää kyseiset tiedot toiselle rekisterinpitäjälle yliopiston estämättä, jos käsittelyn oikeusperuste on suostumus tai sopimus, ja käsittely suoritetaan automaattisesti.

Kun käytät oikeuttasi siirtää tiedot järjestelmästä toiseen, sinulla on oikeus saada henkilötiedot siirrettyä suoraan rekisterinpitäjältä toiselle, jos se on teknisesti mahdollista.

Vastustamisoikeus (tietosuoja-asetuksen 21 artikla)

Sinulla on oikeus vastustaa henkilötietojesi käsittelyä, jos käsittely perustuu yleiseen etuun tai oikeutettuun etuun. Tällöin yliopisto ei voi käsitellä henkilötietojasi, paitsi jos se voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää rekisteröidyn edut, oikeudet ja vapaudet tai jos se on tarpeen oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi. Yliopisto voi jatkaa henkilötietojesi käsittelyä myös silloin, kun sen on tarpeellista yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi.

Oikeuksista poikkeaminen

Tässä kohdassa kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuoja-asetuksessa ja Suomen tietosuojalaissa säädetyillä perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Valitusoikeus

Sinulla on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli katsot, että henkilötietojesi käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Yhteystiedot:

Tietosuojavaltuutetun toimisto
Käyntiosoite: Ratapihantie 9, 6. krs, 00520 Helsinki
Postiosoite: PL 800, 00521 Helsinki
Vaihe: 029 56 66700
Faksi: 029 56 66735
Sähköposti: tietosuoja@om.fi